

Marika Meriläinen

SENIOREIDEN LUKUPIIRI HYVINKÄÄN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

SENIOREIDEN LUKUPIIRI HYVINKÄÄN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Marika Meriläinen
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Kirjasto- ja tietopalvelu
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Marika Meriläinen

Opinnäytetyön nimi: Senioreiden lukupiiri Hyvinkään kaupunginkirjastossa

Työn ohjaaja: Mira Jurvansuu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2013

Sivumäärä: 59 + 25 liitesivua

Hyvinkään kaupunginkirjastoon perustettiin senioriasiakkaille suunnattu lukupiiri toiminnallisena opinnäytetyönä. Projekti toteutettiin syksyllä 2012. Lukupiiri on osa Hyvinkään kaupunginkirjastossa toteutettavaa Ikinuorten iltapäivät -projektia, jonka tarkoituksena on kehittää senioriasiakkaille suunnattuja kirjastopalveluita. Perustetun lukupiirin tarkoitus oli monipuolistaa ja lisätä senioriasiakkaille suunnattuja palveluita Hyvinkään kaupunginkirjastossa. Tavoitteena oli vakiinnuttaa lukupiiri pysyväksi osaksi kirjaston toimintaan ja tarjota asiakkaille uudenlaista palvelua.

Työssä tarkastellaan lukupiirien toimintaa yleensä ja niiden perustamista sekä kirjavinkkausta aikuisille. Tietoperustaa hyödyntäen suunniteltiin Kirjavirkut -lukupiirin Hyvinkään kaupunginkirjaston senioriasiakkaille. Lukupiiri kokoontui neljä kertaa syksyllä 2012 kirjaston tiloissa. Lukupiiritapaamisia varten luettiin ennalta ilmoitettuja kirjoja, joista keskusteltiin tapaamiskerroilla. Lukupiirin toimintaan liitettiin kirjavinkkaaminen. Kolmen ensimmäisen tapaamiskerran loppuun vinkattiin käsittelyssä olleeseen kirjaan liittyviä teoksia ja viimeisellä tapaamiskerralla piiriläiset saivat vinkata omia kirjojaan. Lukupiirin aiheena olivat eri kirjallisuuden lajit, eli genret.

Kirjavirkut -lukupiiri oli odotettua suosittu. Se kiinnosti asiakkaita ja jokaiselle lukupiirikerralle tuli osallistujia. Osallistujat olivat tyytyväisiä uudenlaiseen toimintaan kirjastossa. Lukupiirin toiminta jatkuu Hyvinkään kaupunginkirjastossa kirjaston henkilökunnan vetämänä keväällä 2013.

Asiasanat: kirjallisuuspiirit, kirjavinkkaus, kirjastopalvelut, eläkeläiset

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Marika Meriläinen

Title of thesis: Reading group for senior users in Hyvinkää city library

Supervisor: Mira Jurvansuu

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013

Number of pages: 59 + 25

The purpose of this thesis was to start a reading group for senior users of Hyvinkää city library in autumn 2012. The reading group was part of project called Ikinuorten iltapäivät which goal was to develop library services for elderly users. The reading group increased services that are targeted for senior users. The goal was to make reading group part of library's services and create new ways to serve customers.

The theoretical background of this thesis describes activities in reading groups and starting of a new group. It also deals with book recommendation, book talk. Using the theoretical background the reading group called Kirjavirkut was planned for senior users of Hyvinkää city library. The group had four meetings in autumn 2012. For meetings participants read books that were announced earlier. The reading group meetings contained discussion about books read and book recommendations. Book talk was important part of reading group. In first three meetings there was planned book talk by leader of the group. In fourth meeting participants told about their own favorite books. The theme of the reading group was literary genres.

The library users were interested about the reading group. There were participants in every group meeting. The feedback from library users was positive. The reading group is now lead by personal of library.

Keywords: reading groups, book talk, library services, elderly

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
1.1 Hyvinkään kaupunginkirjastokirjasto	8
1.2 Ikinuorten iltapäivät	8
2 LUKUPIIRIT	10
2.1 Lukupiirin perustaminen	11
2.2 Lukupiirin vetäjä	13
2.3 Lukupiirikeskustelut	14
2.4 Kirjojen valinta lukupiiriin	16
3 KIRJAVINKKAUS	19
3.1 Kirjavinkkaus aikuisille	19
3.2 Vinkattavien kirjojen valinta	20
4 KIRJAVIRKUT-LUKUPIIRIN SUUNNITTELU	22
5 KIRJOJEN VALINTA KIRJAVIRKUT-LUKUPIIRIIN	26
5.1 Lukupiirissä käsiteltävät kirjat	26
5.1.1 Historialliset romaanit	27
5.1.2 Maaginen realismi	28
5.1.3 Jännityskirjallisuus	30
5.1.4 Klassikot	32
5.2 Lukupiirissä vinkattavat kirjat	33
5.2.1 Historialliset romaanit	34
5.2.2 Maaginen realismi	36
5.2.3 Jännityskirjallisuus	38
6 LUKUPIIRITAPAAMISET	40
6.1 Lars Sundin Colorado Avenue ja historialliset romaanit	40
6.2 Carlos Ruiz Zafónin Enkelipeli ja maaginen realismi	43

6.3 Carita Forsgrenin Jänistanssi ja jännityskirjallisuus	46
6.4 Emily Brontën Humiseva harju ja klassikot	49
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	52
LÄHTEET	57
LIITTEET	60

1 JOHDANTO

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi lukupiirit, koska olin kiinnostunut niiden toiminnasta. Olin kiinnostunut jonkinlaisen ryhmän vetämisestä eläkeikäisille kirjaston asiakkaille. Myös kirjavinkkaus kiinnosti ja halusin yhdistää sen opinnäytetyöhöni. Suunnittelemalla lukupiirin senioriasiakkaille sain yhdistettyä kaikki itseäni kiinnostavat aiheet opinnäytteeseni. Halusin opinnäytteeni olevan toiminnallinen, koska uskoin, että käytännön kokemuksesta projektien suunnittelussa olisi hyötyä tulevaisuudessa.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on kehittää ammatillisen toiminnan ohjeistusta, opastusta, järjestämistä ja tehostamista. Käytännön toteutus ja sen raportoiminen tutkimusviestinnän avulla liittyvät toisiinsa toiminnallisessa opinnäytetyössä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi opas, ohjeistus tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. Valmis tuotos on esimerkiksi opas, kotisivut tai tapahtuma. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Opinnäytetyöni tilaajana toimi Hyvinkään kaupunginkirjasto. Oli luonnollista kysyä heiltä, kiinnostaisiko lukupiiritoiminnan aloittaminen kirjastossa, koska suoritin opiskeluun kuuluneen harjoitteluni siellä. Sain harjoitteluajana tietää, että kirjastossa alkaa Ikinuorten iltapäivät -projekti, jonka tarkoituksena on kehittää senioriasiakkaiden kirjastopalveluja. Tutustuin Pietari Pehkosen Hyvinkään kaupunginkirjastolle tekemään tutkimukseen, jossa senioriasiakkaat arvioivat kirjastonpalveluita. Tuloksista ilmeni, että kirjastoon toivottaisiin enemmän tapahtumia ja kirjaesittelyjä. Opinnäytetyöni siis vastasi asiakkaiden toiveisiin.

Senioriasiakkaille suunnattujen palveluiden kehittäminen kirjastoissa on entistä tärkeämpää. Eläkeläisasiakkaiden määrä kirjastoissa kasvaa suurten ikäryhmien siirtyessä pois työelämästä. Tällä asiakasryhmällä on entistä enemmän aikaa käyttää kirjaston palveluita. Kirjastot voivat tarjota asiakkailleen laadukkaita palveluita ja harrastusmahdollisuuksia tulevaisuudessa.

1.1 Hyvinkään kaupunginkirjastokirjasto

Hyvinkään kaupunki sijaitsee Uudenmaan maakunnassa ja asukkaita on noin 45 000 (2011). Hyvinkään kirjasto on kunnankirjasto ja se kuuluu Uudenmaan maakuntakirjastoalueeseen. (Kirjastot.fi 2012, hakupäivä 17.7.2012.) Se on osa Ratamo kirjastokimppaa, johon kuuluvat Hyvinkää, Riihimäki, Nurmijärvi ja Hausjärvi (Ratamo-kirjastot 2012, hakupäivä 23.8.2012). Hyvinkään kirjasto on perustettu vuonna 1921. Se on toimintansa aikana muuttanut useita kertoja, kunnes 60-luvulla kirjasto sai oman rakennuksen kaupungin keskustaan (Hyvinkää 2009a, hakupäivä 17.7.2012). Keskustan kirjasto toimii nykyään pääkirjastona. Hyvinkäälle perustettiin useita lähikirjastoja, joista edelleen toimivat Paavolan ja Hakalan lähikirjastot. Paavolassa on erillinen kirjastorakennus, kun taas Hakalassa kirjasto sijaitsee monitoimitalon yhteydessä. (Hyvinkää 2009b, hakupäivä 17.7.2012; Hyvinkää 2009c, hakupäivä 17.7.2012.) Hyvinkäällä ei ole omaa kirjastoauttoa vaan palvelu ostetaan naapurikunnilta Lopelta ja Hausjärveltä (Hyvinkää 2012, hakupäivä 17.7.2012).

Hyvinkään kunnankirjastossa on yhteensä 30,38 palkattua henkilötyövuotta vuonna 2011. Samana vuonna fyysisiä asiakaskäyntejä oli 433 674 kappaletta. Kokoelmassa on aineistoa 243 571 kappaletta, joista kirjoja on 213 083 kappaletta eli 87,48 %. Hankintoja kirjastoon tehtiin vuonna 2011 15 295 kappaletta, joista kirja-aineistoa oli 12 468 kappaletta eli 81,52 %. Kokonaislainaus oli 839 311 kappaletta, joista kirjoja 610 755 eli 72,80 %. Toiseksi eniten lainattiin DVD- ja Blu-ray-levyjä 90 034 kappaletta eli 10,73 %. Toimintakulut yhteensä olivat 1 983 351,00 euroa. (Kirjastot.fi 2012, hakupäivä 17.7.2012.)

1.2 Ikinuorten iltapäivät

Opinnäytetyöni on osa Hyvinkään kirjastossa toteutettavaa *Ikinuorten iltapäivät* -projektia, jonka tarkoituksena on kehittää senioriasiakkaiden kirjastopalveluita. Tarve kehittämiseen ilmeni Pietari Pehkosen vuonna 2011 tekemän Pro gradu -tutkielman *Seniorit arvioimassa kirjastopalveluita: Kyselytutkimus Hyvinkään kaupunginkirjaston iäkkäille asiakkaille* tuloksista. Tutkimuksessa todettiin, että asiakkaat toivovat kirjastoon enemmän tapahtumia: luentoja, keskustelutilaisuuksia, kirjailijavierailuita ja kirjaesittelyjä. Ikinuorten iltapäivät tarjoaa senioriasiakkaille suunnattua ohjelmaa vähintään kaksi kertaa kuukaudessa. Tilaisuuksissa esiintyy myös ulkopuolisia vierailijoita,

kuten kirjailijoita, kirjallisuuden asiantuntijoita ja yhteiskunnallisia vaikuttajia. Ikinuorten iltapäivät toteutetaan joka toinen tiistai kello 13.00–15.00. (Ahlsten 19.7.2012, sähköpostiviesti.)

Opinnäytetyönä toteutettu lukupiiri pyrkii monipuolistamaan ja lisäämään senioriasiakkaille suunnattuja palveluja kirjastossa. Tavoitteena on vakiinnuttaa lukupiiritoiminta pysyväksi osaksi kirjaston toimintaa ja sitouttaa asiakkaita siihen. Lukupiiri vastaa asiakkaiden toiveisiin antamalla mahdollisuuden keskusteluun ja lisäämällä kirjojen esittelyä kirjavinkkauksen keinoin.

2 LUKUPIIRIT

Lukupiirit ovat ryhmiä, joihin kokoonnutaan keskustelemaan kirjoista (Koskivaara 2010, 170). Usein tapaamisia varten luetaan ennalta päätetty kirja. Kirjallisuuspiireistä lukupiirit eroavat sillä, että niiden keskusteluissa keskitytään enemmän lukukokemuksien käsittelemiseen kuin kirjavinkkien keräämiseen. Kirjallisuuspiireissä puolestaan esitellään kirjoja, joista keskustellaan lyhyen esittelyn perusteella. (Ratia 2010, 186.)

Lukupiireihin osallistuu ihmisiä, jotka pitävät lukemisesta, mutta heillä ei ole ketään jonka kanssa keskustella lukukokemuksistaan (Ervasti 2010, 59). Niissä jaetaan kokemuksia ja omat näkemykset luetusta syventyvät keskustelujen kautta (Hapuli 2010, 16). Lukupiireihin liitytään myös kehittämään omaa lukuharrastusta. Aikaisempi elämäntilanne on voinut olla niin kiireinen, ettei lukemiselle ole jäänyt aikaa. Piireihin tullaan jopa opettelemaan kaunokirjallisuuden lukemista. (Ervasti 2010, 59–60.) Lukupiireissä jaetaan tulkintoja ja näkökulmia kirjoista ja niistä saadaan myös vinkkejä muista lukemisen arvoisista kirjoista (Koskivaara 2012, 171).

Lukupiirin voidaan jakaa sosiaalisiin - , tieteellisiin - ja tiettyyn aiheeseen tai kirjailijaan keskittyneisiin piireihin. Sosiaalisissa lukupiireissä keskeistä on ihmissuhteiden ylläpitäminen, joka tapahtuu kirjallisuuskeskustelun kautta. Tieteelliset lukupiirit keskittyvät keskustelemaan kirjallisuudesta sivistävästi. Niiden tavoitteena on oppia luetusta. Tiettyyn aiheeseen keskittyneet piirit käsittelevät aina saman aihepiirin kirjallisuutta. (Jacobsohn 1998, 5.) Lukupiirit voidaan myös lajitella epävirallisiin ja virallisiin. Epävirallisissa lukupiireissä tarkoituksena on pitää hauskaa keskustelemalla kirjoista. Virallisissa lukupiireissä taas lukemisella on tarkoitus sivistää itseään ja keskustella kriittisesti sekä syvällisesti kirjallisuudesta. Lukupiirejä voidaan luokitella myös osallistujien keskinäisten suhteiden perusteella piireihin, joissa ollaan sukua, ystäviä, työtovereita tai samaa sukupuolta. Verkossa kokoontuvat lukupiirit muodostavat oman ryhmänsä. (Moore & Stevens 2004, 140–145.)

Lukupiirit ovat joko vapaamuotoisia tai ohjattuja. Vapaamuotoiset kokoontuvat jonkun piiriläisen kotiin ja ovat syntyneet spontaanisti tarpeesta harrastuspiirille. Vapaamuotoisten osallistujat tuntevat toisensa ennestään ja edustavat yleensä hyvin homogeenistä ryhmää. Ohjatut piirit taas kokoontuvat julkisissa tiloissa kuten kansalaisopistoilla tai kirjastoissa. Niiden osallistujat eivät

yleensä ole ennestään tuttuja toisilleen ja hajonta ikäryhmissä ja taustoissa on suurta. Ohjatut piirit tarvitsevat sitoutuneen ohjaajan toimiakseen. (Koskivaara 2010, 172–173.)

2.1 Lukupiirin perustaminen

Lukupiiriä perustettaessa tulee miettiä, millaiselle kohderyhmälle se suunnataan. Järjestetäänkö lukupiiri sopivaksi tietylle ikäryhmälle vai ovatko kaikenikäiset tervetulleita? Suuri ikäjakauma voi lisätä lukupiirikeskustelujen syvyyttä ja avata uusia näkökulmia eri aiheisiin. Piiriläisten ikä vaikuttaa myös siihen, kuinka pitkään piiriläiset jaksavat keskittyä. (Koskenkangas 2007, 68–69.)

Mikäli piiri on vapaamuotoinen, voidaan aloittaa piiriläisten kokoaminen kyselemällä sukulaisilta, ystäviltä ja työtovereilta, olisivatko he kiinnostuneita lukupiiritoiminnasta tai tuntevatko he ketään kiinnostunutta. Jäseniä piiriin voi myös hakea samoista harrastepiireistä vaikkapa ilmoitustaululla ilmoittamalla. (Jacobsohn 1998, 6-10.) Ohjattua lukupiiriä muodostettaessa markkinointi on tärkeää jäsenten houkuttelemiseksi. Kirjastoissa mainostaminen ja kiinnostuneiden yhteystietojen kerääminen on toimiva markkinointitapa monissa kaupungeissa. Aina kirjastossa ilmoittaminen ei kuitenkaan tavoita kaikkia kiinnostuneita. Tällöin voidaan kokeilla ilmoittamista paikallislehdissä. Myös yhteistyökumppaneille kannattaa tiedottaa lukupiireistä. Internetiä ei lukupiirien markkinoinnissa hyödynnetä paljoa, mutta sen avulla on mahdollista tavoittaa kiinnostuneita osallistujia. (Ervasti 2010, 54–59.)

Osallistujia kerätessä on hyvä asettaa osallistujille enimmäismäärä. Sopivan kokoinen ryhmä on viidestä kahdeksaan osallistujaa. Tällöin osallistujia on tarpeeksi, jotta saadaan aikaan keskustelua, mutta ryhmä ei ole liian suuri hallittavaksi. (Ratia 2010, 181.) Koska lukupiirien osallistujamäärä vakiintuu ajan myötä, kannattaisi siinä aluksi olla kahdestatoista viiteentoista jäsentä. Monesti kaikki osallistajat eivät myöskään pääse tulemaan kaikille tapaamiskerroille. (Jacobsohn 1998, 10.)

Ennen piirin aloittamista olisi hyvä hahmotella kokoontumisaika. Kannattaa miettiä, mikä on sopiva viikonpäivä ja paras kellonaika kohderyhmälle. Viikonpäivän ja kellonajan tulisi olla sellaiset, että mahdollisimman moni kiinnostuneista pääsee paikalle. Aikataulu siis kannattaa sovittaa mahdollisesti samaa kohderyhmää kiinnostavien muiden tapahtumien kanssa eriaikaiseksi. Ajankohta kannattaa pitää samana joka tapaamiskerralla muistamisen helpottamiseksi. (Koskenkangas 2007, 70–71.)

Entä kuinka usein piiri kokoontuu? Tyypillisesti piirit kokoontuvat kerran kuussa. Tällöin osallistujille jää reilusti aikaa lukea käsiteltäviä kirjoja. On kuitenkin lukupiirejä, jotka kokoontuvat useammin kuten kahden viikon välein tai harvemmin esimerkiksi kahden kuukauden välein. Myös kokoontumisten kesto on hyvä päättää etukäteen. Kannattaa miettiä kuinka paljon varataan aikaa keskustelulle. (Jacobsohn 1998, 11.) Kokoontumisaikaa suunnitellessa kannattaa ottaa huomioon, että alkuun tarvitaan aikaa osallistujien vastaanottoon ja kuulumisten vaihtamiseen (Koskenkangas 2007, 71). Yleinen kokoontumisaika on puolestatoista tunnista kahteen tuntiin (Ervasti 2010, 66). Keskusteluajat voivat kuitenkin vaihdella puolesta tunnista kolmeen tuntiin (Jacobsohn 1998, 11–12).

On hyvä päättää, kuinka monta kokoontumiskertaa käytetään yhden kirjan käsittelyyn. Tyypillisintä on, että joka tapaamiskerralla käsitellään eri teosta. Kuitenkin jotkin lukupiirit käsittelevät useaa teosta samanaikaisesti. Joissakin piireissä taas käytetään yhden kirjan käsittelemiseen useita kokoontumiskertoja. (Jacobsohn 1998, 11–12.)

Lukupiirin kokoontumispaikan päättäminen on tärkeää. Tilan tulisi olla riittävän suuri, jotta jokainen piiriläinen pääsee istumaan. Olisi myös hyvä, jos pystyttäisiin kokoontumaan saman pöydän ääreen, jotta jokaisella olisi näköyhteys toisiin. Tilan tulisi olla häiriötön. (Koskenkangas 2007, 69.) Vapaamuotoisia piirejä järjestetään usein piiriläisten kodeissa. Tyypillistä on, että kokoontaan vuorotellen eri jäsenten kodeissa. Jotkin piirit taas kokoontuvat aina saman henkilön luona. Vapaamuotoisia piirejä järjestetään myös kotien ulkopuolella. Jotkin piirit kokoontuvat kahviloihin tai voivat varata käyttöönsä huoneen julkisista tiloista kuten kirjastosta, koululta tai kirkolta. (Jacobsohn 1998, 13–14.) Ohjatut piirit kokoontuvat yleensä ohjaavan organisaation, kuten kirjaston tai kansalaisopiston, tiloissa. Ne voivat kokoontua myös jonkin yhteistyöorganisaation, esimerkiksi koulun tai palvelukodin, tiloissa. Yhteistyöorganisaatioiden ryhmätilat ovat hyviä paikkoja lukupiireille, koska ne ovat lähellä kohderyhmää. Toisaalta kiinnostuneita voi jäädä tavoittamatta, jos he eivät kuulu kyseiseen yhteistyöorganisaatioon. (Koskenkangas 2007, 69.)

Ensisijaisen tärkeää uuden lukupiirin hahmottelussa on päättää, millainen lukupiiri on kyseessä. Onko lukupiiri perinteinen, eli käsitelläänkö siellä etukäteen luettua kirjaa, vai onko toiminta monipuolisempaa. Perinteistä lukupiiriä suunnitellessa tulee päättää luettavat kirjat hyvissä ajoin, jotta niihin tutustumiseen jää tarpeeksi aikaa. Myös aikataulu, josta ilmenee milloin mitään käsitellään, olisi hyvä laatia piiriläisten käyttöön. Lukupiiriin voidaan liittää muutakin sisältöä kuin kirjojen lukemista ja niistä keskustelemista. Musiikki, elokuvat, sananlaskut ja kirjavinkit voivat kiinnostaa osallistujia. Ohjelman suunnittelussa kannattaa kysellä osallistujien mielipiteitä. (Koskenkangas

2007, 72–73.) Lukupiiritoimintaa aloittaessa sille voidaan valita käsiteltäväksi jokin tietty aihepiiri tai teema. Aihepiirin tai teeman mukaan on helpompi valita käsiteltäviä kirjoja. (Ratia 2010, 189.)

Lukupiirille kannattaa miettiä yhteiset säännöt, joista voidaan keskustella osallistujien kanssa ensimmäisellä tapaamiskerralla. Pelisääntöihin voi kuulua kokoontumisten kokonaismäärä ja kellonaika sekä päivämäärät, jolloin kokoonnutaan. Osallistujien kesken voidaan keskustella luotamuksellisuudesta. Voidaan sopia, että piirikeskustelut jäävät vain piiriläisten tietoon. Myös matkapuhelimien käyttämisestä lukupiiritapaamisten aikana on hyvä sopia. (Ratia 2010, 184–185.) Toisten puheenvuorojen keskeyttämisestä on hyvä vetää linjaus. On pidettävä huolta, että jokainen pääsee ääneen ja saa sanoa asiansa loppuun. (Jacobsohn 1997, 39–40.)

2.2 Lukupiirin vetäjä

Ohjattua lukupiiriä suunnitellessa ohjaajalla on tärkeä rooli. Ohjaajaa parempi sana on vetäjä, eihän lukupiirikeskustelua ole tarkoitus ohjata mihinkään tiettyyn suuntaan. Ohjaajan sijasta käytetään jatkossa termiä vetäjä.

Lukupiirin vetäjä toimii keskustelun aloittajana ja puheenjohtajana. Vetäjä voi antaa taustatietoja keskustelua varten esittelemällä käsiteltävän teoksen, sen kirjoittajan ja mahdollisesti siitä kirjoitettuja kritiikkejä. Taustoittaessa voi myös kertoa kirjailijan muusta tuotannosta tai muista samaa teemaa käsittelevistä teoksista. Lukupiirikeskustelu voi alkaa taustoituksen pohjalta tai osallistujien omista mielipiteistä. Mikäli keskustelua ei synny, on vetäjällä yleensä valmiiksi mietittyjä kysymyksiä, joita esittämällä hän yrittää saada aikaan keskustelua. Kysymyksiä voi syntyä myös toisten ajatusten pohjalta. Toisinaan keskustelua voi syntyä liikaakin, jolloin vetäjän on rauhoitettava tilannetta. (Ervasti 2010, 71–73.)

Toisten puheenvuorojen päälle puhumiseen kannattaa puuttua, jotta kaikki saavat ajatuksensa ilmaistua. Jos keskustelu ajautuu pitkäksi aikaa kirjakeskustelun ulkopuolelle, on hyvä ohjata keskustelu takaisin aiheeseen. Lukupiirin hiljaiset jäsenet kannattaa huomioida. Kaikki eivät uskalla puhua, vaikka heillä olisikin jotain kommentoitavaa. Suorat tietylle henkilölle suunnatut kysymykset voivat saada hiljaisemmatkin jäsenet kertomaan ajatuksensa. Täytyy myös muistaa, että lukupiireihin saattaa osallistua ihmisiä, jotka haluavat vain kuunnella. Heitä tulisi arvostaa, eikä painostaa puhumaan. Piirin vetäjä voi järjestää lukupiireille myös muunlaista ohjelmaa, esimerkiksi vierailijoita ja vierailuja. (Ervasti 2010, 73–75.)

Lukupiirin vetäjän tehtävänä voi olla myös lukupiirin koollekutsuminen, yhteydenpito ja tiedottaminen. Vetäjä voi laatia keskusteluista yhteenvedot ja jäsentää keskustelua tuomalla esille eri näkökulmien yhteyksiä. (Ratia 2010, 186.) Voidaan listata joitakin ominaisuuksia, joita lukupiirin vetäjältä odotetaan. Vetäjän tulisi olla motivoitunut ja kiinnostunut keskustelujen valmisteluprosessista. Hänen tulisi olla sitoutunut ja käyttää aikaa lukemiseen, valmisteluun ja piiritapaamisiin. Hänellä tulisi löytyä johtamistaitoja sekä esiintymistaitoja. (Jacobsohn 1998, 112–113.)

2.3 Lukupiirikeskustelut

Lukupiireihin pääasiallisesti kokoonnutaan keskustelemaan ja jopa väittelemään kirjoista ja kirjallisuudesta (Koskivaara 2010, 170). Lukupiirikeskustelujen pohjalta on mahdollista ymmärtää kirjallisuutta ja kirjoittamista taiteena paremmin. Keskusteluissa tutkitaan myös, kuinka ihmiset reagoivat ongelmiin ja kuinka he toimivat ongelmatilanteissa. Niiden pohjalta voidaan tutustua ihmisluonteeseen ja oppia käsittelemään omia kokemuksia. Keskustelut lisäävät myös tietoisuutta maailmasta ja auttavat ymmärtämään todellisuutta sekä ajan ja paikan käsitteitä. Lukupiirikeskustelut kehittävät ja vahvistavat maailmankuvaa. (Jacobsohn 1998, 74–75.)

Lukupiiriläiset ovat lukijoina ja keskustelijoina hyvin erityyppisiä. Toiset ovat valmistautuneet keskusteluun perusteellisesti merkatien kohtia kirjasta, joista he haluavat puhua. Toiset taas tulevat paikalle kirja jotenkuten luettuna tai jopa keskenjääneenä. Erilaiset lukijat ja keskustelijat tuovat lukupiirikeskusteluihin erilaisia näkökulmia ja painotuksia. (Ervasti 2010, 66.) Lukukokemukset monipuolistuvat, kun niistä puhutaan yhdessä. Keskusteluissa nousee esille uusia näkökulmia ja tulkintoja luettuun. Lukemisen voisi sanoa avartavan maailmankuvaa ja jaettuna se laajenee entisestään. (Koskivaara 2010, 171.) Lukupiireihin osallistujien lukuhistoria vaikuttaa siihen, mihin he kiinnittävät lukemassaan huomiota. Toiset kiinnittävät huomiota yksityiskohtiin ja kieleen. Toiselle tärkeämpää on kirjan tarina. (Hapuli 2010, 16.)

Lukupiirikeskusteluissa käsitellään usein kirjojen tyyliä, tunnelmaa ja tarkoitusta. Kirjan tyyli muodostuu kirjailijan sanavalinnoista, lauserakenteesta ja kuvakielestä. Tyyliseikat ovat usein mielipideasioita, joten ne jakavat mielipiteitä keskusteluissa. (Moore & Stevens 2004, 39–42.) Tyyli kertoo myös kirjojen kirjoitusajankohdasta, sillä usein vanhojen kirjojen tyyli on erilaista kuin uusien. (Jacobsohn 1998, 123.) Tunnelma ja tarkoitus taas välittyvät lukijalle niin sanotusti rivien välistä.

Lukupiirikeskusteluissa yritetään ymmärtää, miksi tarina on kirjoitettu. (Moore & Stevens 2004, 39–42.)

Usein keskustellaan kirjailijan valinnoista tarinan kertojaksi ja näkökulmaksi. Voidaan pohtia, onko kertoja luotettava ja miksi kirjaan on valittu tietynlainen kertoja. (Moore & Stevens 2004, 49–51.) Keskustelua herättävät luonnollisesti myös kirjojen henkilöt. Ajatuksia herättävät henkilöiden valinnat, arvot, luonne ja psykologia. (Moore & Stevens 2004, 51–53.) Lukijat peilaavat omia arvojaan ja valintojaan kirjan henkilöihin, mikä voi aiheuttaa vahvojakin mielipiteitä kirjaa kohtaan (Jacobsohn 1998, 126).

Juonella ja tarinan rakenteella on tärkeä osa lukupiirikeskusteluissa. Mietitään, etenevätkö kirjan tapahtumat kronologisessa järjestyksessä vai onko tarina kerrottu takautumien avulla. Voidaan pohtia, miksi on käytetty valittuja kerronnankeinoja. (Moore & Stevens 2004, 55–56.)

Kirjojen miljöö esiintyy lukupiirikeskusteluissa. Miljöö muodostuu tapahtuma-ajasta, paikasta ja sosiaalisesta ympäristöstä. Lukupiirikeskusteluissa voidaan miettiä, kuinka kirjan päähenkilö sopii ympäristöönsä ja taisteleeko hän sitä vastaan. (Moore & Stevens 2004, 57–59.) Voidaan keskustella siitä, millaisia yksityiskohtia miljööstä on kerrottu tarinassa ja mitä on jätetty pois. Mitä kirjailija haluaa kertoa valitsemillaan yksityiskohdilla? (Jacobsohn 1998, 132.)

Lukupiirikeskusteluissa voidaan käsitellä kirjan teemaa ja pääajatusta. Monissa kirjoissa on useita eri teemoja, joten keskustelua syntyy piiriläisten tulkinnoista tärkeimmäksi teemaksi. (Moore & Stevens 2004, 59–60.) Teemoista voi kehittyä keskusteluja, jotka eivät välttämättä liity käsitteelyssä olevaan teokseen vaan esimerkiksi samaa teemaa käsitteleviin muihin teoksiin tai tapaan, jolla tiettyä teemaa kirjallisuudessa yleisesti käsitellään.

Keskusteluissa voidaan edellä mainittujen lisäksi käsitellä tarinassa esiintyviä symboleja ja niiden tarkoitusta, tarinan uskottavuutta ja sen lopetusta. Aina lopetus ei vastaa lukijan odotuksia. Myös kirjojen ansioista keskustellaan. Pohditaan, mikä tekee kirjasta hyvän ja lukemisen arvoisen. Kirjoja myös vertaillaan toisiin teoksiin. Mihin kohtaan se sijoittuu samaa aihetta käsittelevien teosten joukossa? Kirjoja vertaillaan saman kirjailijan muuhun tuotantoon. Lukupiirikeskusteluissa niitä verrataan usein piirissä aikaisemmin käsiteltyihin kirjoihin. (Jacobsohn 1998, 127–133.)

Keskusteluissa voidaan käsitellä kirjan suhdetta fysiikan lakeihin ja sen tapaa kuvata jumalakäsityksiä. Käännöskirjallisuuden kohdalla voidaan puhua käännöksen laadukkuudesta. Tämä vaatii vertailukohdaksi kirjan lukemisen myös alkuperäiskielellä, joka voi joissakin lukupiireissä olla

rajoittava tekijä. (Jacobsohn 1998, 134–137.) Lukupiirissä voidaan keskustella kirjan lisäksi kirjailijan elämästä, muusta tuotannosta sekä tavasta käyttää kieltä (Ervasti 2010, 66).

Keskusteluissa käsitellään usein myös kirjan herättämiä tunteita (Hapuli 2010, 18). Jokainen luki- ja peilaa itseään kirjan tapahtumiin. Lukukokemukseen liittyvät aina lukijan omat tiedot, tunteet ja kokemukset. Kirjat siis heijastavat lukijoiden omia ajatuksia ja arvoja. Kirjat nostavat mieleen muistoja, joita jaetaan toisille piirikeskusteluissa. (Ervasti 2010, 67.) Lukijat myös tulkitsevat kirjojen tapahtumia omien arvojensa ja elämäkokemuksensa perusteella. Se voi näkyä lukupiirikeskusteluissa voimakkaina mielipiteenilmauksina. (Jacobsohn 1998, 75.) Kirjoja käsiteltäessä nousevat esille osallistujien mielipiteet käsiteltävästä kirjasta. Mielenkiintoisimmat keskustelut syntyvätkin yleensä, kun osallistujien mielipiteet käsiteltävästä teoksesta vaihtelevat. (Ervasti 2010, 67–69.)

Lukupiiriin osallistuminen saattaa toisissa aiheuttaa huonommuuden tunteita lukijana. Muut tuntuvat lukijoina fiksummilta ja omaa mielipidettä ei uskalleta sanoa, koska pelätään, että se ei ole tarpeeksi hieno. (Hapuli 2010, 21.) Tämän takia lukupiirikeskusteluissa tulisi välttää liian tieteellistä suhtautumista kirjallisuuteen. Keskusteluun osallistumisen kynnyks ei saisi olla liian korkea kirjallisuutta tuntemattomille lukijoille. (Ervasti 2010, 69–70.)

2.4 Kirjojen valinta lukupiiriin

Kirjat muodostavat lukupiirin sydämen. Onhan tarkoituksena keskustella kirjan perusteella. Yleisin tapa on, että lukupiireihin valitaan käsiteltävät kirjat etukäteen. Käsiteltäviä kirjoja on useimmiten yksi kerrallaan, mutta joskus voidaan käsitellä kahta kirjaa samanaikaisesti, mikäli joku piiriläistä on jo lukenut niistä toisen. Toisinaan halutaan verrata kahta kirjaa toisiinsa, jolloin luonnollisesti luetaan molemmat. Jotkin piirit käsittelevät tiettyä aihetta laajemmin. Tiettyä kirjailijaa käsiteltäessä voidaan sopia, että jokainen lukee jonkin tämän kirjailijan teoksista. Tällöin ei välttämättä synny monimuotoista ja soljuvaa keskustelua, vaan piiritapaaminen on vinkkaustilaisuuden tyyppinen. (Ervasti 2010, 62–63.)

Käsiteltävien kirjojen valintamenetelmät vaihtelevat eri lukupiireissä. Yleensä kuitenkin osallistujien mielipiteillä on kaikissa piireissä suuri merkitys. Lukupiirikirjat voidaan valita osallistujien omien vinkkien perusteella. (Ervasti 2010, 63.) Osallistujien vinkit voivat olla spontaaneja tilanteesta

syntyneitä tai suunniteltuja. Voidaan sopia, että jokainen osallistuja tuo vuorollaan lukupiiriin muutamman kirjan ehdolle ja niistä valitaan tai äänestetään kiinnostavin. (Moore & Stevens 2004, 153.)

Joissakin lukupiireissä osallistujat antavat lukupiiriin vetäjän valita käsiteltävät kirjat. Tällöin on tärkeää, että he luottavat vetäjän kirjallisuudentuntemukseen. Joissakin lukupiireissä vetäjä antaa osallistujille listan ehdotuksista, joista piiriläiset saavat päättää heitä kiinnostavat kirjat. Kirjoista on tällöin hyvä olla listalla nimien lisäksi lyhyet kuvaukset. (Ervasti 2010, 64.) Vetäjä voi toimia kirjojen valitsijana uuden lukupiiriin aloittaessa toimintansa. Tällöin on yksinkertaisinta, että ainakin ensimmäisellä lukupiiritapaamisella käsiteltävä kirja on päätetty etukäteen. Uuden lukupiiriin kirjalintoja helpottaa, jos sille on valittu jokin tietty aihepiiri tai teema. On helpompaa valita kirjoja, jotka käsittelevät tiettyä aihetta. Voidaan sopia mitä aiheita milläkin tapaamiskerralla käsitellään, minkä pohjalta vetäjä laatii ehdotuslistat aiheeseen sopivista kirjoista. Piiriläiset valitsevat listalla olevista vaihtoehdoista käsiteltävät kirjat. (Ratia 2010, 189.)

Vaihtoehdot lukupiirissä käsiteltävien kirjojen aihepiireille ovat rajattomat. Lukupiiri voi päättää käsittelevänsä vain kirjallisuuspalkintoja voittaneita kirjoja, nais- tai mieskirjailijoiden teoksia tai lähialueelta kotoisin olevien kirjailijoiden tuotantoa. Kirjalintoja rajaavana tekijänä voi olla vaikkapa, että luetaan vain edesmenneiden kirjailijoiden tuotantoa. Voidaan valita tietyn maalaista kirjallisuutta, tiettyä kirjallisuudenlajia, aihetta tai aikakautta kuvaavia teoksia. (Jacobsohn 1998, 86–87.) Lukupiiriläiset voivat myös aloittaa kirjojen valinnan rajaamalla pois ne kirjat, kirjailijat ja kirjallisuuden lajit, joita he eivät halua käsitellä (Moore & Stevens 2004, 151).

Kirjojen valinnassa kannattaa ottaa huomioon, kuinka helposti kirjoja on saatavilla. Ei kannata valita myöskään liian paksuja kirjoja, jotta ne ehditään lukea tapaamisten välissä. Usein lukupiireissä valitaan etukäteen käsiteltävät kirjat joksikin tietyksi ajanjaksoksi, esimerkiksi puoleksi vuodeksi. (Ervasti 2010, 64–65.) Tällöin voidaan järjestää tilaisuus, johon kokoonnutaan pelkätään valitsemaan seuraavan ajanjakson lukupiirikirjat (Moore & Stevens 2004, 151).

Toisaalta seuraavalla kerralla käsiteltävä kirja voidaan valita joka tapaamiskerran lopuksi. Tällöin valintaan vaikuttavat edellisestä kirjasta nousseet ajatukset ja ne voivat ohjata valitsemaan jonkin tietyn teoksen. Lukupiirikirjojen valinnassa kannattaa miettiä myös erityyppisten kirjojen vaihtelevuutta. Raskaan kirjan jälkeen voi olla mukavaa lukea jotakin kevyempää ja toisinpäin. (Ervasti 2010, 65.)

Lukupiirikirjoja valitessa kannattaa tehdä rajaus, käsitelläänkö lukupiirissä vain kaunokirjallisuutta vai myös tietokirjallisuutta. Kaunokirjallisuuden sisällä voidaan rajata tarkemmin, minkä tyyppistä

kirjallisuutta luetaan: romaaneja, novelleja, runoja vai jotakin tiettyä kirjallisuuden lajia kuten fantasiaa tai jännityskirjallisuutta. Myös tietokirjallisuuden sisältä täytyy valita samalla tavalla, mitä siihen katsotaan kuuluvaksi. Voidaan pohtia kuuluvatko muistelmat, elämäkerrat ja esseet tietokirjallisuuteen. (Moore & Stevens 2004, 150–151.)

Tiivistelmä

Uutta lukupiiriä perustettaessa on päätettävä millaiselle kohderyhmälle piiri on tarkoitettu. Markkinointi on tärkeää varsinkin uuden lukupiirin ollessa kyseessä. Markkinointitavaksi tulisi valita sellainen, jolla uskotaan tavoitettavan mahdollisimman hyvin haluttu kohderyhmä. Osallistujien määrälle voidaan asettaa rajoituksia sen mukaan, minkä kokoinen lukupiiri halutaan. Suunniteltaessa on määriteltävä kuinka usein piiri kokoontuu ja kuinka pitkiä tapaamisten halutaan olevan. Voidaan myös määrittää, kuinka kauan yhtä teosta käsitellään. Lukupiirin kokoontumisajat tulisi sovittaa muuhun kohderyhmälle suunnattuun toimintaan päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Lukupiiriä perustettaessa on tärkeää määrittää sen kokoontumispaikka. Myös se, minkä tyyppisestä piiristä on kysymys, on hyvä hahmotella, koska se vaikuttaa piirin toimintaan. Lukupiireillä on usein sääntöjä, joita olisi hyvä hahmotella jo perustamisvaiheessa. Lukupiirin vetäjän roolia kannattaa miettiä. Hän voi olla vain lukupiirikeskustelujen puheenjohtaja tai hänellä voi olla muitakin tehtäviä, esimerkiksi tiedottaminen.

Kirjojen valinnassa voidaan käyttää monenlaisia menetelmiä. Valitsijana voi toimia yksi henkilö, yleensä piirin vetäjä tai valintaan voivat osallistua kaikki piirin jäsenet. Voidaan sopia, että käsitellään vain tiettyä aihetta tai valinta voi olla vapaampaa muista lukukokemuksista vaikutteita saava. Valintamenetelmiä on monia ja kaikille lukupiireille muodostuu oma tapansa toiminnan kehityessä.

3 KIRJAVINKKAUS

Kirjavinkkaus on kirjoista kertomista tavalla, joka houkuttelee lukemaan niitä. Se pyrkii edistämään lukuhalua ja lukuharrastusta. Se on hyvä apuväline kirjallisuuden esittelemisessä. Sen avulla urautuneetkin lukijat voivat löytää uusia lukukokemuksia. Kirjavinkkauksella nostetaan esille kirjoja, jotka ovat unohtuneet tai joista lukijat eivät ole koskaan kuulleet. Se on eri asia kuin esimerkiksi kirja-arvostelu tai kirja-analyysi. Kirjavinkkauksella pyritään yhdistämään kirjoja ja lukijoita. Kirjastoissa kirjavinkkauksella nostetaan kirjoja esille kokoelmasta ja autetaan asiakkaita löytämään sopivaa luettavaa. (Mäkelä 2003, 13–14.)

3.1 Kirjavinkkaus aikuisille

Kirjavinkkausta on tehty jo pitkään lapsille ja nuorille, mutta aikuisasiakkaat on lähes unohdettu. Kirjavinkkaus tarjoaa aikuisyleisölle samalla tavalla viihdettä, mahdollisuuksia kehittymiseen ja oppimiseen kuin nuorille kuulijoille. Myös aikuiset ovat kiinnostuneita kuulemaan uusista kirjoista ja saamaan vinkkejä siitä, mitä lukea seuraavaksi. (Trott & Baker 2010, 234–237.) Vinkkauksella voitaisiin lisätä vähän kiertävien kirjastoaineistojen lainaamista ja tuoda esille vanhempaa kirjallisuutta. Sitä voitaisiin järjestää kirjastoilla aikuisyleisölle kirjallisissa illoissa, joissa jonkin aiheen harrastaja olisi esittelemässä harrastukseensa liittyvää kirjallisuutta. (Mäkelä 2003, 31–33.)

Kirjavinkkaus lähtee liikkeelle kirjojen valinnasta. Siihen vaikuttavat omat mieltymykset sekä yleisön odotukset siitä, mitä mahdollisesti voisi olla luvassa. Valitut kirjat kannattaa asettaa järjestykseen. Se helpottaa siirtymistä käsiteltävästä kirjasta toiseen. (Trott & Baker 2010, 235.) Kirjavinkkiä suunnitellessa kannattaa tehdä muistiinpanot kirjasta jo sitä lukiessa. Muistiinpanoista muodostuu luonnos vinkille. (Mäkelä 2003, 45.)

Kaksi tai kolme minuuttia on sopiva käsittelyaika yhdelle kirjalle. Siinä ehtii kertoa kirjasta olennaisen kuitenkin tylystyttämättä kuulijoita. Kirjoista kertoessa kannattaa nostaa esille niitä asioita, joiden uskoo kiinnostavan yleisöä. (Trott & Baker 2010, 235.) Vinkkien tulisi olla luontevia, joten ne on hyvä harjoitella etukäteen, mutta ei kuitenkaan opetella ulkoa. Harjoittelussa voi käyt-

tää apuna vaikkapa koeyleisöä. Hyvä koeyleisö uskaltaa antaa palautetta. (Mäkelä 2003, 49–50.) Kirjavinkeistä on hyvä tehdä valmiiksi lista, jonka voi jakaa yleisölle (Trott & Baker 2010, 238).

Kirjavinkki muodostuu aloituslauseesta tai johdannosta kirjaan, muutamasta juonen yksityiskohdasta, koulusta ja lopetuslauseesta. Aloituslauseessa kerrotaan lyhyesti mitä kirja käsittelee. On hyvä opetella aloituslauseet kunkin kirjan kohdalta ulkoa, jotta kirjasta toiseen siirtyminen on helppoa. Juonesta kertoessa tulee herättää kuulijoiden mielenkiinto kuitenkin paljastamatta liikaa. Kuulijat haluavat tietää, miksi kirja voisi kiinnostaa heitä. Koukun tarkoitus puolestaan on saada kuulijat innostumaan kirjan lukemisesta. Koukussa kuulijoille kerrotaan jotakin jännittävää ja annetaan ymmärtää, että vielä jotain muutakin on tapahtumassa. Lopetuslauseet olisi hyvä myös opetella ulkoa, jottei tule joka kirjan lopussa ylistäneeksi kirjan hyvyyttä. (Trott & Baker 2010, 236.) Kirjavinkissä aloitus ja lopetus ovat tärkeitä. Hyvästä aloituksesta riippuu kiinnostuvatko kuulijat kyseisestä kirjasta ja liian pitkälinen lopetus voi viedä jo saavutetun mielenkiinnon. Erilaisia lopetuksia ja aloituksia olisi myös hyvä vaihdella, jotta kuulijat eivät kyllästy esitykseen. (Mäkelä 2003, 46–47.)

3.2 Vinkattavien kirjojen valinta

Vinkattavia kirjoja valitessa hyvä perussääntö on se, että pitää vinkkaamistaan kirjoista itse. Mäkelä kutsuu tätä mäty- eli ”mä tykkään”-periaatteeksi. Kun kirjojen valinta perustuu omaan lukuelämykseen, näkyy se myös vinkkaustapahtumassa. Yleisö huomaa, jos yrittää esitellä kirjaa, josta ei pitänyt tai ei ole aivan varma. Se ei vakuuta kuulijoita, eikä saa heitä tarttumaan kirjaan. (Mäkelä 2003, 41–43.) Aina omat mielenkiinnonkohteet eivät ole samat kuin yleisöllä. On siis hyvä tuoda kirjoja esitellessään monipuolisesti esille sisältöjä. Välttämättä ei ole paras tapa korostaa joka kirjasta sitä seikkaa, joka miellytti itseä eniten: esimerkiksi, jos itseä miellytti eniten kirjan monipuoliset tarinalinjat, voi kirjasta kuitenkin nostaa esille miljöönkuvauksen. (Trott & Baker 2010, 235.)

Kirjoja kannattaa valita monipuolisesti eri aiheista ja eri vaikeustasoista. Kannattaa ottaa mukaan vakavampaa ja kevyempää kirjallisuutta. Monipuolisuus tuo vaihtelevuutta esitykseen ja mahdollistaa sen, että eritasoisille lukijoille löytyy tarjottavaa. Valinnassa kannattaa ottaa mukaan monipuolisesti eri aineistolajeja. Varsinkin vanhusryhmille on hyvä ottaa mukaan isotekstisiä painoksia

ja äänikirjoja. (Trott & Baker 2010, 237.) Jos on menossa esiintymään tietylle ryhmälle, on vinkattavien kirjojen valinnassa hyvä aloittaa selvittämällä yleisön odotukset (Trott & Baker 2010, 235).

Tiivistelmä

Kirjavinkkaus on kirjojen esittelyä niin, että lukijat kiinnostuisivat niistä. Se on lukemaan innostamista sekä kirjan ja lukijan yhdistämistä. Vinkattavien kirjojen valinta tapahtuu usein sillä perusteella, että vinkkaaja on itse pitänyt niistä. Kirjavinkkauksessa ei tulisi kertoa kirjan loppuratkaisua, vaan lopettaa vinkki sellaiseen kohtaan joka herättää lukijoissa halun tietää tarinan lopun. Onnistuneessa kirjavinkkauksessa vinkkaaja saa herätettyä kuulijan mielenkiinnon esiteltyä kirjaa kohtaan.

4 KIRJAVIRKUT-LUKUPIIRIN SUUNNITTELU

Kirjavirkut on toiminnallisena opinnäytetyönä toteutettu lukupiiri senioriasiakkaille Hyvinkään kaupunginkirjastossa. Kirjavirkut on osa kirjaston Ikinuorten iltapäivät –projektia, jonka tarkoituksena on kehittää senioriasiakkaiden palveluja. Lukupiirin toiminta aloitettiin neljällä kokoontumiskerralla syksyllä 2012 ja sen toiminta jatkuu edelleen kirjaston henkilökunnan vetämänä.

Suunnittelin ja toteutin senioriasiakkaille suunnatun lukupiirin Hyvinkään kaupunginkirjastolle. Lukupiiri tapaamisissa käsiteltiin ennalta ilmoitettuja kirjoja ja vinkattiin käsiteltäviin kirjoihin liittyviä teoksia. Opinnäytetyön tekeminen Hyvinkään kaupunginkirjastoon tuntui luontevalta, koska suoritin opiskeluun liittyvän harjoitteluni siellä. Harjoittelun aikana sain tietää Ikinuorten iltapäivät – projektista (ks. s. 8) ja mahdollisuudesta tehdä opinnäytetyö siihen liittyen.

Ajatus lukupiirin suunnittelusta heräsi mielenkiinnosta vetää ryhmää kirjaston senioriasiakkaille. Halusin liittää lukupiirin toimintaan kirjavinkkauksen, koska se oli kiinnostanut opiskelun ajan. Kirjavinkkauksen tarkoitus lukupiirissä oli tutustuttaa lukijoita muihinkin kirjoihin ja luoda eri kirjojen välille yhteyksiä. Tiedustelin kirjastolta, kiinnostaisiko heitä aloittaa lukupiiritoiminta kirjastossa. He ottivat ajatuksen mielellään vastaan ja menin kirjastolle keskustelemaan lukupiiriin liittyvistä toiveista ja ajatuksista. Keskustelun pohjalta syntyi kuva siitä, minkä tyyppinen lukupiiri tulee olemaan. Tein yhteistyötä Ikinuorten iltapäivät ohjelmaa suunnittelevan kirjastonhoitajan, Kirsti Ahlstenin kanssa.

Ehdotin, että lukupiiriä olisi voitu pyörittää yhteistyössä jonkin palvelutalon tai vanhainkodin kanssa. Piiri olisi kokoontunut sen tiloissa, jolloin osallistujat olisivat olleet valmiiksi rajattuja ja heitä varmasti olisi ollut. Kirjastolla kuitenkin haluttiin lukupiirin olevan kaikille avoin, joten se kokoontui pääkirjaston ryhmätilassa. Ryhmätila oli hyvä kokoontumispaikka, koska sinne on esteetön pääsy myös liikuntarajoitteisille ja siellä on rauhallista kokoontua. Ryhmätilassa voitiin toteuttaa kahvitteilu ilman asiaankuulumattomia osallistujia. Toisaalta se, että lukupiiri kokoontui kirjastolla, saattoi estää sellaisten kiinnostuneiden osallistumisen, jotka asuivat jossakin laitoksessa, eivätkä päässeet omatoimisesti liikkumaan laitoksen ulkopuolella.

Keskustelimme kirjastolla lukupiirikokoontumisten määrästä. Oma ehdotukseni oli kerran kuukaudessa, neljä kertaa syksyllä 2012. Ensimmäinen kokoontuminen olisi aikaisintaan elokuussa koulujen alkamisen jälkeen, jolloin valtaosa ihmisistä on palannut kesälomalta normaaliarkeen. Viimeinen kerta olisi marraskuussa tai joulukuun alkupuolella, koska joulukuussa ihmisten ajatukset

ovat jo paljon keskittyneet joulunviettoon ja sen valmisteluun. Ehdottamaani aikaväliä elokuun puolesta välistä joulukuun alkuun pidettiin hyvänä, koska se sopi kirjaston aikatauluun. Mietimme olisiko kerran kuukaudessa, eli neljä kertaa, liian harvoin. Tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että osallistujille olisi annettava aikaa lukea käsiteltävät kirjat rauhassa ja neljä kertaa olisi sopiva määrä työtä minulle lukupiirin suunnittelussa.

Lukupiirin päätettiin kokoontuvan kuukauden viimeisenä torstaina kello 13.00–15.00. Viikonpäivän haluttiin pysyvän samana tapaamisaikojen muistamisen helpottamiseksi. Samasta syystä kellonaika on joka kerralla sama. Sen ajateltiin olevan sopivasti keskellä päivää lounaan jälkeen. Kellonajan uskottiin rajaavan osallistujia pääasiassa eläkkeellä oleviin asiakkaisiin. Muita rajauksia ei haluttu tehdä, joten lukupiiriin olivat tervetulleita nuoretkin, joille aika sopi. Myöhemmin ilmeni, että eläkejärjestöillä oli paljon ohjelmaa torstaisin, joten tapaamispäivät haluttiin muuttaa tiistaille. Lukupiiri siis kokoontui tiistaisin 4.9., 2.10., 30.10. ja 27.11.2012.

Ehdotuksenani oli, että kirjaston henkilökunta jatkaisi lukupiirin vetämistä kirjastolla. Tarkoituksenani oli, että toimisikin lukupiirin vetäjänä kolme ensimmäistä kertaa ja viimeisellä kerralla vetäjänä olisi joku kirjaston työntekijä. Aluksi kirjastolla ei ollut kiinnostuneita lukupiirin vetäjiä, joten päädyttiin siihen, että pyrittäisiin ohjaamaan joku lukupiiriin osallistujista vetämään lukupiiriä jatkossa. Ongelmana olisi voinut olla kiinnostuneen osallistujan puuttuminen. Loppujen lopuksi päädyttiin siihen, että lukupiiri jatkaa keväällä 2013 toimintaansa kahden kirjaston työntekijän vetämänä. He ottivat vetovastuun lukupiiristä vasta kevätkaudella, joten toimin kaikilla neljällä lukupiirin kokoontumiskerralla vetäjänä.

Kirjaston toiveena oli, että lukupiirin aiheena olisivat kirjallisuuden lajit eli genret. Kirjastolla järjestetään genreviikkoja, joissa esitellään tietyn genren kirjallisuutta ja pidettiin vinkkaustilaisuuksia. Ajatuksena oli, että lukupiirin toiminta saataisiin liitettyä genreviikoihin. Ehdotuksina eri genreiksi olivat jännityskirjallisuus, klassikot, fantasia ja sci-fi tai maaginen realismi ja nykykirjallisuus. Keskustelimme siitä, että kohderyhmä ei välttämättä ole kiinnostunut fantasiasta ja sci-fistä, joten otin käsiteltäväksi maagisen realismin. Se kiinnosti aiheena, koska se ei ollut ennestään tuttu kuten fantasia ja sci-fi. Valitsin ehdotetuista genreistä myös klassikot ja jännityskirjallisuuden. Jännityskirjallisuus tuntui jollain tavalla pakolliselta, kun käsitellään eri genrejä, kun taas klassikot tuntuivat vähän liiankin käsitellyiltä. Halusin klassikot kuitenkin mukaan, koska ajattelin, että ne olisivat helppo aihe viimeiselle kerralle, jonka vetäisi joku muu. Neljänneksi käsiteltäväksi genreiksi valitsin historialliset romaanit omasta kiinnostuksestani historiaan.

Kirjasto vastasi lukupiirin mainonnasta. Suunnittelin kaksi erilaista julistetta (liite 1; liite 2), joissa ilmenivät lukupiirin kokoontumisajat ja käsittelyssä olevat aiheet ja kirjat. Julisteessa pyydettiin ilmoittautumaan kirjaston neuvontaan, jossa kerättiin listalle osallistujien nimet, yhteystiedot ja tieto siitä, mille lukupiirikerroille he ovat kiinnostuneita osallistumaan. Julisteita oli esillä kirjaston ilmoitustauluilla ja neuvonnan pöydällä. Julisteita jaettiin myös kirjaston yhteistyöorganisaatioille, kuten eläkeläisjärjestöille ja kirjakaupalle. Eläkeläisjärjestöille tiedotettiin myös sähköpostitse. Lukupiiri lisättiin Ikinuorten iltapäivien ohjelmaan ja ohjelmaesitteitä jaettiin pää- ja lähikirjastojen asiakaspisteissä, palvelutaloilla, järjestökeskus Onnensillassa, terveyskeskuksessa, Hyvinkään opistolla sekä kaupungintalolla. Kirjasto markkinoi lukupiiriä myös verkkosivuillaan ja Facebook – sivuillaan. Lukupiiri on ilmoitettu paikallislehtien tapahtumakalentereihin. Paikallislehdet uutisoivat kirjaston ja lukupiirin toiminnasta syksyn aikana.

Lukupiiriin toivottiin osallistuvan 8-12 ihmistä, jotta keskustelua tulisi riittävästi, mutta kaikki pääsivät kuitenkin ääneen. Näin ollen lukupiiriin osallistujien enimmäismääräksi asetettiin kaksitoista henkilöä. Ilmeni kuitenkin, että kiinnostuneita on enemmän, joten osallistujamäärää nostettiin viiteentoista, jotta kaikki kiinnostuneet pääsivät mukaan. Piiriläisistä osa ei pääse kaikille tapaamiskerroille, joten suurempi määrä ilmoittautuneissa takaa sen, että joka kerralle tulee riittävästi keskustelijoita.

Teimme lukupiirille oman kirjastokortin, jolla varasimme käsittelyssä olevia kirjoja muista Ratamo – kirjastokimpan kirjastoista lukupiiriin jäsenille. Näin ollen varaaminen ei tullut maksamaan lukupiiriin osallistujille. Varaukset tehtiin lukupiirikortille, josta ne lainattiin asiakkaiden omille korteille. Kirsti Ahlsten hoiti varausten tekemisen ja toimittamisen asiakkaille Hyvinkään kirjastolla. Minulla oli mahdollisuus varata lukupiirissä vinkattavia kirjoja lukupiirikortille Internet - tunnusten avulla. Varaamisella varmistettiin se, että vinkattavat kirjat ovat selailtavina lukupiirissä.

Lukupiiriin vetäjänä suunnittelin listan (liite 3; liite 4; liite 5; liite 6) kysymyksistä, joita voi esittää keskustelun aloittamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tein myös osallistujille jaettavaksi materiaalin (liite 7; liite 8; liite 9; liite 10), jossa on lyhyt kuvaus käsiteltävästä kirjasta, kirjailijasta ja kirjallisuudenlajista. Materiaalia on tarkoitus käsitellä aluksi ja lähteä sen pohjalta keskustelemaan luetusta. Materiaalien tekstejä käytetään myös Hyvinkään kaupunginkirjaston verkkolukupiiriin alustuksina. Verkkolukupiirissä on syksyllä käsittelyssä samat kirjat kuin Kirjavirkut–lukupiirissä. Laadin myös vinkattavista kirjoista listan (liite 11; liite 12; liite 13), joka jaetaan piiriläisille. Kirjasto saa kirjoitetut vinkit käyttöönsä hyödynnettäväksi sen ylläpitämään Kirjavinkkari-blogiin.

Suunnittelin jakavani ensimmäisen lukupiirikerran aluksi piiriin tulijoille materiaalia (liite 7; liite 8; liite 9; liite 10), jossa olisi tietoa käsiteltävästä kirjasta, kirjailijasta ja kirjallisuudenlajista. Myös tilaisuuteen suunniteltu kahvi- ja tee tarjoilu olisi valmiina, jotta odotellessa ihmiset voisivat juoda kahvia ja vaihtaa kuulumisia sekä tutustua jaettuun materiaaliin. Varsinainen lukupiirikeskustelu aloitettaisiin esittelykierröksellä, jossa jokainen kertoisi nimensä ja minkälaista kirjallisuutta he yleensä lukevat. Esittelykierrös helpottaisi ihmisten tutustumista toisiinsa ja keventäisi ilmapiiriä. Se antaisi myös jokaiselle puheenvuoron ennen varsinaista keskustelua. Varsinainen lukupiirikeskustelu aloitettaisiin jaetun materiaalin pohjalta, esimerkiksi minkälaisia ajatuksia siitä heräsi. Keskustelussa siirryttäisiin käsittelemään kirjaa sopivan kysymyksen tai johdantokommentin kautta. Lukupiirikeskustelun loppuessa siirryttäisiin kirjavinkkeihin. Piiriläisille jaettaisiin vinkattavista kirjoista valmis lista, joissa olisivat kirjoitetut vinkit. Vinkkauksen jälkeen olisi mahdollisuus keskustella muista piirin toimintaan liittyvistä asioista, esimerkiksi ensimmäisellä lukupiirikerralla päätettäisiin sille nimi. Lukupiiriläisille annettiin mahdollisuus etukäteen ehdottaa nimiä lukupiirille, joista yksi valittaisiin yhteispäätöksellä lukupiiritapaamisessa. Lukupiirin jäsenet valitsivat nimeksi *Kirjavirkut*.

5 KIRJOJEN VALINTA KIRJAVIRKUT-LUKUPIIRIIN

Seuraavissa luvuissa käsitellään sekä lukupiirissä käsiteltävien, että vinkattavien kirjojen valitsemista. Esitellään tavat, joilla kirjat valittiin ja määritellään valintaperusteet. Valittuja kirjallisuuden lajeja eli genrejä esitellään lyhyesti. Samoin esitellään genreä edustavan kirjan kirjoittaja ja valittu teos. Vinkattavista kirjoista on kirjalliset vinkit, sekä perustelut siitä, miksi ne on valittu.

5.1 Lukupiirissä käsiteltävät kirjat

Lukupiirissä käsiteltävät kirjat valittiin etukäteen, jotta osallistujille jäisi tarpeeksi aikaa perehtyä niihin. Kirjojen hyvissä ajoin päättäminen antoi myös vetäjälle reilusti aikaa valmistautua lukupiiritapaamisiin. Lukupiirissä käsiteltiin joka kerralla vain yhtä teosta. Muihin kirjoihin luodaan yhteyksiä kirjavinkkauksen avulla.

Vetäjä valitsi käsiteltävät kirjat etukäteen. Todettiin, että jos lukupiiriläisiltä olisi kysytty ehdotuksia, olisi se vaatinut ylimääräisen kokoontumisen. Kokoontumiselle oli vaikeaa löytää ajankohtaa ja se olisi työllistänyt kirjastoja ja vetäjää lisää. Mahdollisten osallistujien ehdotusten hylkääminen olisi myös voinut vaikuttaa heidän intoonsa osallistua lukupiirin toimintaan. Valmiiksi valitut kirjat nähtiin siis yksinkertaisimmaksi ja helpoimmaksi tavaksi aloittaa lukupiirikirjojen valinta. Lukupiirissä käsitellään kaunokirjallisuutta ja keskitytään romaaneihin.

Lukupiirissä käsiteltäviksi aiheiksi valittiin eri kirjallisuuden lajit. Aiheet olivat historialliset romaanit, maaginen realismi, jännityskirjallisuus ja klassikot. Jokaisella tapaamiskerralla käsiteltiin eri kirjallisuuden lajia jonkin sitä edustavan kirjan kautta.

Lukupiirikirjoja valittaessa haluttiin ottaa mukaan monipuolisesti erilaista kirjallisuutta. Aiheina genret rajasivat käsiteltävien kirjojen valintaa, mutta toisaalta lukupiiri tuli tutustuneeksi monipuolisesti erilaiseen kirjallisuuteen. Valittujen kirjojen tuli siis edustaa kyseisellä kerralla käsittelyssä olevaa kirjallisuuden genreä. Haluttiin, että valituissa kirjoissa olisi sekä mies- että naiskirjailijoiden teoksia ja koti- ja ulkomaisia kirjoja. Yhtenä valintakriteerinä oli myös, se etteivät kirjat olisi vetäjällekin ennestään tuttuja, vaan hän olisi kirjakeskustelussa samalla tasolla muiden osallistujien kanssa. Mukaan ei haluttu liian paksuja teoksia, jotka voisivat tuntua liian työläiltä aloittaa ja

lukea loppuun asti. Kirjojen valinnassa kiinnitettiin myös huomiota niiden saatavuuteen Ratamo-kirjastojen alueella.

Lukupiirissä käsiteltäviksi valitut kirjat olivat Lars Sundin *Colorado Avenue*, Carlos Ruiz Zafónin *Enkelipeli*, Carita Forsgrenin *Jänistanssi* ja Emily Brotén *Humiseva harju*. Seuraavissa luvuissa kuvataan tarkemmin valittuja kirjallisuuden lajeja, kirjailijoita ja kirjoja. Kirjallisuuden lajia ja kirjailijaa tarkastellaan lähdeaineiston kautta, kun taas kirjakuvaukset on kirjoitettu lukukokemusten perusteella.

5.1.1 Historialliset romaanit

Historiallisen romaanin määrittelyminen on haastavaa. Joitakin kriteerejä historialliselle romaanille ovat sen perustuminen historiankirjoitukseen kirjoittajan oman muistitiedon sijasta. Tarina ei saisi olla ristiriidassa virallisen historiankirjoituksen kanssa. Fiktio on oltava suuremmassa asemassa kuin historiallisten faktojen ja romaanin tapahtumien tulisi olla suhteessa aikaisempiin ja myöhempään historian tapahtumiin. (Ihonen 1986, 156.) Historiallinen romaani voi tuoda esille myös poikkeavan kuvan virallisesta historiankirjoituksesta. Historialliset romaanit harvoin ovat varsinaista historiankirjoitusta, mutta ne voivat olla lukijoille ainoa lähde historialliseen tietoon. Historian todenmukainen kuvaus on siis tärkeää. Historiallisissa romaaneissa käsitellään yleensä ihmisten välisiä suhteita. Niiden henkilöiden tulisi toimia aikansa edellyttämällä tavalla. Yleensä kirjan juonen kannalta henkilöt kuitenkin joutuvat uhmaamaan käytösnormeja. Monesti naispuolisille henkilöille annetaan erityistaitoja tai rahaa, jotta he voivat toimia aikalaisiaan vapaammin. Historiallisten romaanien tarjoama henkilökuva onkin tämän takia vinoutunut ja kirjojen henkilöt kuvataan hieman kykenevämpinä kuin historialliset henkilöt. Menneisyys voi toimia historiallisessa romaanissa ainoastaan miljöönä. Romaaneja on sijoitettu historialliseen ympäristöön myös sensuurin välttämiseksi. (Lahtinen 2008, 90–100.) Historiallisessa romaanissakin on erilaisia suuntauksia: viihteellinen romaani, jota voisi luonnehtia pukudraamaksi, aatehistorialliset romaanit, joita edustavat esimerkiksi Mika Waltarin teokset ja postmoderni historiallinen romaani, jossa korostuu historiallisten lähteiden tärkeys (Hietasaari 2012, hakupäivä 30.6.2012).

Historiallista kaunokirjallisuutta lukupiirissä edustavan kirjan haluttiin olevan kotimainen, koska Suomen historiaan käsittelevät kirjat voisivat herättää enemmän keskustelua. Suomesta löytyy paljon historiallisia romaaneja kirjoittavia naiskirjailijoita, mutta piiriin haluttiin miehen kirjoittama

teos, jotta se voisi kiinnostaa myös mahdollisia piiriin osallistuvia miehiä. Käsiteltäväksi teokseksi valittiin Lars Sundin romaani *Colorado Avenue*.

Lars Sund (s. 1953) on suomenruotsalainen journalisti ja sivutoiminen kirjailija. Hän asuu nykyään Uppsalassa Ruotsissa. Hän on kirjoittanut historiallisten romaanien lisäksi myös runoja, jotka on julkaistu kokoelmassa *Ögonblick* vuonna 1974. Runoja ei ole suomennettu. Kuuluisuuteen Sund nousi 1991 romaanillaan *Colodaro Avenue* (suom. 1992). Romaani on pohjalaisista suvuisista kertova sukukronikka, joka jatkuu romaaneissa *Puodinpitäjän poika* (1998) ja *Erikin kirja* (2004). Romaanien kerronta on omalaatuista. Se ei ole kokoajan kaikkietävää vaan välillä kertoja sortuu juoruilemaan tai kommentoimaan kirjan tapahtumia, jopa salakuuntelee kirjan henkilöiden puheluitakin. Sundilta on myös suomennettu saaristoon sijoittuva romaani *Onnellinen pieni saari* (2007). Sundin tuotannon alkupään romaaneja *Natten är ännu ung* (1975) ja *Vinterhamn* (1983) ei ole julkaistu suomeksi. (Nevaluoma 2000, 220–223.) *Colorado Avenue* on taipunut myös elokuvaksi vuonna 2007 Claes Olssonin ohjaamana (Wikipedia 2011, hakupäivä 30.6.2012). Sundilta on myös suomennettu päiväkirjajamamotoinen *Aamu-unisen lintubongarin tunnukset: Päiväkirjanlehtiä toukokuulta joulukuulle* (2010), joka käsittelee kirjailijan lintuharrastusta (Viirret 2011, hakupäivä 30.6.2012).

Colorado Avenue on siirtolaisromaani, jossa kerrotaan saman perheen eri sukupolvien tarina. Tarina jakautuu kolmeen osaan. Kirja alkaa Yhdysvalloista, johon nuori Hanna on lähtenyt siirtolaiseksi 1890-luvulla. Tarinan alkupuoli kuvataan Hannan elämää siirtolaisena ja koti-ikävä. Hannan kotiinpaluu lasten kanssa on tarkastelunkohteena tarinan puolivälissä. Päärooliin nousee Johannes Smeds, kunnanmies, jonka perheen tarina liittyy Hannan perheen tarinaan. Hannan ja kunnanmiehen välillä vallitsee yhteisymmärrys ja rakkaus, joka ylittää kuolevaisen intohimon. Kirjan loppupuolella seurataan Hannan pojan Oton elämää pirtutrokarina 1920-luvulla kieltoainaikana.

5.1.2 Maaginen realismi

Maagisessa realismissa todellisuus ja kuvitteellisuus yhdistyvät toisiinsa. Tyyllilajin teoksissa tapahtuu jotakin maagista, jotakin jota ei voida selittää luonnon lakien avulla. Toisaalta tarinoiden tapahtumat voivat olla selitettävissä kahdella tavalla joko luonnon lakien tai jonkin yliluonnollisen mukaan. Tarkalla yksityiskohtien kuvauksella luodaan maailma, joka kuvaa maailmaa, jossa

elämme. Tarinoissa koetaan reaali maailman ja maagisuuden läheisyys. Maaginen realismi kyseenalaistaa käsitykset ajasta, tilasta ja identiteetistä. (Faris 1995, 163–173.) Maaginen realismi käsittelee vastakohtien välistä ristiriitaa, esimerkkinä elämä ja kuolema (Moore 1998, hakupäivä 4.7.2012). Maaginen realismi on vakavaa kirjallisuutta, jonka tarkoitus ei ole ainoastaan viihdyttää. Vakavan kirjallisuuden tarkoitus on kuvata maailmaa, jossa elämme. Fantasiakirjallisuus ja science fiction perustuvat ajatukselle ”mitä jos”. Maaginen realismi ei spekuloi vaan kertoo todellisista maailmankatsomuksista, jotka eroavat valtakäsityksistä. (Rogers 2002, hakupäivä 4.7.2012.)

Koska tyyllilajina maaginen realismi ei ollut lukupiiriin vetäjälle ennestään tuttu, käytettiin kirjan valinnassa apuna kirjastojen kokoelmatietokantoja. Tyyllilajia edustavia kirjoja etsittiin hakemalla asiasanalla maaginen realismi. Löydetyistä teoksista päädyttiin Carlos Ruiz Zafónin romaaniin *Enkelipeli*.

Carlos Ruiz Zafón (s. 1964) on yksi menestyneimpiä espanjalaisia nykykirjailijoita ja hänen teoksiaan tunnetaan laajalti ulkomailla. Hän asuu Los Angelesissa ja toimii kirjailijana. Hän nousi ulkomailla tietoisuuteen Barcelonaan sijoittuvalla romaanillaan *Tuulen varjo* (2001, suom. 2004). Tuulen varjon sanoma on, että kirjat jättävät lukijoihinsa aina jonkinlaisen jäljen. (Loivamaa 2007, 160–162.) Samaan sarjaan kuuluva romaani *Enkelipeli* ilmestyi vuonna 2008. Enkelipeli sijoittuu ajassa ennen Tuulen varjon tapahtumia. *Unohdettujen kirjojen hautausmaa* -sarjaan on ilmestynyt 2012 uusi osa *Taivasten vanki*. Kaikissa sarjan kirjoissa keskeisenä teemana on kirjojen säilyttäminen ja elinikäinen seikkailu kirjojen maailmassa. Zafón tunnetaan kotimaassaan Espanjassa myös nuortenkirjasarjasta, jota ei ole toistaiseksi suomennettu (Loivamaa 2007, 160).

Enkelipeli kertoo nuoresta kirjailijasta David Martínista, joka saa tarjouksen salaperäiseltä kustantajalta. Hän torjuu tarjouksen moneen kertaan, kunnes eräänä epätoivon hetkenä hän ottaa sen vastaan. Kustantaja antaa hänelle tehtäväksi luoda uuden uskonnon. Davidille selviää, että hänen kohtalonsa on punoutunut yhteen hänen talonsa entisen asukkaan elämän kanssa. Tämä on kuollut epäselvissä olosuhteissa ja on ilmeisesti myös työskennellyt samalle kustantajalle. David lähtee selvittämään, mihin on oikeastaan sitoutunut. Tarinasta muodostuu monimutkainen palapeli, jonka selvittäminen on Davidille ainoa mahdollisuus selvittää hengissä tehtävästään.

5.1.3 Jännityskirjallisuus

Jännityskirjallisuuden sisällä on monia itsenäisiä tyylisuuntia. Puhutaan kultaisen aikakauden jännityskirjallisuudesta, kovaksikeitetystä jännityskirjallisuudesta sekä poliisikertomuksista ja rikoskirjallisuudesta. Nimityksiä on monia ja seuraavassa on vain pintaraapaisu jännityskirjallisuuden historiasta.

Jännityskirjallisuus käsittelee rikoksia ja niiden selvittämistä. Sitä on pidetty viihteellisenä ja 1930-luvulla kuvaa haluttiin muokata kirjoittamalla entistä todenmukaisempaa ja vakavampaa jännityskirjallisuutta. Edgar Allan Poen katsotaan aloittaneen jännityskirjallisuuden tradition. Hän esitteli etsivä Dupinin, joka ratkaisee monimutkaisen rikoksen käyttämällä älykkyytään. Poe loi myös loppuratkaisun, johon päädytään järjestelmällisellä tutkimuksella. (Outsby 1997, 9–16.)

Jännityskirjallisuuden historiasta ei voida puhua mainitsematta Conan Doyle'n luomaa mestarietsivää Sherlock Holmesia. Holmes on monella tapaa uusi versio Poen Dupinista. Hän on nerokas ja omalaatuinen etsivä, joka paljastaa rikokset päättelyn ja luonnontieteellisten keinojen avulla. Avustajanaan hänellä Tohtori Watson, ystävä, joka ihailee Holmesin päättelykykyä. Sherlock Holmesilla on myös arkkivihollinen Professori Moriarty, rikollisnero, joka on ainoa Holmesin todellinen haastaja. Doyle loi pohjan kultaisen aikakauden jännityskirjallisuudelle luomalla jännitystarinalle tietynlaisen kaavan. (Outsby 1997, 39–55.)

Kultainen aikakausi sijoittuu maailmansotien väliseen aikaan. Jännityskirjallisuuden sankari oli edelleen nerokas ja herrasmiesmäinen etsivä, joka oli lähtöisin keskiluokasta. Tarinoissa keskeisintä on ratkaista murhamysteeri. Mysteerin osat esitellään lukijalle alkuvaiheessa ja jännitys palkitaan kirjan lopussa. Lukijalle annetaan mahdollisuus ratkaista mysteeri ennen etsivää. Mysteereissä on monia epäiltyjä ja lopussa syyllistä rangaistaan. Tarinat sijoittuvat suljettuun ympäristöön esimerkiksi maalaistaloon tai lukittuun huoneeseen, jossa epäiltyjä on tietty määrä. (Outsby 1997, 61–84.)

Kovaksikeitetty jännityskirjallisuus syntyi samoihin aikoihin kultaisen aikakauden kanssa Yhdysvalloissa. Maailmansotien välissä yhteiskunnallinen tilanne muuttui ja rikollisuus yleistyi. Kovaksikeitetty jännityskirjallisuus sai siis aiheensa lehtien otsikoista. Se oli entistä yhteiskunnallisempaa ja kanta-aottavampaa. Kovaksikeitetty tarinat sijoittuivat avoimeen ympäristöön, pääasiassa kaupunkeihin. Yksityisetsivät muuttuivat yksinäisiksi ja syrjityiksi hahmoiksi, joiden oli pärjättävä va-

lehtelijöiden ja väärintekijöiden maailmassa parhaansa mukaan. He olivat kovia hahmoja ja käyttivät enemmän voimaa kuin päättelykykyä juttujensa ratkaisemiseksi. Kovaksikeitettyissä romaaneissa esiintyi väkivaltaa ja romantiikkaa. Niissä kertojana toimi etsivä itse. Etsivän käyttäminen kertojana mahdollisti hänen henkisten vahvuksiensa kuvaamisen. (Outsby 1997, 91–118.)

Poliisi- ja rikoskirjallisuus aloittivat poliittisesti kantaaottavan trilleriperinteen Britanniassa. Poliisikertomuksissa päähenkilönä on yksityisetsivän sijaan virkavallanedustaja. Poliisit muuttuivat kultaisten aikakauden vähäpätöisistä hölmöistä inhimillisiksi ja jopa ihailtaviksi tavallisuudessaan. Poliisikertomukset tarttuvat todellisiin rikoksiin ja niiden tarinat ovat yleensä normaaleja rikostapauksia, joiden ratkaiseminen vaatii tutkijalta sinnikkyyttä. Tapaukset ratkaistaan keräämällä tarpeeksi todisteita syyllisen osoittamiseksi ja vangitsemiseksi. Rikoskirjallisuuden päähenkilö puolestaan on rikollinen. Rikostarinoissa kuvataan rikoksen tekemistä, ei niinkään sen selvittämistä. Niissä keskitytään tutkimaan rikollisten psyykettä, mikä johti rikoksiin ja mitä niiden jälkeen tapahtui. (Outsby 1997, 123–148.)

Kaikkia edellä mainittuja jännityskirjallisuuden tyylejä on kirjoitettu toisen maailmansodan jälkeenkin. Tyyli ovat myös sekoittuneet toisiinsa ja niissä näkyy edelleen alkuaikojen vaikutteita. Rikokset ovat muuttuneet modernimmiksi ja rikollisuus globaalimmaksi. Päähenkilö on hyvin usein poliisi, mutta myös rikollisia ja yksityisetsiviä esiintyy. Myös naiset ovat saaneet entistä enemmän tilaa jännityskirjallisuudessa. Nainen ei ole enää onneton uhri tai viettelevä vamppi vaan hän voi myös olla päähenkilö. Myös päähenkilöiden yksityiselämän kuvaus on lisääntynyt. (Outsby 1997, 155–183.)

Lukupiirissä käsiteltävän jännityskirjan haluttiin olevan kotimainen. Käsittelyyn ei haluttu kuuluisimpien suomalaisten jännityskirjailijoiden teoksia, jotka ovat muutenkin lukijoille tuttuja. Kirjailijan haluttiin olevan nainen, koska kotimainen jännityskirjallisuus on hyvin miesvoittoista. Jännityskirjallisuutta edustamaan valittiin Carita Forsgrenin romaani *Jänistanssi*.

Carita Forsgren (s. 1968) on kirjailija, kuvittaja ja graafinen suunnittelija. Hän on myös toiminut opettajana ja yrittäjänä. Hän on opiskellut muun muassa arkkitehtuuria ja valmistunut saksalaisesta Essenin yliopistosta graafiseksi suunnittelijaksi. Hänellä on kolme lasta. Hän nousi suuren yleisön tietoon esikoisromaanillaan *Kolmen kuun kuningatar* (2009), joka kertoo Kaarina Maununtyttären elämästä. Myös hänen toinen kirjansa *Auringonkehrä* (2010) on historiallinen romaani. (Kirjaseuranta.fi 2011, hakupäivä 28.6.2012.) Kolmannessa kirjassaan *Jänistanssi* (2011) hän vaihtoi tyyliin jännityskirjallisuuteen (Ahola 2011, hakupäivä 28.6.2012). Häneltä on myös il-

mestynyt teos nimeltä *Perintö* (2012). Hänet tunnetaan myös *Portti*-lehdessä julkaistuista sci-finovelleista (Wikipedia 2012a, hakupäivä 28.6.2012).

Jänistanssi seuraa nuoren graafikon, Tiian elämää noin vuoden ajan. Tiia inhoaa yleisillä paikoilla liikkumista ja miehiltä saamaansa häiritsevää huomiota. Hän kärsii myös lievistä paniikkihäiriöistä ja hänen läheisensä käyttävät hänen kiltteyttään häikäilemättä hyväkseen. Tiian elämä muuttuu, kun eräänä kesäyönä hänen kimppuunsa käydään puistossa. Päällekarkauksen jälkeen Tiia ei halua enää olla uhri ja hän alkaa epäillä läheisiään.

5.1.4 Klassikot

Kirjallisuuden klassikot ovat yleisesti arvostettuja teoksia, joihin viitataan muissa teoksissa. Puhutaan Kaanonista, joka on lista arvostetuista kirjoista, jotka on julkaistu tietynä aikana, tietyssä maassa. Se mitä kirjoja Kaanoniin kuuluu, vaihtelee laatijan omien arvostusten ja mieltymysten mukaan. Klassikkokirjoille on tyypillistä, että ne kestävät aikaa ja toiselle kielelle kääntämisen. Eri kulttuuripiireissäkin niistä löydetään samaistumisen kohteita jopa pitkän ajan kuluttua kirjoittamisesta. (Hänninen 2009, hakupäivä 4.7.2012.) Lähiaikoina julkaistuja teoksia ei siis voida laskea klassikoiksi. Laaja lukijakunta ymmärtää klassikoiden teemat, joita ovat esimerkiksi rakkaus, viha, kuolema, elämä ja usko. (Lombardi 2012, hakupäivä 4.7.2012.) Klassikot luovat usein myös uutta kirjallista tyyliä tai kehittävät sitä edelleen. (Hänninen 2009, hakupäivä 4.7.2012.)

Klassikon haluttiin olevan ulkomaalaisen naiskirjailijan kirjoittama. Nämä kriteerit muodostuivat siitä, että lukupiirin kirjavalinnoissa olisi tasapuolisesti kotimaisia ja ulkomaisia teoksia sekä nais- ja mieskirjailijoita. Valinta ei ollut helppo, koska haluttiin myös mahdollisten miesosallistujien kiinnostuvan teoksesta. Ulkomaisia naisklassikkokirjailijoita ei kuitenkaan ole aivan valtavasti, joten päädyttiin Emily Brontën romaaniin *Humiseva harju*.

Emily Brontë (1818–1848) ja hänen sisarensa Charlotte ja Anne ovat kuuluisimpia englantilaisia naiskirjailijoita. Brontën sisarusten lapsuus oli ankaraa ja eristäytynyttä. Heidän äitinsä kuoli lasten ollessa pieniä, joten heidät kasvatti ankara täti ja syrjäänvetäytyvä isä. Lapset viettivät paljon aikaa yhdessä ja loivat kirjallisia mielikuvitusmaailmoja, jotka he kansoittivat lukemiensa romaanien henkilöillä. (Jansen, Stangerup & Traustedt 1976, 314.) Emily kävi vanhempien sisariensa kanssa koulua jonkin aikaa Cowan's Bridgen sisäoppilaitoksessa. Olot oppilaitoksessa olivat

huonot ja kaksi sisaruksista, Elizabeth ja Maria, kuolivat aliravitsemukseen ja tuberkuloosiin. Pian tämän jälkeen muutkin lapset palasivat kotiin. (Merriman 2007, hakupäivä 29.6.2012.)

Sisarukset julkaisivat yhdessä runokokoelman *Poems by Currier, Ellis and Actor Bell* vuonna 1846, joka kuitenkin ei ollut menestys. Koska naisten ei ollut sopivaa kirjoittaja, sisarukset julkaisivat teoksensa miehisillä salanimillä. (Jansen ym. 1976, 315.) Myöskään seuraavana vuonna julkaistu *Humiseva Harju* ei saavuttanut suosiota aikalaisyleisön keskuudessa. Intohimoisen rakkauden ja väkivallan vapaata kuvausta paheksuttiin. Kirjan epäiltiin olevan Emilyn veljen Branwellin kirjoittama, koska naisten ei uskottu pystyvän kirjoittamaan yhtä intohimoista kuvausta miespäähenkilöiden elämästä. Myöhemmin kirja on saavuttanut menestystä ja nykyään se on yksi englantilaisen kirjallisuuden suurista klassikoista. (Wikipedia 2012b, hakupäivä 29.6.2012.) Pian romaanin ilmestymisen jälkeen Branwell menehtyi tuberkuloosiin. Saman kohtalon kokivat vuoden välein sisaruksista Emily ja Anne. Emily kuoli vain 30-vuotiaana saamatta nauttia ainoaksi jääneen romaaninsa menestyksestä. (Jansen ym. 1976, 316.)

Humiseva harju kertoo orpopojan Heathcliffin ja talon tyttären Catherinen epäonnisen rakkaustarinan. Heathcliffin rakkaus muuttuu katkeruudeksi ja alkaa kosto, joka ylittää yli sukupolvien. Rakastavaisten jälkeläiset joutuvat koston pelinappuloiksi, mikä on tuhotta kaikkien elämän.

5.2 Lukupiirissä vinkattavat kirjat

Vinkattavat kirjat on valittu lukupiirikerralla käsiteltävän kirjan perusteella. Ne eivät välttämättä edusta samaa kirjallisuuden genreä kuin käsiteltävä kirja, mutta ne ovat jollakin tavalla yhteydessä siihen. Kirjat voivat olla saman kirjailijan tuotantoa, samaa genreä, samaa aihepiiriä käsitteleviä tai vaikkapa kerronnaltaan samankaltaisia. Kirjoja vinkkaamalla yritetään luoda suhteita eri teosten välillä ja lisätä lukijoiden kirjallisuuden tuntemusta. Vinkkaamalla tuodaan esille muita kirjoja, jotka saattaisivat kiinnostaa käsittelyssä olleesta kirjasta pitäneitä.

Kirjavinkkejä tehtiin historiallisista romaaneista, maagisesta realismista ja jännityskirjallisuudesta. Viimeisellä lukupiiritapaamisella, jolla käsittelyssä ovat klassikot, lukupiirin osallistujat saavat tuoda esille omia kirjavinkkejään. Tästä johtuen valmiiksi suunniteltuja vinkkejä klassikoista ei tehdä.

5.2.1 Historialliset romaanit

Historiallisten romaanien vinkkauksessa haluttiin tuoda esille käsittelyssä olleen Colorado Avenuen kirjoittajan Lars Sundin muuta tuotantoa, sekä muuta historiallista kirjallisuutta. Sundin tuotannosta valittu kirja jatkaa käsittelyssä olleen kirjan tarinaa. Osassa muista historiallisista romaaneista käsitellään samoja aihepiirejä ja historian tapahtumia, kuin käsittelyssä olleessa teoksessa. Esittelyyn haluttiin myös äänikirja, jonka tarkoituksena oli pääasiassa muistuttaa piiriläisiä myös äänikirjamahdollisuudesta.

Lars Sund: Puodinpitäjän poika

Puodinpitäjän poika on itsenäinen jatko-osa Colorado Avenue-romaanille. Tarina alkaa vanhainkodista, jossa yli yhdeksänkymmentä täyttänyt Otto on päättänyt lopettaa elämänsä ikimuistoisesti – pakomatalla ja poliisin etsintäkuuluttamana. Hän hyökkää vanhainkodin television kimppuun aseenaan airo ja pakenee synnyttämänsä sekasorron aikana lapsenlapsensa avustuksella. Alkaa pakomatka, jonka aikana Otolle selviää, mitä kotiseudulla Siklaxin kylässä on tapahtunut Oton maanpakolaisvuosina. Myös Otto saadaan suostuteltua kertomaan Amerikan vuosiansa tapahtumista. Kirjan päähenkilöiksi nousee Oton lisäksi hänen siskonsa Ida ja tämän puoliso Gustav Smeds.

Puodinpitäjän poika tuntui luonnolliselta valinnalta vinkattavaksi, koska se jatkaa samaa sukutarinaa, joka alkoi käsittelyssä olevasta kirjasta, Colorado Avenuesta. Samalla esitellään kirjailijan toinen teos. Puodinpitäjän poika sijoittuu historialliseen kontekstiin.

Leena Lander: Käsky

Leena Landerin romaani Käsky käsittelee naispunavankien kohtelua kansalaissodan loputtua. Eräänä huhtikuun päivänä kateissa ollut jääkäri Aaro Harjula saapuu kenttätuomioistuimena toimivaan entiseen hermoparantolaan. Mukanaan hänellä on vaitonainen sotavanki Miina Malin. Heidät on löydetty syrjäiseltä saarelta haaksirikkoutuneina. Kuulusteluja johtava sotatuomari Emil

Hallenberg pyrkii selvittämään, mihin vanki on syylistynyt ja mitä saarella vietettyinä päivinä on tapahtunut. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että sekä vanki että hänen saattajansa vaikenivat.

Käsky valittiin vinkattavaksi, koska siinä käsitellään samoja historian tapahtumia kuin käsittelyssä olleessa kirjassa. Kansalaissodan ja sen mielettömyyden kuvaus ovat tärkeässä osassa myös Colorado Avenuessa. *Käsky* edustaa historiallista romaania.

Carita Forsgen: Kolmen kuun kuningatar

Vanhempien kuoltua Karin oli ollut äitinsä sukulaisten huostassa, kunnes päätyi kreivitär Märta Leijonhufvud Sturen talouteen lapsenpääksi. Märta ottaa neljätoistavuotiaan Karinin mukaansa Tukholmaan tapaamaan vanhoja tuttujaan, majataloa pitävää muusikkoparia, joilla on suhteita kuninkaanlinnaan. Märtan tarkoituksena nimittäin on juonia Karin hovineidoksi. Majatalossa Karin päätyy tarjoilemaan olutta musisoivalle herrasseurueelle. Hän tulee tietämättömyyttään nolanneeksi hovilaulaja Gert van Wouvenin kuninkaan silmissä. Kun ovi hovineidoksi pääsemiseksi näyttää sulkeutuneen, Märta päättää viedä Karinin suoraan kuninkaan linnaan. *Kolmen kuun kuningatar* kertoo Kaarina Maununtyttären tarinan köyhästä työstä Ruotsin kuningattareksi ja talolliseksi Liuksialaan. Kertojana toimii itse Kaarina ja hän tahtoo kertoa rakkaudestaan ailahtelevaiseen kuningas Erikiin.

Kolmen kuun kuningatar sijoittuu huomattavasti kauemmas historiaan, mutta sopii kuitenkin vinkattavaksi tässä yhteydessä saman genren teoksena ja mielenkiintoisen kerrontatapansa takia. Colorado Avenuen ja *Kolmen kuun kuningattaren* kerrontatavat muistuttavat toisiaan omalaatuisuudessaan.

Väinö Linna: Täällä pohjantähden alla (äänikirja)

Täällä pohjantähden alla on kirja, joka ei kaipaa suurempaa esittelyä. Jokaisella suomalaisella on käsitys siitä, että kirja käsittelee Suomen kehitystä suuriruhtinaskunnasta nuoreksi tasavallaksi ja rankkaa sisällissotaa ja sen jälkeistä aikaa työväen näkökulmasta. On sanottu, että kuuluu yleisivistykseen lukea ainakin kerran elämässään *Täällä pohjantähden alla* – trilogia. Mikäli kirjat ovat

jostain syystä jääneet lukematta, eikä tiiliskiviin tarttumisen innosta, voi ne helposti kuunnella äänikirjoina. Kirjaa voi kuunnella vaikkapa automatkoilla, kotiaskareita tehdessä ja muissa harrastuksissa. Äänikirjan ääressä voi myös rauhoittua ja antaa tarinan kuljettaa kohti yleissivistystä.

Kirjavinkeissä haluttiin tuoda esille myös jokin saman genren kirjasta tehty äänikirja. *Täällä pohjantähden alla* valittiin pääasiassa siksi, että se käsittelee samoja historian tapahtumia ja sijoittuu samaan aikaan toisaalla Suomessa kuin Colorado Avenue. Vinkatessa voidaan myös tuoda esille se, että monet klassikkokirjat on saatavilla myös äänikirjoina, joka voi olla helpompi tapa tarttua kirjoihin, jotka niin sanotusti kaikkien tulisi tuntea.

5.2.2 Maaginen realismi

Maagisen realismin kirjavinkeissä haluttiin samoin kuin historiallisissa romaaneissakin tuoda esille käsittelyssä olleen kirjailijan muuta tuotantoa. Tässäkin tapauksessa valittu kirja kuului samaan sarjaan käsitellyn Enkelipelin kanssa. Esille haluttiin nostaa myös erityyppistä maagista realismia, jotta piiriläisille tulisi monipuolisempi kuva käsittelyssä olevasta kirjallisuuden genrestä. Viimeinen vinkattavista kirjoista ei edusta maagista realismia, mutta se valittiin vinkattavaksi samankaltaisten aihepiirien takia. Tälle vinkkauskerralle ei löytynyt sopivaa äänikirjaa esiteltäväksi, vaikka jokaisella kerralla oli tarkoitus tuoda esille sellainen.

Carlos Ruiz Zafón: Tuulen varjo

Tuulen varjo on Unohdettujen kirjojen hautausmaa – sarjan aloitusosa, vaikka sijoittuukin ajallisesti Enkelipeliä myöhempään aikaan. Kirjan päähenkilö on Daniel Sempire, kirjakauppiaan poika, joka vihitään Unohdettujen kirjojen hautausmaan salaisuuden kantajaksi. Hän saa valita kirjojen joukosta yhden, jota hänen tulee vaalia, ettei se jäisi enää unohduksiin. Hän valitsee Julián Caraxin kirjan Tuulen varjo, joka muuttaa hänen koko elämänsä. Kirjan kirjoittajasta ei löydy tietoa, eikä myöskään muita kirjailijan teoksia. Selviää, että joku pyrkii hävittämään kaikki Caraxilta julkaistut teokset. Daniel lähtee selvittämään kirjailijan tarinaa ja sitä kuka vainoaa tämän tuotantoa. Daniel huomaa sotkeutuneensa arvoitusten labyrinttiin ja hänen oma elämänsä alkaa saada

Tuulen varjosta tuttuja piirteitä. Tuulen varjon sanoma on, että kirjat jättävät lukijoihinsa elinikäisen jäljen ja niillä on voima jopa muuttaa ihmisten elämän kulkua.

Tuulen varjo valittiin vinkattavaksi kirjaksi, koska haluttiin tuoda esille saman kirjailijan muuta tuotantoa. Hänen kirjoittamiaan nuorten kirjoja ei vielä ole suomennettu ja *Unohdettujen kirjojen hautausmaa*-sarjan uusin osa on vielä niin uusi, että sen saaminen lainaan voisi olla vaikeaa.

Marsha Mehran: Lumoavien mausteiden kahvila

Lumoavien mausteiden kahvila kertoo kolmesta iranilaissisaruksesta, jotka perustavat kahvilan irlantilaiseen pikkukylään nimeltä Ballinacroagh. Kahvila ja sen pitäjät saavat kaupungin arjen pois raiteiltaan. Osa kaupunkilaisista haluaa päästä eroon sisaruksista, joko heidän ulkomaalaistaustansa tai kilpailevan yrityksen takia. Toisaalta taas mausteiset ruoat saavat ihmiset ajattelemaan uudestaan omia saavutuksiaan. Monissa herää muutoshalukkuutta ja vanhoja jo unohtuneita intohimoja. Kahvilalla tuntuu olevan taianomainen vaikutus. Kuinka siskosten kahvilalle käy? Joutuvatko he lähtemään kylästä kapakanpitäjän vehkeilyjen vuoksi? Entä pystyvätkö he asettumaan aloilleen vai painavatko menneisyyden tapahtumat liikaa? Lumoavien mausteiden kahvila kertoo pakolaisuudesta, kotoutumisesta ja ystävydestä. Kirjassa on myös herkullisia ruokaohjeita, joita tekisi mieli kokeilla kirjaa lukiessa.

Lumoavien mausteiden kahvila on vinkattavista kirjoista toinen maagisen realismin edustaja. Toisen saman genren kirjan haluttiin olevan hyvin erityyppinen kuin käsittelyssä oleva *Enkelipeli*. Kun *Enkelipeli* on tunnelmaltaan synkkä, *Lumoavien mausteiden kahvila* on iloinen ja lämminhenkinen. Myös kirjassa esiintyvät maagiset elementit ovat hienovaraisempia.

Markus Zusak: Kirjavaras

Kirjan kertojana toimii kukapa muu kuin itse Kuolema. Se kertoo tarinan työstä, jonka kohtalo natsi-Saksassa liikkutti jopa Kuolemaa. Kirjojen kansien sisällä olevat maailmat ovat 10-vuotiaalle Lieselille tuntemattomia, kunnes hän varastaa ensimmäisen kirjansa: Haudankaivajan käsikirjan. Matkalla tarinoiden maailmoihin Liesel tutustuu haudankaivamisen alkeiden lisäksi kellarissa

piilottelevaan juutalaismieheen ja alkaa ymmärtää natsiyhteiskunnan mielettömyyttä. Kirjavaras on tarina kirjoista, ystävydestä ja kasvamisesta ankarissa olosuhteissa. Kirjan sanomana on, että kirjoista löytyy helpotusta myös vaikeina aikoina.

Viimeinen vinkattavista kirjoista, *Kirjavaras*, ei edusta maagista realismia. Se valittiin vinkattavaksi aihepiirinsä samankaltaisuuden takia. Kirjat ovat tärkeässä osassa niin käsittelyssä olleessa Enkelipelissä kuin tässäkin teoksessa. Kumpikin käsittelee kirjojen vaikutusta ihmisten elämässä.

5.2.3 Jännityskirjallisuus

Vinkatuissa jännityskirjoissa haluttiin nostaa esille erityyppistä jännityskirjallisuutta. Haluttiin tuoda esille, kuinka monipuolinen kirjallisuuden genre on kyseessä, vaikkakin hyvin rajoitetussa puitteissa. Muuta Carita Forsgrenin tuotantoa ei käsitelty laajemmin, mutta historiallisten romaanien yhteydessä vinkattu Kolmen kuun kuningatar nostettiin uudelleen esille.

Alexander McCall Smith: Naisten etsivätoimisto nro 1

Elämäniloinen Mma Precious Ramotswe on isältään perimillään rahoilla perustanut etsivätoimiston ja näin ollen hänestä on tullut Botswanan ensimmäinen ja ainoa naisetsivä. Ihmiset turvautuvat hänen apuunsa monenlaisissa arkielämän ongelmissaan. Tyypillisiä asiakkaita ovat muun muassa naiset, jotka haluavat tietää, onko heidän miehellään toinen nainen. Iloisella asenteellaan ja järjestelmällisellä etsiväntyöllä Mma Ramotswe ratkaisee ongelman jos toisenkin. *Naisten etsivätoimisto nro 1* on kevyttä ja piristävää lukemista syksyyn. Kirjaa lukiessa tutuksi tulevat botswanalainen arki ja afrikkalainen elämä. *Naisten etsivätoimisto nro 1* aloittaa *Mma Ramotswe tutkii* -sarjan. Sarjasta on suomennettu yksitoista osaa.

Naisten etsivätoimisto nro 1 edustaa kevyttä jännityskirjallisuutta. Se on perinteisen tyyppinen salapoliisiromaani, vaikka sijoittuu uudenlaiseen ympäristöön. Kirja valittiin, koska se erosi käsittelyssä olleesta Jänistanssista tyyliltään samoin kuin toisesta vinkattavaksi valitusta kirjasta.

Stieg Larsson: Miehet jotka vihaavat naisia (äänikirja)

Toimittaja Mikael Blomkvist on juuri tuomittu kunnianloukkauksesta perusteettomasti, kun hän saa epätavallisen työtarjouksen Henrik Wangerilta, joka on Ruotsin suurimman sukuyrityksen entinen johtaja. Mikael saa tehtäväkseen kirjoittaa Wangerien sukukronikan, mutta tämä on vain tekosyy, joka kerrotaan uteliaille. Todellinen tehtävä on selvittää, kuka Henrikin sukulaisista surmasi yli kolmekymmentä vuotta sitten Harriet Wangerin, Henrikin veljen tyttären. Mikael uskoo tehtävän olevan mahdoton, mutta ottaa sen kuitenkin vastaan. Muutaman sattuman kautta Mikael löytää uusia todisteita Harrietin tapauksesta. Joku pääsee kuitenkin selville Mikaelin löydöistä ja pyrkii vaimentamaan tämän. *Miehet jotka vihaavat naisia* aloittaa *Millenium* -trilogian.

Miehet jotka vihaavat naisia edustaa raskasta pohjoismaista nykyännityskirjallisuutta. Se valittiin mukaan kuuluisuutensa ja Jänistanssin kanssa samankaltaisten aihepiirien takia. Molemmissa kirjoissa käsitellään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja uhkaa. Kirja on saatavana myös äänikirjana.

6 LUKUPIIRITAPAAMISET

Seuraavissa luvuissa käsitellään lukupiirin toteutusta. Niissä kuvataan kuinka lukupiiritapaamiset ovat sujuneet ja mitä mahdollisia ongelmia on ilmennyt. Lukupiirikeskusteluja pyritään avaamaan tapaamisissa tehtyjen muistiinpanojen perusteella.

6.1 Lars Sundin Colorado Avenue ja historialliset romaanit

Ensimmäinen lukupiiritapaaminen oli tiistaina 4.9.2012. Valmistelimme Kirsti Ahlstenin kanssa Hyvinkään pääkirjaston ryhmätilan valmiiksi ennen lukupiirin alkua. Tuolit ja pöydät oli pyyntöni mukaan aseteltu rinkiin, jotta kaikilla piiriläisillä olisi näköyhteys toisiinsa. Varasimme lukupiiritilaisuuteen kahvia ja teetä tarjolle ja laitoimme ne esille ennen piiriläisten saapumista paikalle. Tu-
lostin valmiiksi kaikille osallistujille lukupiirissä käsiteltävästä kirjasta, kirjailijasta ja kirjallisuuden genrestä kokoamani materiaalin (liite 7) sekä kirjavinkkilistan. Piiriläisiä oli odotettavissa ennakoilmoittautumisten perusteella kymmenen.

Piiriläisiä alkoi ilmestyä paikalle noin varttia ennen lukupiiritapaaminen alkua. Jaoin sisään tulijoille materiaalin (liite 7) ja kehotin ottamaan paikan sekä tarjolla olevaa kahvia. Materiaalia ei riittänyt aivan jokaiselle, koska paikalle saapui loppujen lopuksi 13 ihmistä. Kirsti kävi tulostamassa niitä tarvittavan määrän lisää. Kaikki osallistujat olivat naisia ja eräs piiriläinen ihmetteli, miksei kukaan mies ole kiinnostunut lukupiiristä. Yleistunnelma tilaisuudessa oli miellyttävä ja piiriläiset olivat hyvin aktiivisia keskustelijoita. Keskustelua syntyi spontaanista ja sen ylläpitämiseksi tarvitsi esittää vain muutama kysymys.

Aloitin kertomalla ensin itsestäni, opinnoistani ja opinnäytetyöstäni. Kävimme läpi esittelykierroksen, jossa jokainen osallistuja kertoi nimensä ja minkälaista kirjallisuutta he lukevat mielellään. Monet kertoivat muutakin lukuhistoriaansa. Kerrottiin muistoja, kuinka on aloitettu lukuharrastus, kuinka opittu lukemaan ja minkälaisia lukukokemuksia on viimeaikoina ollut. Monet mainitsivat elämäkerrat ja historiallisen kaunokirjallisuuden kiinnostavina kirjallisuuden lajeina. Jännityskirjallisuus jakoi mielipiteitä. Osa piiriläisistä oli intohimoisia dekkarien ystäviä kun taas toisille ne olivat

kaikkein epämieluisinta lukemista. Kaikki piiriläiset kertoivat olevansa monipuolisia lukijoita. Myös runojen, satujen ja novellien ystäviä löytyi. Eräs piiriläisistä ilmoitti, ettei lue fantasiakirjallisuutta.

Keskustelua syntyi muutamista tietyistä teoksista esittelykierroksen aikana. Muun muassa puhuttiin Katja Ketun Kättilöstä, Sofi Oksasen Puhdistuksesta ja Mika Waltarin tuotannosta. *Kättilöä* pidettiin kieleltään liian rajuna ja jopa epämiellyttävänä. Monelta se oli jäänyt kesken. Toisaalta taas osa oli pitänyt kirjasta. Samoin *Puhdistus* jakoi mielipiteitä. Kirjaa pidettiin hienona kuvauksena Viron historiasta ja Sofi Oksasta kiiteltiin rohkeaksi kirjailijaksi, koska hän tarttuu rankkoihin aiheisiin. Toisaalta kirjan aihepiiriä pidettiin liian rankkana, eikä siihen haluttu tarttua. Eräs piiriläisistä halusi vinkkejä kuinka jaksaa lukea Waltarin suuria teoksia. Samalla muisteltiin myös, mitä kaikkea Waltarilta on julkaistu. Lopuksi eräs osallistuja huomautti, että jokaisella on omat mieltymykset ja kaikesta ei tarvitse pitää. Tuli myös neuvo, ettei kaikkia kirjoja kannata yrittää väkisin lukea loppuun asti, sillä kirjan kesken jättäminen ei ole synty.

Siirryimme keskustelemaan itse aiheesta eli Lars Sundin Colorado Avenuesta (ks. s. 28). Ensin kysyin heräsikö piiriläisille ajatuksia jakamani materiaalin pohjalta. Se ei keskustelua synnyttänyt, mutta eräs piiriläisistä aloitti kertomalla omia ajatuksiaan kirjasta. Pohjalaisuus ja siirtolaisuus olivat kirjan teemoja, jotka herättivät ajatuksia. Monet alkoivat muistella omia sukulaisiaan, jotka olivat lähteneet siirtolaisiksi ja lapsuudessa saatuja Amerikan paketteja. Eräs piiriläisistä sanoi, ettei ymmärtänyt vapaaehtoisesti siirtolaiseksi lähtijöitä oman perheensä Karjalan evakkotaustan takia. Syntyi keskustelua siitä, että osan pohjalaisista oli pakko lähteä toimeentulon takia. Toisaalta taas otettiin esille, että karjalaisille ei jäänyt aikaa evakuoinnin aikana miettiä lähtemistä, kun taas siirtolaisiksi lähtijöillä oli yleensä pitempi aika miettiä lähtöä. Otettiin myös esille, että siirtolaiseksi lähteminen on vähän vastaavaa kuin maaseudulta muuttaminen kaupunkiin kaupungistumisen aikana. Maaseudulta tulijoille kaupungin elämä ja muun muassa raitiovaunut olivat ihme.

Kieltolain aikaa mietittiin myös ja sitä kuinka silloin käytettiin niin paljon alkoholia. Parille piiriläisistä tuli mieleen tarinoita lapsuudesta tai suvusta, jotka sijoittuivat kieltolain aikaan. Huomautettiin myös, että edelleen harjoitetaan salakuljettamista. Joku muisti uutisen, jossa viime talvena jostakin Itämeren jäätiköltä oli löytynyt lasti salakuljetusviinaa.

Kirjan kerrontaa pidettiin mielenkiintoisena ja kertojan näkyvää roolia tarinassa ei pidetty häiritseväenä. Joku myönsi aluksi ihmetelleensä kerrontaa, mutta tottuneensa siihen nopeasti. Todettiin, että erilaisia kerronnankeinoja oli yhdistelty hienovaraisesti ja niillä ei pyritty häiritsemään lukijan lukukokemusta. Pidettiin loistavana keinona kertoa päähenkilön Hannan aviomiehen kuolemasta mykkäelokuvan käsikirjoituksen keinoin. Sundin käyttämää kieltä ja kerronnallisia keinoja pidettiin

hienoina ja pelkistettyinä. Ne eivät tuntuneet turhalta taiteellisuuden tavoitteluna. Puhuttiin myös siitä kuinka joistakin asioista oli kerrottu hyvin tarkasti, kun taas jotkin asiat jäivät kerronnan ulkopuolelle. Esimerkiksi Oton sisaresta Idasta ei juurikaan kerrottu kirjan aikana. Samoin Oton suhteesta opettajattareen ei kerrottu suoraan, vaan tarinaan ripoteltiin vihjeitä, joiden avulla lukija pystyi päättämään, mistä on kysymys.

Kirjan henkilöistä keskustelussa nousivat esille Hanna, hänen äitinsä, Otto, Ida ja kunnanmies. Hannaa pidettiin rohkeana ja aikaansaavana naisena. Monen piiriläisen kommentoissa ihailtiin häntä ja todettiin, ettei meistä välttämättä olisi ollut siirtolaisiksi ja palaamaan takaisin Suomeen pystypäin kasvattaen perhettä yksin. Hannan äitiä pidettiin hyvin mielenkiintoisena henkilönä ja hänestä sanottiinkin, ettei ilman häntä olisi ollut tarinaa kerrottavaksi. Hannan äitiä pidettiin katalyyttinä, joka antoi lähtölaukauksen kirjan tapahtumille. Ottoa pidettiin mielenkiintoisena, vaikka hän päätyikin rikollisiin toimiin elämässään. Hänet nähtiin rehellisenä ja suorana miehenä, jonka tarkoituksena ei missään vaiheessa ollut vahingoittaa muita ihmisiä. Kunnanmiehen ja Hannan suhteesta keskusteltiin myös. Pohdittiin minkä tyyppisestä suhteesta loppujen lopuksi oli kysymys. Päädyttiin siihen tulokseen, että kertojalla ei ollut tarpeeksi tietoa suhteesta kertoakseen siitä enempää lukijoille, joten se jäi myös heille epäselväksi. Yleisesti henkilöiden kuvausta pidettiin hyvin lempeänä. Myös kirjan epämiellyttävämpiä hahmoja kuvattiin tasapuolisen ymmärtävästi.

Pari piiriläisistä oli lukenut kirjan ruotsiksi, eli alkuperäiskielellä. He kertoivat, että Sund todellakin on tiennyt tarkalleen, millaista murretta alueella, jolle hän on kuvitteellisen kuntansa sijoittanut, puhutaan. Lukeminen ruotsiksi oli vaatinut enemmän keskittymistä juuri murteen takia. Yleiskuva kirjasta oli, että se oli helppolukuinen, viihdyttävä ja mukaansatempaava. Kirjaa lukiessa ei jäänyt ajattelemaan tarkemmin kirjan sanomaa, vaan sitä luettiin vain omaksi viihteeksi.

Keskustelua käytiin reilu tunti, jonka jälkeen siirryin vinkkaamaan ennalta valitsemiani kirjoja. Jaoin piiriläisille vinkkilistan (liite 11) ja vinkkasin kirjat. Keskustelua kirjavinkeistä ei suuremmin syntynyt, joten siirryttiin muihin käytännön asioihin. Kirsti pyysi Ikinuorten iltapäiviä ja lukupiiriä varten toivomuksia kevättä varten. Eräs piiriläisistä ehdotti, että voitaisiin järjestää tilaisuus, jonka aiheena olisivat runot ja jokainen voisi tuoda tilaisuuteen oman suosikkirunonsa. Siirryimme käsittelemään lukupiirin nimiasiaa. Kirjastolla haluttiin lukupiirille nimi, jotta se on helpompi erottaa muista kirjaston tapahtumista. Annoimme piiriläisten päättää nimen valmiista ehdotuksista, jotka olivat Lukupiiri, Ikipiiri, Mielensä pahoittaja, Lukufanit ja Kirjavirkut. Piiriläisten mielestä Kirjavirkut

oli ehdotuksista paras ja se valittiin lukupiirin nimeksi. Lopuksi muistutettiin seuraavasta lukupiiritä ja Kirsti otti muistiin kenelle hänen tulee varata seuraavalla kerralla käsittelyssä olevia kirjoja.

6.2 Carlos Ruiz Zafónin Enkelipeli ja maaginen realismi

Lukupiiri kokoontui toisen kerran 2.10.2012. Alkuvalmistelut tätä tapaamista varten sujuivat samalla tavoin, kuin ensimmäiselläkin. Valmistelimme Kirstin kanssa ryhmätilan valmiiksi, eli asetimme kahvi- ja teetarjoilun esille. Tällä kertaa ajattelin rauhoittaa ihmisten sisälle tulemistä, joten jaoin valmiiksi maagista realismia, kirjailijaa ja kirjaa käsittelevät materiaalit (liite 8) istumapaikoille. Pöydät ja tuolit oli jälleen sijoitettu toiveeni mukaisesti piiriin. Kaksi piiriläistä oli ilmoittanut, ettei pääse tällä kertaa paikalle. Emme siis osanneet arvioida kuinka monta ihmistä olisi odotettavissa. Varauduimme seitsemääntoista henkilöön.

Piiriläisiä alkoi saapua paikalle varttia vaille. Tiedossamme oli, että kirjastossa toteutetaan pelastuslaitoksen valvoma poistumisharjoitus kello 13.00, joten kehotimme piiriläisiä pitämään lämmintä vaatetta saatavilla, koska joutuisimme olemaan jonkin aikaa ulkona. Pelastusharjoitus sujui hyvin ja piiriläiset suhtautuivat siihen positiivisesti. Tapaamiseen saapui yksitoista henkilöä, joista yksi oli uusi osallistuja, piiriin ainoa mies.

Alussa Kirsti piti perinteisen nimenhuudon. Nimenhuuto oli nimien opettelemisen kannalta hyvä ja oli mielenkiintoista nähdä, ketkä olivat paikalla tälläkin kertaa. Aloitimme kahvitelulla ja samalla kehotin piiriläisiä lukaisemaan läpi laatimani materiaalin (liite 8). Aloitin keskustelun kysymällä nousiko siitä ajatuksia, mutta niitä ei tälläkään kertaa ollut. Aloitimme kierroksen, jolla jokainen sai kertoa mielipiteensä ja päällimmäiset ajatukset Carlos Ruiz Zafónin Enkelipelistä (ks. s. 29). Kierroksen jälkeen siirryimme vapaaseen keskusteluun. Osa piiriläisistä saapui paikalle hyvin valmistuneena, heillä oli muistiinpanoja ja kirjasta merkittynä kohtia, joista halusivat jutella. Osa taas tuli paikalle pääasiassa kuuntelemaan.

Kirja jakoi piiriläisten mielipiteet. Niukka vähemmistö eli viisi ihmistä piti kirjasta. Muut eivät pitäneet kirjailijan tyylistä, monimutkaisesta juonesta tai kirjan yleisestä tunnelmasta. Toiset pitivät kirjan alkua mielenkiintoisena, viehättävänä ja mukaansatempaavana, kun taas osan mielestä nimenomaan alku oli tylsä. Kirjan keskikohta oli toisten mielestä laannuttanut lukuinnostuksen, kun taas toisten mielestä keskivaiheiden dekkarimainen osuus ja nopeat juonenkäänteet olivat kirjan parasta antia. Loppuratkaisua pidettiin liian monimutkaisena ja kirjan lopussa lapsena esiin-

tyvää Christinaa ei ymmärretty. Pohdittiin oliko vain kirjan alku ja loppu totta ja kaikki tarinan keskivaiheilla päähenkilön mielikuvitusta. Eräs piiriläinen kertoi, että oli lukenut kirjan väkisin loppuun, toisella kirja oli edelleen kesken ja yksi sanoi jättäneensä kirjan tarkoituksella kesken.

Monet piiriläisistä kuvasivat kirjaa monimutkaiseksi ja arvoitukselliseksi. Siinä tosi ja taru menivät sekaisin ja tuntui kuin koko tarina olisi tapahtunut unen rajamailla. Eräs piiriläisistä kuvasi teosta lumoavan kaameaksi. Siinä esiintyvien eräänlaisten unikuvien ajateltiin edustavan maagista realismia. Eräs piiriläisistä huomautti, että kirja vaati paljon keskittymistä, jotta sai kasattua kaikista kirjan tapahtumista kokonaisuuden.

Kirjassa koettiin olevan välillä turhaa toistoa. Samoja asioita oli kerrottu useissa kohdissa lähes samoilla sanoilla. Sen tunnelmaa sanottiin epämiellyttäväksi ja tapahtumia vaarallisiksi ja ehkä liian jännittäviksi. Myös jotkin tietyt kohdat, esimerkiksi ne, joissa kustantaja kiristää kirjailijaa pidettiin vastenmielisinä. Todettiin, että kirja oli välillä liiankin verinen ja ettei kaikkien hahmojen olisi tarvinnut kuolla. Myös kirjan henkilöiden suhtautumista kuolemaan pidettiin omituisena.

Monet mainitsivat lukeneensa jo aikaisemmin kirjailijalta aikaisemmin julkaistun Tuulen varjon. Enkelipeliä verrattiin tähän ja todettiin sen olevan hyvin samankaltainen. Toiset taas mainitsivat, että aikovat tarttua vielä Tuulen varjoonkin, sekä sarjan uusimpaan osaan Taivasten vankiin. Eräs piiriläisistä kertoi yrittäneensä lukea Enkelipeliä aikaisemmin, mutta se oli silloin jäänyt kesken ikävyyttävän keskiosan takia. Kuitenkin tällä lukukerralla kirja oli tuntunut mielenkiintoiselta alusta loppuun. Todettiin, että lukukokemukset vaihtelevat eri lukukerroilla. Enkelipeli on monitahoinen kirja ja uusilla lukukerroilla siitä löytää erilaisia asioita ja suhtautuminen kirjaan voi muuttua.

Henkilöistä nousivat esille keskustelussa kirjakauppias Sempire ja kirjan päähenkilö David. Sempiren sanottiin jopa pelastaneen kirjan, koska hän edusti kirjassa hyvyyttä ja oli eräänlainen toivonkuljettaja. Hän edusti tarinassa maailman hyvää osaa. Davidia taas pidettiin kyynisenä ja etäisenä hahmona. Davidin valintojen taustalla nähtiin olevan epätoivoa ja petetyksi tulemista. Joku kuitenkin huomautti, että myös hän pystyi hyvään. Se näkyi muun muassa siinä, että hän otti huolehtiakseen Isabellan, josta tuli hänelle sihteeri ja elinikäinen ystävä. Hän osoitti suurta inhimillisyyttä myös ystävänsä Sempireä kohtaan. Davidin sisimmäinen pyrkimys hyvään näkyi myös siinä, että hän halusi selvittää, mihin pahaan oikeastaan oli sekaantunut. Tästä seurasi kommentti, että ehkä ihmiset yleensäkin ajautuvat tahtomattaan pahaan, esimerkiksi Saksassa aikanaan natsismiin.

Kirjailijan epätoivosta lähdettiin miettimään, kuinka kirjassa kuvattu epätoivo näkyy nykyajan työmaailmassa. Monet tekevät epämiellyttävää työtä vain tienatakseen rahaa. Keskustelu kääntyi siihen, että nykykirjailijat toimivat enemmän rahasta ja ovat vain omasta mielestään tosi kirjailijoita. Ennen kirjailijat olivat kiistatta oman alansa ammattilaisia ja kirjallisuuden laatu oli parempaa. Nykyään julkaistaan niin paljon kirjallisuutta, että uusien julkaisujen tulvaan lähes hukkuu.

Monet kiittivät teoksen kieltä hyväksi. Kirjassa oli paljon kauniita lauseita ja sanavalintoja. Vuoro-sanoissa käytetyistä sanailuista pidettiin erityisesti. Eräs piiriläisistä luki kohdan, jossa kuvattiin kirjassa kuvailun kirjan tekstiä. Todettiin, että kirjassa oli muitakin erittäin hyviä kuvauksia. Vaikka jotkin virkkeet olivat hyvin pitkiä, oli niitä silti helppoa seurata.

Kirjan teemoiksi nostettiin hyvän ja pahan, Jumalan ja paholaisen sekä uskon ja epäuskon kamppailu. Todettiin, ettei teoksella ollut paljoa lisää annettavaa aiheeseen. Siinä oli käytetty hyödyksi vanhaa ”myydään sielu paholaiselle”- myyttiä, joka koettiin liian ennalta arvattavaksi. Huomattiin kuitenkin, että vaikka kirja oli melko synkkä, oli siinä positiivinen pohjalataus. Todettiin, että kuten kirjassakin niin elämässä yleensä toivo ja ystävyys ovat tärkeintä.

Maaginen realismi oli monille uusi tyyli. Jotkut huomauttivat, ettei se ollut heidän mielikirjallisuuttaan tai tämä lukukokemus ei innostanut tutustumaan genren kirjallisuuteen laajemmin. Kaikki eivät oikein olleet varmoja, mitä eroa maagisella realismilla ja esimerkiksi fantasiakirjallisuudella on. Maagisen realismin todettiin pyrkivän tuomaan jotakin uutta näkökulmaa asioihin, eikä luomaan uusia maailmoja. Eräs piiriläisistä huomautti, että pieniä maagisuuksia tapahtuu arkielämässäkin.

Jonkin verran syntyi keskustelua myös kirjassa esiintyneestä enkeli-rintamerkistä. Mietittiin oliko sitä käyttänyttä kustantajaa ollenkaan olemassa vai oliko koko kustantaja kirjan päähenkilön Davidin pään sisällä ja hän piti enkelimerkkiä. Eräs piiriläisistä tulkitsi kirjan niin, että kirjailija oli vain liian paneutunut kirjaansa ja tarinassa tämän kirja ja todellisuus sekoittuivat toisiinsa. Eräs piiriläisistä huomautti, että Espanja, johon kirja sijoittuu, on vahvasti katolilainen maa. Katolilaisuus näkyy varmasti myös symboleissa, joten enkelimerkki voisi symboloida jotain, mitä eri kulttuuripiiristä kotoisin olevat suomalaiset eivät ymmärrä.

Barcelonaa pidettiin mielenkiintoisena ja lumoavana miljööinä. Monet olivat halunneet seurailta kartasta, mihin kirjan tapahtumat sijoittuvat. Myös ajatusta unohdettujen kirjojen hautausmaasta pidettiin kiehtovana. Vinkattiin, että myös Ildefonso Falconesin koukuttava Meren katedraali sijoittuu Barcelonaan.

Lukupiirikeskustelussa tuli esille myös paljon muita kirjoja, kuin käsittelyssä oleva. Muun muassa puhuttiin siitä, etteivät avioliitto ja perhedraamat jaksa kiinnostaa. Nykyään on paljon nuoria naiskirjailijoita, jotka pohtivat itsestään selviä asioita kirjoissaan. Esimerkkinä mainittiin Riikka Pulkkinen. Toisaalta taas nuoria naiskirjailijoita kehuttiin heidän sujuvasta ja turhia sanankäänteitä sisältämättömästä tekstistä. Tässäkin yhteydessä mainittiin Pulkkinen ja hänen lisäksi Pirjo Rissanen ja Sirpa Kähkönen. Sirpa Kähkösen Kuopio-sarjasta puhuttiin enemmän. Sitä pidettiin mielenkiintoisena ja Kähköstä kiiteltiin siitä, että hän tekee selkeästi taustatyötä kirjoittaessaan. Tälläkin kerralla keskusteltiin Sofi Oksasesta. Eräs piiriläinen ihmetteli, kuinka hänen teoksiaan voidaan verrata suuriin suomalaisiin kirjailijoihin. Hänen tyyliinsä kirjoittaa on aivan toisenlainen ja kieli ei ole yhtä hyvää.

Kirjakeskustelua ei tällä kertaa syntynyt yhtä helposti kuin historiallisia romaaneja käsiteltäessä. Yleisvaikutelma keskustelusta oli, ettei kaikilla ollut mielipidettä kirjasta tai mielessä olleet asiat tuli sanottua jo keskustelunavauskierroksella. Siirryimme valmistelemiini kirjavinkkeihin (liite 12), joita tällä kertaa oli kolme kappaletta. Kirjavinkit herättivät myös joitakin kommentteja.

Kirjavinkkien jälkeen siirryimme käsittelemään yleisiä asioita. Koska aikaa jäi, Kirsti esitteli tarkemmin verkkolukupiiriä, jossa on käsittelyssä samat kirjat kuin fyysisessä Kirjavirkut - lukupiirissä. Jotkin piiriläisistä vaikuttivat kiinnostuneilta myös Internetissä käytävästä kirjallisuuskeskustelusta. Kirsti mainitsi ensiviikolla toteutettavasta senioriasiakkaiden tietokoneopastuksesta, sekä muista lähiaikojen tapahtumista. Lopuksi muistutin vielä, että piiriläiset voisivat viimeisellä lukupiirikerralla kertoa omista mielikirjoistaan tai muista hyvistä lukukokemuksista.

6.3 Carita Forsgrenin Jänistanssi ja jännityskirjallisuus

Kolmas lukupiirin kokoontuminen oli 30.10.2012. Sen valmistelu sujui samaan tapaan kuin aikaisemmillakin kerroilla. Tällä kertaa varauduimme siihen, ettei osallistujia olisi yhtä paljon kuin viimeksi. Pöydät oli asetettu pienempään rinkiin ja tulosteita materiaaleista (liite 9) otettiin vähemmän. Piiriläisiä saapuikin tällä kertaa kahdeksan. Kirsti aloitti lukupiirikerran toivottamalla kaikki tervetulleiksi ja kävi läpi muutamia käytännön asioita. Vanhustentaloille oli toivottu ääneen lukijoita ja Kirsti tiedusteli olisiko piiriläisissä kiinnostuneita kokeilemaan. Muutamia kiinnostuneita löytyi. Toinen käsiteltävistä asioita oli kevään lukupiirikirjavalinnat. Kirsti oli valinnut neljä aihepiiriä,

joista kolmen kirjoihin osallistujilla oli mahdollisuus vaikuttaa. Kahteen niistä valittiin käsiteltävä kirja jo tällä tapaamisella.

Siirryimme käsittelemään Carita Forsgrenin Jänistanssia (ks. s. 32). Kävimme taas läpi kierroksen, jolla jokainen sai kertoa mielipiteensä ja päällimmäiset ajatukset kirjasta. Kolme henkeä ilmoitti, ettei ollut pitänyt kirjasta. Neljän kommentista sai kuvan, että he olivat löytäneet kirjasta hyviä puolia ja pitäneet siitä. Yksi osallistujista ei ollut lukenut kirjaa. Syyksi hän kertoi olevansa lukija, joka keskittyy tiettyä aihepiiriä käsittelevään kirjallisuuteen kerrallaan. Hän aikoi lukea seuraavaksi käsittelyssä olevan teoksen.

Hyväksi Jänistanssissa nähtiin se, ettei se ollut liian väkivaltainen vaan tapahtumat olivat siistejä. Nähtiin, että kirjalla oli muutakin annettavaa kuin jännitysjuoni ja siinä seurattiin myös ihmisten kasvamista. Sitä ei pidetty perinteisenä rikosromaanina. Mielenkiintoiseksi nähtiin eri kertojien vuorottelu. Osan mielestä se oli tuntunut aluksi omituiselta, mutta kaikki olivat tottuneet siihen tarinan edetessä.

Monien kommenteissa ilmeni, että kirjan työpaikkakuvauksesta pidettiin. Se oli uskottavaa ja antoi kuvan työstä ja ammatista, jotka olivat muuten lukijoille vieraita. Ajateltiin, että se kuvasi hyvin nykyajan työpaikkoja, joissa kilpaillaan paljon. Uskottiin myös, että ilman pätevyyttä toimivia ”valelääkäreitä” toimii entistä enemmän kaikenlaisilla työpaikoilla. Ajateltiin, että kirjailijan graafikokotausta on auttanut luomaan uskottavan työyhteisön ja kuvaamaan uskottavasti työtä.

Monien piiriläisten mielestä teos oli epäuskottava. Kirjan henkilökaartia pidettiin liian suppeana oikeaan elämään nähden. Myöskään henkilöiden analyttistä suhtautumista omaan käyttäytymiseensä ei pidetty uskottavana. Tiian hyväksikäyttäjät tiedostivat käyttävänsä häntä vain saavuttaakseen omat päämääränsä. Oikeassa elämässä ihmiset eivät toimi yhtä analyttisesti. Pidettiin epätodellisena sitä, että kaikki muut paitsi Tiia ja hänen isoäitinsä olivat pahoja ihmisiä. Toisaalta todettiin, että jännityskirjallisuudelle on ominaista, että kaikki henkilöt ovat pahoja, muuten kirjoissa ei olisi jännitystä. Jotkin kirjan tapahtumista olivat itsessään epäuskottavia, esimerkiksi se, kun Mirja pelasti Tiian pururadalla ja vei tämän sairaalan sijasta kotiinsa. Kohtaus nähtiin Mirjan luonteenlaadun kuvauksena. Sitä ettei Samulin autoa löytynyt poliisitutkimuksissa, pidettiin epäuskottavana.

Henkilöistä eniten keskustelua aiheutti Mirja. Ihmeteltiin, mikä oli Mirjan motiivi ruveta seuraamaan Tiiaa. Pohdittiin oliko Tiian vetäminen mukaan Mirjan kummalliseen elämään jonkinlainen kosto. Mirja oli raiskauksen uhri, joka halusi kostaa kärsimyksensä miehille. Mirjan kaltaisia hah-

moja pidettiin realistisina tämän päivän henkilöinä. Uskottiin, että hänen kaltaisiaan kostoajatus-ten kantajia on olemassa ja lasten huostaanotot ovat arkipäivää.

Lukupiirissä puhuttiin myös tarkemmin kirjan päähenkilöstä Tiista. Tiiaa pidettiin miellyttävänä hahmona, koska hän oli luonnonlapsi. Toisaalta hänet nähtiin neuroottisena. Neuroottisuus ilmeni muun muassa pelkona julkisilla paikoilla ja pakonomaisena liikunnanharrastamisena. Toisaalta hän halusi olla viehättävä, mutta kuitenkin ei halunnut miesten kiinnittävän itseensä huomiota. Mietittiin, pelkäsikö Tiia äitinsä melisairautta ja tutkiko hän itseään sen takia erityisen tarkasti. Kirjassa esiintynyttä Tiian hyväksikäyttöä pidettiin inhottavana.

Teemun motiivia Tiian kimppuun hyökkäämiseen mietittiin. Ihmeteltiin sitä, ettei kirjassa annettu kunnollista selitystä hänen toiminnalleen. Ehkä siinä ei haluttu kuvata mitään kauheuksia vaan haluttiin tyytyä pieneen uhkaan. Teemussa hahmona nähtiin sairaita piirteitä. Ne ilmenivät hänen maalauksistaan, sekä kirjassa viitatussa viikonlopussa, jolloin Teemu teki jotakin Tiialle.

Kirjan henkilöt olivat tarinassa pääasiassa korostamassa toistensa vastakkaisuutta. Ainoastaan Jykä nähtiin henkilönä, jolla ei ollut tarinassa tärkeää osaa vaan, hänet olisi voitu jättää pois tarinasta. Hän oli vain luomassa jonkinlaista taustatarinaa Samulille. Hänet koettiin tarinaan väkisin lisätyksi hahmoksi.

Muutama piiriläisistä ei löytänyt kirjasta jännitystä ja toivottiin, että ehkä seuraavassa jännityskirjassaan kirjailija onnistuu paremmin luomaan jännitettä. Teos keskittyi alkupuolellaan kuvaamaan enemmän ihmissuhteita ja todettiin, että se voisi ihmissuhdesotkujensa vuoksi kiinnostaa enemmän teini-ikäisiä lukijoita. Sitä pidettiin kuvauksena kypsymättömistä ihmisistä. Kirjan lopetusta pidettiin yrityksenä luoda jonkinlaista jännitettä, mutta siinä ei onnistuttu. Samulin väliaikainen hautaaminen lumeen nähtiin yrityksenä pitkittää kirjan jännitystä.

Kirjan loppua pidettiin ikävänä. Pidettiin omituisena, että lopussa lapset kuvittelivat kostavansa Tiialle. Kirjan lopussa olevaa lasten puheenvuoroa pidettiin muutenkin kirjasta irtonaisena ja katsottiin, että tarina olisi voinut loppua jo aikaisemmin. Lopusta vain selvisi, että Mirja oli päässyt pakoon virkavallalta. Viimeinen luku saattoi olla yritys liittää kirjassa suunniteltu jänis-piirretty kirjan juoneen.

Kirjassa usein esiintyvä jänisvertaus ei piiriläisten mielestä ollut toimiva. Se toimi kyllä pelokkuuden kuvauksena, mutta ei jaksanut kantaa kirjan loppuun asti. Pohdittiin myös haluttiinko piirretyn väkivaltaiset jänikset linkittää Tiian välillä jo väkivaltaiseen käytökseen. Jänisvertaus koettiin kir-

jan aikana puhki kulutetuiksi. Eräs piiriläisistä oli nähnyt dokumentin jänisten taisteluista ja todettiin, että kirjan viittauksella jäniksien väkivaltaisuuteen todennäköisesti on biologinen tausta.

6.4 Emily Brontën Humiseva harju ja klassikot

Viimeinen lukupiirin kokoontuminen oli 27.11.2012. Tapaamisen alkuvalmistelut sujuivat jo totuttuun tapaan. Emme osanneet arvioida, kuinka paljon piiriläisiä olisi osallistumassa tälle lukupiirikerralle. Paikalle saapui yhdeksän henkilöä. Joukossa oli yksi uusi kasvo, muut olivat jo edellisiltä kerroilta tuttuja. Piiriläisille jaettiin klassikoita, Emily Brontea ja Humisevaa harjua käsittelevä materiaali (liite 10).

Tapaaminen aloitettiin keskustelemalla Emily Brontëstä ja Humisevasta harjusta (ks. s. 33). Päälimmäisenä kirjasta oli jäänyt mieleen henkilöiden ilkeys toisiaan kohtaan. Esimerkkinä henkilöiden huonosta käyttäytymisestä otettiin esimerkiksi se, että Humisevaan harjuun tullutta vierasta ei haluttu majoittaa tai saattaa omaan kotiinsa myrskyssä vaan hänet jätettiin oman onnensa nojaan. Kauhisteltiin myös sitä kuinka ihmiset voivat kohdella omia lapsiaan kaltoin. Pidettiin omituisena, että kirjassa kuvattujen talojen välillä ei ollut normaalia kanssakäymistä ja seurustelua, vaikka se oli tyyppillistä kuvattuna aikakautena. Talojen elämä oli hyvin sisäänpäin lämpenevää, eikä oltu tekemisissä kenenkään muun kanssa.

Ihmeteltiin, kuinka Heathcliff noin vaan tuotiin lapsena Humisevaan harjuun. Oliko mahdollista, että kaupungin kadulta vain otettiin jonkun lapsi mukaan? Eräs piiriläisistä huomautti, että kirjan kuvaamaan aikaan kaupungeissa oli orpolapsia kaduilla, kuten nykyäänkin esimerkiksi Venäjän kaupungeissa. Todettiin, että Heathcliff mahdollisesti oli koditon.

Humiseva harju oli kirjoitettu taitavasti, vaikka tarinasta paistoi kirjoittajan rajallinen kokemus ja nuori ikä. Kirjan kerrontaa pidettiin kauniina, vaikka se kertoikin inhottavista henkilöistä. Kerronta oli helppoa ja sitä pidettiin hyvänä, koska jotkin nykykirjat ovat niin sekavia, että niitä on vaikeaa seurata. Eräs piiriläisistä kertoi eläytyneensä tarinaan vahvasti. Hän oli tavoittanut itsensä miettimästä, että miksi kirjan henkilöt eivät vaan lähde pois vaan kituvat huonoissa oloissa.

Kertojaa pidettiin kirjan tarinan kannalta ylimääräisenä. Oli odotettu, että hänelle tulisi jonkinlainen rooli tarinassa, mutta hän säilyi vain irrallisena osana tarinasta. Ihmeteltiin miksi kirjaan oli valittu juuri tämä henkilö kertojaksi. Hän vain toisti sen, mitä taloudenhoitaja oli kertonut hänelle. Olisi

ollut mielekkäämpää, jos kertoja olisi ollut suoraan taloudenhoitaja Rouva Dean. Erillinen kertoja nähtiin taiteellisena keinona ja kirjailijan yrityksenä omaperäisyyteen. Kertojan muutamia esiintymisiä kirjassa pidettiin omituisina. Miksi hän tuli saamastaan ynseästä kohtelusta huolimatta uudelleen Humisevaan harjuun? Todettiin, että ehkä hän oli utelias ja häntä olisi kiinnostanut talon nuori rouva, koska kirjassa annettiin ymmärtää kertojan olevan naistenmies. Ihmeteltiin myös, miksi hän lähti niin pian takaisin kaupunkiin. Huomattiin, että hänen tarkoituksensa oli vain kertoa tarina ja kun se oli kerrottu, ei häntä enää tarvittu.

Kaiken kaikkiaan kirjan henkilöt olivat karrikoituja henkilöitä, eikä niillä ilmeisesti pyritty realistiseen kuvaukseen. Heissä oli liioitellusti tuotu esille tiettyjä luonteenpiirteitä. Hahmot koettiin kuitenkin hyvin inhimillisiksi, koska kaikissa heissä oli hyvyyttä ja pahuutta, vaikka he olivatkin mahdottomia.

Tarinan lopetusta pidettiin kauniina. Oli helpotus, että kirjassa oli onnellinen loppu kaiken julmuuden jälkeen. Toisaalta loppua pidettiin kuitenkin teennäisenä. Nuorten rakkaus lopussa antoi jonkinlaista toivoa tulevasta.

Muutama piiriläinen ihmetteli, mikä tekee teoksesta klassikon. He eivät nähneet juonta ja kirjan sanomaa niin omaperäisenä, että se ansaitsisi klassikon aseman. Pohdittiin, mitkä asiat kirjassa tekevät siitä klassikon. Kirja on oman aikansa kuvaus, tyyllisesti ja sisällöltään. Tarina on kestänyt aikaa ja sitä edelleen luetaan ja teoksesta otetaan uusia painoksia. Todettiin, että kaikissa ihmisissä on pahuutta ja kirjan kautta sitä voidaan käsitellä terveellä tavalla. Eräs piiriläisistä kuitenkin viittasi kokoamaani materiaaliin (liite 10), ja huomautti, ettei kirjan henkilöihin hänen mielestään pystynyt samaistumaan.

Pohdittiin, onko kirja eräänlainen kauhukertomus. Todettiin, että tarinassa on jonkin verran kauhukirjallisuudelle tyypillisiä piirteitä, esimerkiksi, kun jotain merkittävää tapahtui, oli usein myrsky. Kirjassa olivat merkittävässä osassa haudat, niistä puhuttiin paljon ja sellainen jopa avattiin. Aaveita esiintyi tarinassa useissa kohdissa ja kirjan henkilöt uskoivat niihin. Kirjassa oli myös viitteitä siihen, että Heathcliff haluttiin rinnastaa paholaiseen, muun muassa hänen alkuperänsä oli tuntematon, hän oli erilainen kuin muut ja hyvin julma. Todettiin kuitenkin, ettei kirja ollut kauhutarina vaan aaveusko ja muut kauhutarinamaisuudet olivat asioita, jotka olivat muodissa 1800-luvulla. Sitä vasten kirja nähtiin jonkinlaisena ajankuvana.

Kirjan rakkaustarinakin kyseenalaistettiin keskustelussa. Rakkaustarina se oli siinä mielessä, että Heathcliff rakasti Catherinea elämänsä loppuun asti. Toisten mielestä Heathcliffin tunteissa ei

ollut kyse rakkaudesta vaan ne johtuivat jonkinlaisesta psyykkisestä sairaudesta. Tultiin siihen tulokseen, että Heathcliff rakasti Catherinea nuoruudessa, mutta tieto siitä, että Catherine menisi naimisiin toisen kanssa, muutti rakkauden omistushaluksi.

Mietittiin, että sääty-yhteiskunnan aikana ei olisi ollut mahdollista, että kartanon tytär ja irtolaispoika olisivat menneet naimisiin. Huomautettiin, että ennen Suomessakin oltiin luokkatietoisia jopa siinä määrin, ettei rikkaan talon poika voinut naida piikatyttöä. Sotien jälkeen asennoituminen kuitenkin muuttui ja yhteiskunnallinen asema ei enää ollut esteenä avioliitoille. Eräs piiriläisistä huomasi, että F. Scott Fitzgeraldin *Kultahatussa* on vastaavanlainen tarina. Siinäkin köyhä mies ja rikkaan perheen tyttö rakastuvat toisiinsa, mutta avioliitto ei eri yhteiskuntaluokkien välillä ole mahdollinen. Mies rikastuu, mutta keinot, joilla hän on varallisuutensa hankkinut, eivät paljastu. Mies ja nainen kohtaavat jälleen, mutta nainen on jo naimisissa toisen kanssa.

Mietittiin kuinka paljon Emily Brontën lapsuus ja elämä vaikuttivat kirjan juoneen ja henkilöihin. Todettiin, että lapsuuden ankara kohtelu on voinut vaikuttaa siihen, kuinka kirjan henkilöt toisiaan kohtelivat. Pohdittiin myös, mikä sai naiskirjailijan tarttumaan rankkoihin aiheisiin aikana, jolloin naisten kirjallista harrastusta ei pidetty hyväksyttävänä. Ajateltiin, että Brontë oli rohkea ja uskalias nainen. Hänet nähtiin terävänä ja aikaansa seuraavana naisena. Huomautettiin, että hän kuitenkin julkaisi tuotantonsa aluksi salanimellä.

Ajateltiin, että Brontë oli omana aikanaan erikoinen kirjailija ja käsitteli epätyypillisiä aiheita. Oli rohkeaa häneltä naisena kuvata palvelijaa Josephia tekopyhänä uskonnon väärinkäyttäjänä. Eräs piiriläisistä muisti, että Brontën oma isä oli pappi ja pohdittiin, oliko tekopyhyiden kuvaus peräisin kirjailijan kotioloista? Mietittiin tavoitteliko hän mainetta rankoilla kuvauksillaan. Keskustelu siirtyi siihen, kuinka kirjoihin on nykyään lisättävä ”skandaalimaisia” aineksia, jotta ne kelpaavat kustannettaviksi. Huomautettiin, että lukijoita kiinnostavat rajut tarinat ja mietittiin millaisen kuvan nuoret lukijat saavat esimerkiksi historiasta, kun kaikesta nostetaan esille rankat äärimmäisyydet.

Keskustelun päätyttyä siirryttiin kuulemaan piiriläisten omia kirjavinkkejä. Muutama piiriläisistä toi lukemiaan teoksia mukanaan ja kertoi niistä omalla tavallaan muille. Olisin toivonut ehkä enemmän vinkkejä. Lopuksi kiitin osallistujia ja toivoin saavani palautetta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Uutta lukupiiriä perustettaessa on määriteltävä useita erityyppisiä asioita. Täytyy miettiä millaiselle kohderyhmälle piiri on tarkoitettu. Markkinointi on tärkeää uutta piiriä perustettaessa. Markkinoidessa on pohdittava, mikä on paras tapa tavoittaa haluttu kohderyhmä. Osallistujien määrälle voidaan asettaa rajat sen mukaan, kuinka suuri lukupiiristä halutaan. Suunnittelussa täytyy päättää monia aikatauluihin liittyviä asioita, esimerkiksi kuinka usein piiri kokoontuu ja kuinka pitkiä tapaamiset ovat. Täytyy myös miettiä, kuinka kauan halutaan käsitellä tiettyä teosta. Lukupiirin kokoontumisajankohtaa mietittäessä olisi hyvä tutustua samalle kohderyhmälle tarjottuun muuhun toimintaan ja yrittää välttää päällekkäisyyksiä muiden tapahtumien kanssa.

On tärkeää määrittää, missä lukupiiri kokoontuu. On päätettävä minkä tyyppinen piiri on kyseessä ja minkälaista toimintaa sen kokoontumisiin kuuluu. Lukupiireillä on usein sääntöjä. Ne olisi hyvä hahmotella ennen lukupiirin alkua tai aivan toiminnan alussa. On pohdittava minkälainen rooli lukupiirin vetäjällä on. Onko hän lukupiirikeskustelujen puheenjohtaja vai onko hänellä muitakin tehtäviä, esimerkiksi tiedotustehtäviä lukupiirin toiminnasta?

Kirjojen valinta lukupiireihin voi tapahtua useilla eri tavoilla. Valitsijana voi toimia lukupiirin vetäjä tai valinnassa voivat olla mukana piiriläiset. Voidaan valita jotakin tiettyä aihetta käsitteleviä teoksia tai valinta voi olla vapaamuotoista edellisistä lukukokemuksista kumpuavaa. Valintamenetelmiä on monia ja jokainen lukupiiri kehittää oman tapansa toiminnan aikana.

Kirjavinkkaus on kirjojen esittelyä tavalla, joka saa lukijat kiinnostumaan siitä. Se on ennen kaikkea lukemaan innostamista. Vinkattavat kirjat valitaan usein sen perusteella, että vinkkaaja on itse pitänyt niistä. Vinkkaustapahtumassa ei tulisi paljastaa kirjasta kaikkea vaan jättää kuulija epätietoisuuden tilaan siitä, mitä kirjassa lopulta tapahtuu. Kun vinkkaaja onnistuu herättämään kuulijan mielenkiinnon, on kirjavinkkaus onnistunut.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli monipuolistaa Hyvinkään kaupunginkirjaston tarjoamia palveluita senioriasiakkaille perustamalla lukupiiri ja vakiinnuttaa se osaksi kirjaston palvelutarjontaa. Lukupiiritoiminta lähti käyntiin ja asiakkaat olivat siitä odotettua kiinnostuneempia. Osallistujamäärää oli nostettava, jotta kaikki kiinnostuneet pääsivät mukaan toimintaan. Ensimmäisellä lukupiiritapaamisella osanottajia oli paljon, mutta osallistujien määrä vakiintui noin kymmeneen henkilöön. Lukupiiritoiminta jatkuu edelleen kirjastossa ja sen vetäjänä toimii kirjaston henkilökunta. Lukupiiri-

rin kokoontumisiin saapuu edelleen samoja ihmisiä kuin syksylläkin. Tavoitteet saatiin siis täytettyä.

Jokainen lukupiiri muodostuu toiminnaltaan omanlaisekseen riippuen osallistujista, järjestäjästä ja siihen liittyvistä tavoitteista ja toiveista. Lukupiirin suunnittelu ja toteutus onnistuivat hyvin. Lukupiiri herätti kiinnostusta kirjaston asiakkaiden keskuudessa. Käsittelyssä olivat kirjallisuuden genret. Oli kirjaston toivomus, että lukupiirin toiminta linkittyisi kirjastossa järjestettäviin teemaviikkoihin, joilla esiteltiin tiettyä kirjallisuuden genreä näyttelyissä ja vinkkaustilaisuuksissa. Genret aiheena olivat mielestäni hyvä aloitus lukupiiritoiminnalle. Eri kirjallisuudenlajien lukeminen saattoi auttaa piiriläisiä löytämään uutta mieluisaa lukemista ja lisäsi heidän kirjallisuuden tuntemustaan.

Aluksi ehdotin, että lukupiiriä olisi järjestetty jossakin vanhusten talossa tai vanhainkodissa, jossa osallistujia olisi varmasti ollut. Kirjasto kuitenkin halusi lukupiirin kokoontuvan kirjaston ryhmätalossa, mikä oli hyvä valinta. Uskon, että lukupiiritoiminta sai näin enemmän näkyvyyttä ja suurempi määrä kiinnostuneita pääsi kokeilemaan lukupiiriä. Kuitenkin huonokuntoiset liikuntarajoitteiset harrastajat jäivät lukupiiritoiminnan tavoittamattomiin. Tulevaisuudessa lukupiiritoimintaa voitaisiin pyrkiä viemään myös kirjaston ulkopuolelle, jos kiinnostunutta yleisöä löytyy.

Rajoituksia lukupiiriin osallistujille ei asetettu. Haluttiin ottaa vastaan kaikki halukkaat, joille lukupiirin kokoontumisaika sopisi. Pääkohderyhmänä kuitenkin olivat kirjaston senioriasiakkaat ja sen vuoksi lukupiirikokoontumisten alkamisajaksi päätettiin kello 13.00. Tämä rajasi riittävästi osallistujia, koska työssäkäyville tuo ajankohta ei ollut sopiva. Rajauksessa onnistuttiin ja kaikki piiriläiset olivat kohderyhmää, eli kirjaston seniorikäyttäjiä.

Lukupiirin neljä kokoontumiskertaa syksyllä olivat sopiva määrä. Se antoi lukupiiriläisille tarpeeksi aikaa lukea käsittelyssä olevan teoksen. Lukupiirin vetäjälle jäi myös tarpeeksi aikaa perehtyä kirjaan ja valmistella lukupiirikokoontumista. Lukupiiriin osallistujat vaikuttivat hyvin aktiivisilta, joten heillä todennäköisesti on lukupiirin lisäksi muutakin harrastetoimintaa.

Suunnittelin, että kirjaston henkilökunta olisi ottanut vetovastuun viimeisestä lukupiirikerrasta. Kuitenkin katsoimme, että on parempi, että jatkan vielä viimeisenkin kerran lukupiirin vetämistä sen sijaan, että olisin vain tarkkaillut lukupiirin toimintaa. Ratkaisu oli hyvä, koska lukupiirin toiminta pysyi samanmuotoisena loppuun saakka, eikä piiriläisille tullut sellaista oloa, että he olisivat tarkkaillavina. Viimeisen lukupiirikerran suunnittelu lisäsi työmäärääni, mikä vaikutti myös opinnäytetyöni valmistumisaikatauluun.

Aluksi kirjastolta ei tuntunut löytyvän kiinnostuneita henkilökunnan jäseniä vetämään lukupiiritointia kevätkaudella. Ajatuksen hauduttua jonkin aikaa, kirjastolta löytyi kaksi kiinnostunutta. On hyvä, että lukupiirille löytyi halukkaita jatkajia kirjastolta, koska lukupiiritoinnassa jatkuvuus on tärkeää. Lukeminen on pitkäaikainen harrastus, joten kirjaston asiakkaille tulisi tarjota jatkuvaa mahdollisuutta myös yhteisölliseen lukemiseen. Lukupiiriharrastuksesta kiinnostuneet sitoutuvat mieluummin toimintaan, jolla on mahdollisuudet toimia pidemmän aikaa.

Lukupiirin vetäjälle tärkeitä taitoja ovat johtamiskyky ja esiintymistaito. Nämä taidot ovat kuitenkin täysin opittavissa. Mikäli lukupiirin tai muunlaisen ryhmän vetäminen kiinnostaa, kannattaa ehdottomasti kokeilla. Osallistujat ovat hyvin avuliaita ja ymmärtävät, että vetäjä on heidän laillaan uudessa tilanteessa. Ryhmien vetäminen jännittää aina aluksi, mutta jännityksestä pääsee nopeasti eroon ja ryhmän vetämiseen, kuten muuhunkin työhön tulee nopeasti rutiini. Jännittämiseen auttaa se, että valmistautuu tapaamiseen etukäteen ja on valmis tarvittaessa myöntämään oman tietämättömyytensä.

Keskustelua ei juuri tarvinnut ohjailta tai herätellä, vaan piiriläiset keskustelivat hyvin aktiivisesti. Joissakin tilanteissa, kun eksyttiin kirjakeskustelun ulkopuolelle pitkäksi aikaa, piti keskustelu palauttaa takaisin aiheeseen kysymysten avulla. Piiriläiset toivat esille ajatuksiaan kirjasta helpommin silloin, kun he olivat pitäneet käsiteltävästä teoksesta. Negatiivisten puolien esille tuomisessa oltiin varovaisempia, mutta niistäkin uskallettiin keskustella. Lukupiirissä käytiin hyviä keskusteluja, joissa mielipiteet teoksista jakautuivat.

Lukupiirikeskusteluissa tuli hyvin vahvasti esille, kuinka erilaisia ihmisiä lukupiiriin osallistui. Paikalle tuli vain kuuntelijoita, jotka eivät olleet lukeneet käsittelyssä ollutta kirjaa. Osa piiriläisistä luki mielellään kaikenlaista kirjallisuutta, kun taas toiset olivat kiinnostuneita vain tietynlaisesta kirjallisuudesta. Osa piiriläisistä oli kiinnostuneita tarttumaan itselleen ennestään tuntemattomiin kirjallisuuden lajeihin, kun taas osa olisi halunnut lukea vain itseään kiinnostavia teoksia. Osalle käsiteltävien kirjojen lukeminen oli tärkeää ja vaikei kirjasta olisi pitänyt kukaan, se luettiin vaikka väkisin loppuun. Toiset taas tunnustivat jättäneensä kirjan kesken, koska eivät olleet pitäneet siitä. Osa teki lukiessaan löytöjä: ensin tylsältä tuntunut kirja yllättikin olemalla lopulta kiinnostava. Pieneenkin lukupiiriin tulee osallistujien lukumäärän verran erilaisia lukijoita, joiden mieltymykset ja lukemistavat tulee hyväksyä. Kaikkia ei voi koskaan miellyttää, mutta parhaat lukupiirikeskustelut syntyvät juuri silloin kun mielipiteet eivät kohtaa.

Haastavinta lukupiirin toteuttamisessa oli keskustelua ylläpitävien kysymysten asettelu. Keskustelua syntyi joka kerralla kiitettävästi, mutta etukäteen oli vaikeaa miettiä mitkä aiheet olisivat herät-

täneet piiriläisissä ajatuksia. Hyödynsin siis asioita, jotka mietityttivät minua. Pelkäsin, että kiinnittän piiriläisen kanssa aivan eri asioihin huomiota johtuen ikäerostamme. Kuitenkaan sillä ei ollut mitään merkitystä keskustelun kulussa tai aiheissa, jotka herättivät keskustelua. Jokainen on lukijana erilainen ja kiinnittää huomiota erilaisiin seikkoihin lukemassaan ja se näkyi myös lukupiirikeskusteluissa. Toinen ikäeroon liittyvä pelkoni oli, etteivät piiriläiset ottaisi minua vakavasti. Pelkoni oli turha, eikä tällaisia ongelmia tullut. Luulen, että piiriläisistä oli mukavaa keskustella nuorten kanssa.

Kaiken kaikkiaan piiriläiset olivat tyytyväisiä siihen, että kirjastossa järjestetään lukupiiri. Toivottiin, että lukupiiritoimintaan liitettäisiin muutakin, kuten vaikkapa teatterimatka. Kirjavinkkauksesta pidettiin ja osa piiriläisistä olisi toivonut sitä enemmänkin. Kirjavinkkauksen järjestäminen kirjaston henkilökunnan toimesta samaan tapaan, kuin itse toteutin sen, voisi olla liian työllistävää. Sitä kuitenkin voitaisiin liittää lukupiirin toimintaan muilla tavoin. Voitaisiin järjestää, että joku lukupiirin ulkopuolinen kirjaston työntekijä tulisi vinkkaamaan yhdelle lukupiiritapaamiselle. Lukupiirissä voitaisiin myös pitää keskustelukierros, jolla jokainen piiriläinen kertoisi viimeisimmistä lukukokemuksistaan tai vain kertomalla mieleen tulevia kirjoja nimeketasolla.

Kirjastolla on hyvät mahdollisuudet jatkaa lukupiiritoimintaa, koska se ei vaadi rahallisia panostuksia. Suurin uhka lukupiirin toiminnalle on henkilökunnan aikaresurssien puute. Kirjojen lukeminen ja keskustelua ylläpitävien kysymysten miettiminen on aikaavaativinta lukupiiritapaamiseen valmistautumisessa. Lukupiiritoiminnan kehittäminen edelleen on kirjastolle helppoa, koska toiminta on jo vakiintunut osaksi kirjaston toimintaa ja olemassa olevia toimintatapoja on mahdollista muuttaa helposti.

Lukupiirin kokoontumisiin olisi helppoa yhdistää muunlaista toimintaa, kuten tiedonhaunopetusta tai muuta kirjaston jo tarjoamaa palvelua. Lukupiirillä voisi olla myös oheistoimintaa, kuten teatteri- tai museomatkoja. Lukupiirin normaalia toimintaa voidaan helposti monipuolistaa, esimerkiksi käsittelemällä kirjallisuuden lisäksi elokuvia tai musiikkia. Lukupiiritoiminnan monipuolistamisessa ja muiden toimintojen liittämässä siihen on ongelmana kirjaston henkilökunnan aikaresurssit. Oheistoimintaa voisi olla vain yhtenä kertana vuodessa, jolloin sen järjestämiseen kirjastolta vaadittaisiin panostusta vain kerran vuodessa muiden lukupiiritapaamisten ollessa totutunkaltaisia.

Lukupiiritoiminta avaa kirjastolle suoran keskusteluyhteyden asiakkaisiin. Sitä voidaan hyödyntää palveluiden suunnittelussa ja palautteen keräämisessä. Suorilla kysymyksillä ja keskusteluilla piiriläisten kanssa voidaan hyödyntää käyttäjien mielipiteitä ja näkökulmia kirjaston kehittämisessä.

Minulle lukupiirin perustaminen antoi kokemusta projektien suunnittelusta ja erilaisten ryhmien vetämisestä. Projektityön osuus lisääntyy jatkuvasti kirjastotyössä, kun palveluita pyritään kehittämään. Projektin suunnittelu lisäsi kykyäni organisoida toimintaa ja asetta aikatauluja. Se antoi myös rohkeutta tarttua uusiin asioihin ja kohdata asiakkaita henkilökohtaisemmin kuin aikaisemmin.

LÄHTEET

Ahlsten, K., kirjastonhoitaja, Hyvinkään kaupunginkirjasto VS: VS: Vinkkauskerta. Sähköposti-
viesti k9mema00@students.oamk.fi 19.7.2012.

Ahola, S. 2011. Jänönainen hankkii muskelit. Hakupäivä 28.6.2012
<http://www.hs.fi/kirjat/artikkeli/J%C3%A4n%C3%B6nainen++hankkii+muskelit/HS20110523SI1K>
U03r6m.

Ervasti, K. 2009. ”Mä oon aina halunnut jonku tällaisen ryhmän!” – kirjoitelma lukupiireistä ja lu-
kupiirejä vetävistä kirjastolaisista. Teoksessa K. Hypén (toim.) Kirjasto 2010 – Lukijat, tekstit ja
verkko. Helsinki: BTJ Kustannus, 52–88.

Faris, W. B. 1995. Scheherazade’s Children: Magical Realism and Postmodern Fiction.
Teoksessa L. P. Zamora & W. R. Faris (toim.) Magical Realism: Theory, History, Community.
Durham: Duke University Press, 163–190.

Hapuli, R. 2012. Lukeminen – tietoa ja tunteita. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara
(toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 16–25.

Hietasaari M. 2012. Lars Sund, historialliset romaanit, suomenruotsalainen kirjallisuus, postmo-
dernismi, etiikka... Hakupäivä 30.6.2012
<http://www.kotinet.com/mkahieta/Dokumentit/tutkimus.htm>.

Hyvinkää. 2009a. Hyvinkään kirjaston historiaa – Kaupunginkirjasto. Hakupäivä 17.7.2012
[http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kirjasto/Paakirjasto/Kirjaston-
historiaa/Kaupunginkirjasto/](http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kirjasto/Paakirjasto/Kirjaston-
historiaa/Kaupunginkirjasto/).

Hyvinkää. 2009b. Hyvinkään kirjaston historiaa – Kasvun ja kehityksen 1970-luku. Hakupäivä
17.7.2012 [http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kirjasto/Paakirjasto/Kirjaston-
historiaa/Kasvun-ja-kehityksen-1970-luku/?id=3097](http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kirjasto/Paakirjasto/Kirjaston-
historiaa/Kasvun-ja-kehityksen-1970-luku/?id=3097).

Hyvinkää. 2009c. Hyvinkään kirjaston historiaa – 1980-luvulta nykypäivään. Hakupäivä 17.7.2012
[http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kirjasto/Paakirjasto/Kirjaston-historiaa/1980-luvulta-
nykypaivaan/?id=3098](http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kirjasto/Paakirjasto/Kirjaston-historiaa/1980-luvulta-
nykypaivaan/?id=3098).

Hyvinkää. 2012. Pääkirjasto. Hakupäivä 17.7.2012 [http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-
aika/Kirjasto/Paakirjasto/](http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-
aika/Kirjasto/Paakirjasto/).

Hänninen, P. 2009. Kirjallisuuden klassikot. Hakupäivä 4.7.2012
http://palapelimedia.edukouvola.fi/muutm/Al4Kirjallisuuden_klassikot.swf.

Ihonen, M. 1986. Havaintoja historiallisen romaanin kerronnasta. Teoksessa M. Ihonen & L. Saari-
riluoma (toim.) Historiallisen romaanin teoriaa ja käytäntöä Georg Lukácsista Umberto Ecoon.
Kirjallisuuden ja kulttuurin tutkimuksia - studies in literature and culture. Joensuu: Joensuun yli-
opisto Humanistinen tiedekunta, 156–191.

Jacobsohn, R. W. 1998. The reading group handbook: what you need to know to start your own
book club. New York: Hyperion.

Jansen, B., Stangerup, H. & Traustedt, P. H. 1976. Kansojen kirjallisuus 8: Realismi (1810–
1860). Suom. Kyllikki Villa. Porvoo: WSOY.

Kirjaseuranta.fi. 2011. Carita Forsgren, kirjailija. Hakupäivä 28.6.2012
http://www.kirjaseuranta.fi/Carita_Forsgren/.

Kirjastot.fi. 2012. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Hakupäivä 17.7.2012
<http://tilastot.kirjastot.fi/fi-fi/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2011T2N106>.

Koskenkangas, K. 2007. Kirjastopalveluja ikääntyville: Kultaisen iän lukupiiri Piippolassa. Oulun
seudun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Koskivaara, N. 2012. Lukupiireissä harjoitetaan kirjallisuuden kansanvaltaa. Teoksessa J. Mate-
ro, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 170–179.

Kustannusosakeyhtiö Otava. 2012. Carlos Ruiz Zafón. Hakupäivä 29.6.2012
http://www.otava.fi/kirjailijat/ulkomaiset/s-o/zafon_carlos_ruiz/fi_FI/zafon_carlos_ruiz/.

Lahtinen, M. 2008. Historiallisen romaanin ajankuvan rakentaminen. Teoksessa J. Joensuu, N.
Ekström & T. Lahdelma (toim.) Luova laji: näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen. Jyväskylä:
Atena, 90–105.

Loivamaa, I. 2007. Ulkomaisia suosikkikirjailijoita. Helsinki: BTJ kustannus.

Lombardi, E. 2012. A Classic - Defining the Term or the Concept of Classics in Literature. Haku-
päivä 4.7.2012 http://classiclit.about.com/od/forbeginners/a/aa_whatisclass.htm.

Merriman, C. D. 2007. Emily Bronte. Hakupäivä 29.6.2012 <http://www.online-literature.com/bronte/>.

Moore, E. & Stevens, K. 2004. Good books lately: the one-stop resource or book groups and other greedy readers. New York: St. Martin Griffin.

Moore, L. 1998. Magical Realism. Hakupäivä 4.7.2012
<http://www.english.emory.edu/Bahri/MagicalRealism.html>.

Mäkelä, M. 2003. Kirjavinkkarikirja. Helsinki: BTJ Kustannus.

Nevaluoma, K. R. 2000. Kotimaisia nykykertoja 3. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu.

Outsby, I. 1997. The Crime and Mystery Book: A Reader's Companion. London: Thames and Hudson.

Ratamo-kirjastot. 2012. Ratamo-kirjastot. Hakupäivä 23.8.2012
<http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Ratamo-kirjastot/RATAMO-KIRJASTOT/>.

Ratia, T. 2010. "Mielen lehtevät sanat": lukupiiri kirjastossa. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 180–192.

Rogers, B. H. 2002. What Is Magical Realism, Really? Hakupäivä 4.7.2012 <http://www.writing-world.com/sf/realism.shtml>.

Trott, B. & Baker, J. 2010. Booktalking for Adult Audiences. Reference & User Services Quarterly 49 (3), 234–238.

Viiirret, S. 2011. Parantumattomasti riippuvainen. Hakupäivä 30.6.2012
<http://www.kainuunsanomat.fi/cs/Satellite/Arvostelut/1194663452830/artikkeli/parantumattomasti+riippuvainen.html>.

Wikipedia. 2011. Lard Sund. Hakupäivä 30.6.2012 http://fi.wikipedia.org/wiki/Lars_Sund.

Wikipedia. 2012a. Carita Forsgren. Hakupäivä 28.6.2012
http://fi.wikipedia.org/wiki/Carita_Forsgren.

Wikipedia. 2012b. Humiseva harju. Hakupäivä 29.6.2012
http://fi.wikipedia.org/wiki/Humiseva_harju.

Vilikka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1: Lukupiirin juliste 1

Liite 2: Lukupiirin juliste 2

Liite 3: Kysymyslista historialliset romaanit

Liite 4: Kysymyslista maaginen realismi

Liite 5: Kysymyslista jännityskirjallisuus

Liite 6: Kysymyslista klassikot

Liite 7: Asiakkaille jaettu materiaali: historialliset romaanit

Liite 8: Asiakkaille jaettu materiaali: maaginen realismi

Liite 9: Asiakkaille jaettu materiaali: jännityskirjallisuus

Liite 10: Asiakkaille jaettu materiaali: klassikot

Liite 11: Kirjavinkkauslista: historialliset romaanit

Liite 12: Kirjavinkkauslista: maaginen realismi

Liite 13: Kirjavinkkauslista: jännityskirjallisuus

Lukupiiri

Pääkirjaston ryhmätilassa
**tiistaisin 4.9., 2.10., 30.10. ja
27.11. klo 13.00-15.00**

Ilmoittautumiset otetaan vastaan
pääkirjaston neuvontaan
puh. (019) 459 2423
kirjasto@hyvinkaa.fi

Tervetuloa

Käsiteltäviä aiheita ovat historiallinen
kaunokirjallisuus, jännitys, maaginen
realismi ja klassikot. Kokoontumisissa
käsiteltävät kirjat ilmoitetaan myöhemmin.

Lukupiiri

4.9.2012 Historiallinen
kaunokirjallisuus: Colorado
avenue (Lars Sund)

2.10.2012 Maaginen realismi:
Enkelipeli (Carlos Ruiz Zafón)

30.10.2012 Jännityskirjallisuus:
Jänistanssi (Carita Forsgren)

27.11.2012 Klassikot:
Humiseva harju (Emily Brontë)

Tervetuloa

**Pääkirjaston ryhmätilassa
tiistaisin klo 13.00-15.00**

Ilmoittautumiset otetaan vastaan
pääkirjaston neuvontaan

puh. (019) 459 2423

kirjasto@hyvinkaa.fi

HISTORIALLISET ROMAANIT: KYSYMYKSIÄ KESKUSTELUN AVAAMISEEN JA YLLÄPITÄMISEEN

Ajatuksia materiaalin pohjalta?

Mielipiteet ja tunnelmat kirjasta?

Kerronta ja kertoja: Kerronta on hyvin monipuolista. Minkälaisia tunteita herätti? Oliko jotain kerronnan keinoa, joka ärsytti tai tuntui erityisen hauskalta? MykkäELOKUVA

Häiritsikö, että kertoja oli välillä mukana tarinassa? Kertojasta puhuminen välillä rikkoo jonkin verran lukukokemusta.

Tarina tavallaan jakautui kolmeen osaan. Oliko helppoa seurata tarinan etenemistä, ajassa kuitenkin hypittiin jonkin verran ja kaikkea ei sanottu suoraan vaan osa asioista oli luettavissa rivien välistä? Esim. kun Erik kaatui, tuomi pihamaalla kaatui. Oliko jokin osista kiinnostavin/tylsin?

Onko kertoja luotettava? (juoruili, keskusteli henkilöiden kanssa, matkusti ajassa, kuunteli puhelinpylväässä...) Mitä mieltä yleensä olette kertojasta?

s.17-> Raamatullista tyyliä

Kirjan henkilöt: Kirjassa oli valtavasti hahmoja, oliko heidän seuraaminen helppoa?

Kuka oli kiinnostavin hahmo? Miksi?

Mannerheim? s.242 ->

Kirjan päähenkilöistä kerrotaan paljon, joissakin kirjoissa toimivat vain jonkin tietyn tarinanosan välineinä. Mitä mieltä?

Juoni: Tapahtumia hyvin laajalla alueella, Coloradosta pohjanmaalle. Oliko liian laaja, olisiko ollut aineksia monelle kirjalle yhden sijaan?

Onko lopetus onnistunut?

Henkilöt näkevät unta Manhattanista? Miksi? Otto pitänyt omana salaisuutenaan, joten miten liittyy toisiin?

Aika ja paikka: Oliko tässä kirjassa historialliseen ympäristöön sijoittamisella muuta tarkoitusta, kuin miljöö?

Historiallisia faktoja oli ripoteltu tarinaan. Loivatko ne uskottavuuden tuntua ja sitoivatko ne kirjan tapahtumia historiaan?

Teemat: Saaristolaisuus, siirtolaisuus, yhteiskunnallinen kritiikki (esim. kansalaisista)

**MAAGINEN REALISMI: KYSYMYKSIÄ KESKUSTELUN AVAAMISEEN JA YL-
LÄPITÄMISEEN**

Ajatuksia materiaalin pohjalta?

Mielipiteet ja tunnelmat kirjasta?

Kerronta ja kertoja: Kerronta on tarkkaa ja hieman humoristista. Minkälaisia tunteita herätti?

Tarina on melko synkkä. Vaikuttiko lukukokemukseen, rupesiko itseä masentamaan tms.?

Kirja oli tavallaan jännitystä tai jopa kauhua. Ajatuksia? Toisaalta myös rakkaustarina.

Kirjan henkilöt: Kirjassa oli paljon hahmoja, oliko heidän seuraaminen helppoa?

Kuka oli kiinnostavin hahmo? Miksi?

Juoni: Uskonnon kirjoittaminen?

Kirjassa paljon salaperäisiä hahmoja ja tapahtumia, tuntuiko, että kaikkeen sai kuitenkin lopussa vastauksen?

Kirjan alkupuolen tapahtumat ovat melko rauhallisia, esim. pitkät pätkät kerrotaan päivä rutiineista ja kirjoittamisesta, kuitenkin lopussa juostaan paljon ja tapahtuu kaikenlaista. Oliko loppua vaikea seurata?

Onko lopetus onnistunut?

Onko Daniel oikeasti seonnut vai onko hänet lavastettu? Enkelineula takissa.

Aika ja paikka: Miljöö: Barcelona maailmansotien välillä. Ennen Espanjan sisällissotaa 1936–39. Maailmannäyttely loppunut eli vuosi 1929

Oliko miljöö kiinnostava?

Unohdettujen kirjojen hautausmaa

Teemat: Kirjojen vaikutus ihmisten elämää, Onneton rakkaus

JÄNNITYSKIRJALLISUUS: KYSYMYKSIÄ KESKUSTELUN AVAAMISEEN JA YLLÄPITÄMISEEN

Ajatuksia materiaalin pohjalta?

Mielipiteet ja tunnelmat kirjasta?

Kerronta ja kertoja: Kirjan alussa Wikipedia-lainauksia rusakoista ja paniikkihäiriöstä. Miksi ne on laitettu omiksi kappaleiksi eikä upotettu tarinaan (myöhemmin on)? Ärsyttävätkö lainaukset?

Seksiä kuvataan vapaasti. Onko häiritsevää, tuntuuko, että tungettelee lukiessaan?

Kirjaan ripoteltu jänisvertauksia, jopa Jänis istui maassa –laulu. Toimivatko vertaukset?

s.91 Myös kömpelö Punahilkkavertaus.

Vasta loppuvaiheessa yritystä jännityksen luomiseen. Onko onnistunut?

Lapsen puheenomaisuus kirjan lopussa, onko uskottavaa? Olisiko lasten kostoajatuksia tarvittu loppuun ollenkaan? Jänistanssi-ohjelma on pyritty liittämään muuhun juoneen näin?

Kirjan henkilöt: Samuli ja Teemu itsekeskeisiä, Kaisa itsekäs, Mummo turvallisuudentuoja, Jykä korostamassa Samulia

Kaikki hahmot tuntuvat käyttävän Tiiaa hyväksi ja jyräävän hänet keskustelussa?

Ovatko muut hahmot itsekeskeisiä ja epämiellyttäviä vain korostaakseen Tiian miellyttävyyttä?

Onko Tiia mukava ja herättääkö sympatiaa? Myös lievästi ärsyttäviä piirteitä: esim. suodatinpusiteoria? s.42

Myös Samulista yritetään tehdä vähän moniulotteisempaa hahmoa, kerrotaan jotain menneisyydestä. Onnistutaanko?

Ovatko vain juonen välineinä ja liian yksiulotteisia?

Kuka oli kiinnostavin hahmo? Miksi?

Mirja? Epäilyttävä vai luottamuksenarvoinen? Puhuu monesti Tiian olemaan menemättä poliisin pakeille. Mirjan mieskuva aika kolkko. Kuvittelee toimivansa ystävänä, vaikka onkin käyttäjä.

Mummo? Turvallisuudentuoja, mutta hänelläkin tietyt odotukset Tiiasta. Pyrkiikö hänkin muuttamaan Tiiaa?

Onko Tiian toiminta moraalitonta vai voiko ymmärtää vaikkapa posttraumaattisena tressireaktiona?

Onko Tiiassa tapahtuva muutos luonnollinen, voisiko tapahtua oikeasti vastaavan onnettomuuden jälkeen?

Tiian taustatarina? Mummon kasvattama, äidin mielisairaus, etäinen isä.

Lopussa Samuli esiintyy jonkinlaisena kummituksena?

Juoni: Alussa välittyy naisiin kohdistuva väkivallan uhka. Mitä ajatuksia?

Kirjan alussa tutustutaan Tiiiaan ja korostetaan hänen erilaisuuttaan muihin henkilöihin nähden. Konflikti: risteily, Teemun kanssa lähteminen, kuukautisongelmat, hyökkäys ja Mirjan väliintulo. Välivaihe kuvaa Tiian muuttumista itsevarmemmaksi. Konflikti: Samulin kuolema. Loppuosaa Tiian itsetunnon taistelua ja Tiian muuttumista.

Onko tilanne Mirjan kotona luonnollinen sen jälkeen, kun pelasti Tiian? Tuleeko Tiia huijatuksi jo tässä vaiheessa?

Tiia selvittää ongelmat studiolla, tuntuiko aidolta?

Samuli halusi vain selvittää asiat, kaikki meni pieleen?

Mitä ajatuksia siitä, että tarinassa ei ensin kerrottu kyseessä olevan onnettomuus vaan uskoteltiin, että Tiia on tappaja?

Onko lopetus onnistunut?

Aika ja paikka: Miljöö: Tampere nykypäivä noin tapahtuma-aika alle vuosi

Oliko miljöö kiinnostava?

Teemat: Naisiin kohdistuva väkivallan uhka, Elämänhallinta

KLASSIKOT: KYSYMYKSIÄ KESKUSTELUN AVAAMISEEN JA YLLÄPITÄMISEEN

Ajatuksia materiaalin pohjalta?

Mielipiteet ja tunnelmat kirjasta?

Kerronta ja kertoja:

Kertoja yksi kirjan henkilöistä, miltä hän vaikuttaa? (On lähtenyt pakoon kaupungista, miksi tuppautuu Heathcliffin seuraan?)

Kerronta hyvin nykyaikaista. Voisiko tarina kerronnan takia sijoittua nykykirjallisuuteen?

Mikä tekee Humisevasta harjasta klassikon? Onko kerrontatapa?

Kirjan henkilöt: Kuka oli kiinnostavin hahmo? Miksi?

Heathcliff? Mikä on miehiään? Onko vaan kieron kasvanut vai onko luontojaan vaikea ihminen? Onko peräti mielenterveysongelmia?

Catherine? Onko melisairas vai itsekäs? Pidettiin villinä lapsena, johtuiko vaan ajan ihanteista, pidettäisiinkö villinä nykyään?

Joseph? Mitä ajatuksia hurskastele palvelija herättää?

Miksi kaikki henkilöt ovat huonosti käyttäytyviä ja omaa etuaan ajavia? Onko huono kasvatus, liian vähän ihmissuhteita?

Henkilökaarti on niukka. Vaikuttaako se kirjan tapahtumiin?

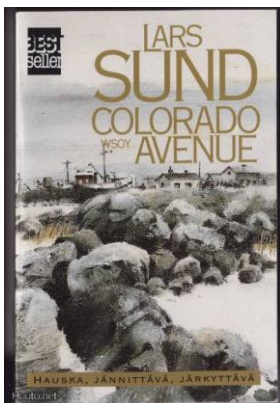
Juoni: Kirjassa seurataan pääasiassa henkilöiden elämää ja ihmissuhteita. Mitä ajatuksia?

Onko lopetus onnistunut?

Aika ja paikka: 1700-luvun loppu ja 1801, Englannin maaseutu.

Teemat: Onneton rakkaus, kohtalo

ASIAKKAILLE JAETTU MATERIAALI: HISTORIALLISET ROMAANIT LIITE 7

Colorado Avenue

Colorado Avenue on siirtolaisromaani, jossa kerrotaan saman perheen eri sukupolvien tarina. Tarina jakautuu kolmeen osaan. Kirja alkaa Yhdysvalloista, johon nuori Hanna on lähtenyt siirtolaiseksi 1890-luvulla. Tarinan alkupuolisko kuvataan Hannan elämää siirtolaisena ja kotiikävää. Hannan kotiinpaluu lasten kanssa on

tarkastelunkohteena tarinan puolivälissä. Päärooliin nousee Johannes Smeds, kunnanmies, jonka perheen tarina liittyy Hannan perheen tarinaan. Hannan ja kunnanmiehen välillä vallitsee yhteisymmärrys ja rakkaus, joka ylittää kuolevaisen intohimon. Kirjan loppupuolella seurataan Hannan pojan Oton elämää pirtutrokarina 1920-luvulla kieltolainaan.

Lars Sund

Lars Sund (s. 1953) on suomenruotsalainen journalisti ja sivutoiminen kirjailija. Hän asuu nykyään Uppsalassa Ruotsissa. Hän on kirjoittanut historiallisten romaanien lisäksi myös runoja, jotka on julkaistu kokoelmassa *Ögonblick* vuonna 1974. Runoja ei ole suomennettu. Kuuluisuuteen Sund nousi 1991 romaanillaan *Colodaro Avenue* (suom. 1992). Romaani on pohjalaisista suvuista kertova sukukronikka, joka jatkuu romaaneissa *Puodinpitäjän poika* (1998) ja *Erikin kirja* (2004). Romaanien kerronta on omalaatuista. Se ei ole kokoajan kaikkitietävää vaan välillä kertoja sortuu juoruilemaan tai kommentoimaan kirjan tapahtumia, jopa salakuuntelee kirjan henkilöiden puheluitakin. Sundilta on myös suomennettu saaristoon sijoittuva romaani *Onnelinen pieni saari* (2007). Sundin tuotannon alkupään romaaneja *Natten är ännu ung* (1975) ja *Vinterhamn* (1983) ei ole julkaistu suomeksi. (Nevaluoma 2000, 220–223.) Colorado Avenue on taipunut myös elokuvaksi vuonna 2007 Claes Olssonin ohjaamana (Wikipedia 2011, hakupäivä 30.6.2012). Sundilta on myös suomennettu päiväkirjakirjamuotoinen *Aamu-unisen lintubongarin tunnustukset: Päiväkirjanlehtiä toukokuulta joulukuulle* (2010), joka käsittelee kirjailijan lintuharrastusta (Viirret 2011, hakupäivä 30.6.2012).

Historialliset romaanit

Historiallisen romaanin määrittelyminen on haastavaa. Joitakin kriteerejä historialliselle romaanille ovat sen perustuminen historiankirjoitukseen kirjoittajan oman muistitiedon sijasta. Tarina ei saisi olla ristiriidassa virallisen historiankirjoituksen kanssa. Fiktio on oltava suuremmissa asemassa kuin historiallisten faktojen ja romaanin tapahtumien tulisi olla suhteessa aikaisempiin ja myöhempisiin historian tapahtumiin. (Ihonen 1986, 156.) Historiallinen romaani voi tuoda esille myös poikkeavan kuvan virallisesta historiankirjoituksesta. Historialliset romaanit harvoin ovat varsinaista historiankirjoitusta, mutta ne voivat olla lukijoille ainoa lähde historialliseen tietoon. Historian todenmukainen kuvaus on siis tärkeää. Historiallisissa romaaneissa käsittelevät yleensä ihmisten välisiä suhteita. Niiden henkilöiden tulisi toimia aikansa edellyttämällä tavalla. Yleensä kirjan juonen kannalta henkilöt kuitenkin joutuvat uhmaamaan käytösnormeja. Monesti naispuolisille henkilöille annetaan erityistaitoja tai rahaa, jotta he voivat toimia aikalaisiaan vapaammin. Historiallisten romaanien tarjoama henkilökuva onkin tämän takia vinoutunut ja kirjojen henkilöt kuvataan hieman kykenevämpinä kuin historialliset henkilöt. Menneisyys voi toimia historiallisen romaanissa ainoastaan miljöönä. Romaaneja on sijoitettu historialliseen ympäristöön myös sensuurin välttämiseksi. (Lahtinen 2008, 90–100.) Historiallisessa romaanissakin on erilaisia suuntauksia: viihteellinen romaani, jota voisi luonnehtia pukudraamaksi, aatehistorialliset romaanit, joita edustavat esimerkiksi Mika Waltarin teokset ja postmoderni historiallinen romaani, jossa korostuu historiallisten lähteiden tärkeys (Hietasaari 2012, hakupäivä 30.6.2012).

Lähteet:

Hietasaari M. 2012. Lars Sund, historialliset romaanit, suomenruotsalainen kirjallisuus, postmodernismi, etiikka... Hakupäivä 30.6.2012
<http://www.kotinet.com/mkahieta/Dokumentit/tutkimus.htm>

Ihonen, M. 1986. Havaintoja historiallisen romaanin kerronnasta. Teoksessa M. Ihonen & L. Saariluoma (toim.) Historiallisen romaanin teoriaa ja käytäntöä Georg Lucácsista Umberto Ecoon. Kirjallisuuden ja kulttuurin tutkimuksia - studies in literature and culture. Joensuu: Joensuun yliopisto Humanistinen tiedekunta, 156–191.

Lahtinen, M. 2008. Historiallisen romaanin ajankuvan rakentaminen. Teoksessa J. Joensuu, N. Ekström & T. Lahdelma (toim.) Luova laji: näkökulmia kirjoittamisen tutkimukseen. Jyväskylä: Atena, 90–105.

Nevaluoma, K. R. 2000. Kotimaisia nykykertoja 3. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu

Viihret, S. 2011. Parantumattomasti riippuvainen. Hakupäivä 30.6.2012
<http://www.kainuunsanomat.fi/cs/Satellite/Arvostelut/1194663452830/artikkeli/parantumattomasti+riippuvainen.html>

Wikipedia. 2011. Lard Sund. Hakupäivä 30.6.2012 http://fi.wikipedia.org/wiki/Lars_Sund

ASIAKKAILLE JAETTU MATERIAALI: MAAGINEN REALISMI LIITE 8

Enkelipeli

Enkelipeli kertoo nuoresta kirjailijasta David Martínistä, joka saa tarjouksen salaperäiseltä kustantajalta. Hän torjuu tarjouksen moneen kertaan, kunnes eräänä epätoivon hetkenä hän ottaa sen vastaan. Kustantaja antaa hänelle tehtäväksi luoda uuden uskonnon. Davidille selviää, että hänen kohtalonsa on punoutunut yhteen hänen talonsa entisen asukkaan kanssa. Edellinen asukas on kuollut epäselvissä olosuhteissa ja on ilmeisesti myös työskennellyt samalle kustantajalle. David lähtee selvittämään, mihin on oikeastaan sitoutunut. Tarinasta muodostuu monimutkainen palapeli, jonka selvittäminen on Davidille ainoa mahdollisuus selvitä hengissä tehtävästään.

Carlos Ruiz Zafón

Carlos Ruiz Zafón (s. 1964) on yksi menestyneimpiä espanjalaisia nykykirjailijoita ja hänen teoksiaan tunnetaan myös laajalti ulkomailla. Hän asuu Los Angelesissa ja toimii kirjailijana ja ulkomailla tietoisuuteen romaanillaan Barcelonaan sijoittuva *Tuulen varjo* (2001, suom. 2004). *Tuulen varjon* sanoma on, että kirjat jättävät lukijoihinsa aina jonkinlaisen jäljen. (Loivamaa 2007, 160–162.) Samaan sarjaan kuuluva romaani *Enkelipeli* ilmestyi vuonna 2008. *Enkelipeli* sijoittuu ajassa ennen *Tuulen varjon* tapahtumia. *Unohdettujen kirjojen hautausmaa*-sarjaan on ilmestynyt tänä vuonna uusi osa *Taivasten vanki*. Kaikissa sarjan kirjoissa keskeisenä teemana on kirjojen säilyttäminen ja elinikäinen seikkailu kirjojen maailmassa. Hänet tunnetaan kotimaassaan Espanjassa myös nuortenkirjasarjasta, jota ei ole toistaiseksi suomennettu (Loivamaa 2007, 160).

Maaginen realismi

Maagisessa realismissa todellisuus ja kuvitteellisuus yhdistyvät toisiinsa. Tyyllilajin teoksissa tapahtuu jotakin maagista, jotakin jota ei voida selittää luonnon lakien avulla. Tarinoiden tapahtumat voivat olla selitettävissä kahdella tavalla joko luonnon lakien tai jonkin yliluonnollisen mukaan. Tarkalla yksityiskohtien kuvauksella luodaan maailma, joka kuvaa maailmaa, jossa elämme. Tarinoissa koetaan reaalimaailman ja maagisen maailman läheisyys. Maaginen realismi kyseenalaistaa käsitykset ajasta, tilasta ja identiteetistä. (Faris 1995, 163–173.) Maaginen realis-

mi käsittelee vastakohtien välistä ristiriitaa, esimerkkinä elämä ja kuolema (Moore 1998, hakupäivä 4.7.2012). Maaginen realismi on vakavaa kirjallisuutta, jonka tarkoitus ei ole ainoastaan viihdyttää. Vakavan kirjallisuuden tarkoitus on kuvata maailmaa, jossa elämme. Fantasiakirjallisuus ja science fiction perustuvat ajatukselle ”mitä jos”. Maaginen realismi ei spekuloi vaan kertoo todellisista maailmankatsomuksista, jotka eroavat valtakäsityksistä. (Rogers 2002, hakupäivä 4.7.2012.)

Lähteet:

Faris, W. B. 1995. Scheherazade’s Children: Magical Realism and Postmodern Fiction. Teoksessa L. P. Zamora & W. R. Faris (toim.) *Magical Realism: Theory, History, Community*. Durham: Duke University Press, 163–190.

Loivamaa, I. 2007. *Ulkomaisia suosikkikirjailijoita*. Helsinki: BTJ kustannus.

Moore, L. 1998. *Magical Realism*. Hakupäivä 4.7.2012
<http://www.english.emory.edu/Bahri/MagicalRealism.html>.

Rogers, B. H. 2002. *What Is Magical Realism, Really?* Hakupäivä 4.7.2012 <http://www.writing-world.com/sf/realism.shtml>.

ASIAKKAILLE JAETTU MATERIAALI: JÄNNITYSKIRJALLISUUS LIITE 9

Jänistanssi

Jänistanssi seuraa nuoren graafikon, Tiian elämää noin vuoden ajan. Tiia inhoaa yleisillä paikoilla liikkumista ja miehiltä saamaansa häiritsevää huomiota. Hän kärsii myös lievistä paniikkihäiriöistä ja hänen läheisensä käyttävät hänen kiltteyttään häikäilemättä hyväkseen. Tiian elämä muuttuu kun eräänä kesäyönä hänen kimppuunsa käydään puistossa. Päälle karkauksen jälkeen Tiia ei halua enää olla uhri ja hän alkaa epäillä läheisiään.

Carita Forsgren

Carita Forsgren (s. 1968) on kirjailija, kuvittaja ja graafinen suunnittelija. Hän on myös toiminut opettajana ja yrittäjänä. Hän on opiskellut muun muassa arkkitehtuuria ja valmistunut saksalaisesta Essenin yliopistosta graafiseksi suunnittelijaksi. Hänellä on kolme lasta. Hän nousi suuren yleisön tietoon esikoisromaanillaan *Kolmen kuun kuningatar* (2009), joka kertoo Kaarina Maununtyttären elämästä. Myös hänen toinen kirjansa *Auringonkehrä* (2010) on historiallinen romaani. (Kirjaseuranta.fi 2011, hakupäivä 28.6.2012.) Kolmannessa kirjassaan *Jänistanssi* (2011) hän vaihtoi tyylilajin jännityskirjallisuuteen (Ahola 2011, hakupäivä 28.6.2012). Häneltä on myös ilmestynyt teos nimeltä *Perintö* (2012). Hänet tunnetaan myös *Portti*-lehdessä julkaistuista sci-finovelleista (Wikipedia 2012a, hakupäivä 28.6.2012).

Jännityskirjallisuus

Jännityskirjallisuuden sisällä on monia itsenäisiä lajejaan. Puhutaan kultaisen aikakauden jännityskirjallisuudesta, kovaksikeitetystä jännityskirjallisuudesta sekä poliisikertomuksista ja rikoskirjallisuudesta. Nimityksiä on monia ja seuraavassa on vain pintaraapaisu jännityskirjallisuuden historiasta. Jännityskirjallisuus käsittelee rikoksia ja niiden selvittämistä. Sitä on pidetty viihteellisenä ja 1930-luvulla kuvaa haluttiin muokata kirjoittamalla entistä todenmukaisempaa ja vakavampaa jännityskirjallisuutta. Edgar Allan Poen katsotaan aloittaneen jännityskirjallisuuden tradition. Hän esitteli Dupin -nimisen etsivän, joka ratkaisee monimutkaisen rikoksen käyttämällä suur-

ta älykkyyttä ja loppuratkaisun, johon päädytään järjestelmällisellä tutkimuksella. (Outsby 1997, 9–16.)

Jännityskirjallisuuden historiasta ei voida puhua mainitsematta Conan Doyle'n luomaa mestarietsivää Sherlock Holmesia. Holmes on monella tapaa uusi versio Poen Dupinista. Hän on nerokas ja omalaatuinen etsivä, joka paljastaa rikokset päättelyn ja luonnontieteellisten keinojen avulla. Avustajanaan hänellä Tohtori Watson, ystävä, joka ihailee Holmesin päättelykykyä. Sherlock Holmesilla on myös arkkivihollinen Professori Moriarty, rikollisnero, joka on ainoa Holmesin todellinen haastaja. Doyle loi pohjan kultaisen aikakauden jännityskirjallisuudelle luomalla jännitystarinalle tietynlaisen kaavan. (Outsby 1997, 39–55.)

Kultainen aikakausi sijoittuu maailmansotien väliseen aikaan. Jännityskirjallisuuden sankari oli edelleen nerokas ja herrasmiesmäinen etsivä, joka oli lähtöisin keskiluokasta. Tarinoissa keskeisintä on ratkaista murhamysteeri. Mysteerin osat esitellään lukijalle alkuvaiheessa ja jännitys paljastetaan kirjan lopussa. Lukijalle annetaan mahdollisuus ratkaista mysteeri ennen etsivää. Mysteereissä on monia epäilyjä ja lopussa syyllistä rangaistaan. Tarinat sijoittuvat suljettuun ympäristöön esimerkiksi maalaistaloon tai lukittuun huoneeseen, jossa epäiltyjä on tietty määrä. (Outsby 1997, 61–84.)

Kovaksikeitetty jännityskirjallisuus syntyi samoihin aikoihin kultaisen aikakauden kanssa Yhdysvalloissa. Maailmansotien välissä yhteiskunnallinen tilanne muuttui ja rikollisuus yleistyi. Kovaksikeitetty jännityskirjallisuus otti aiheensa lehtien otsikoista. Se olikin entistä yhteiskunnallisempaa ja kantaottavampaa. Kovaksikeitetty tarinat sijoittuvat avoimeen ympäristöön, pääasiassa kaupunkeihin. Yksityisetsivät muuttuivat yksinäisiksi ja syrjityiksi hahmoiksi, joiden oli pärjättävä valehtelijoiden ja väärintekijöiden maailmassa parhaansa mukaan. He olivat kovia hahmoja ja käyttivät enemmän voimaa kuin päättelykykyä juttujensa ratkaisemiseksi. Kovaksikeitettyissä tarinoissa oli väkivaltaa ja romantiikkaa. Kovaksikeitettyjen romaanien kertojana oli itse etsivä. Etsivän käyttäminen kertojana mahdollisti hänen henkisen vahvuutensa kuvaamisen. (Outsby 1997, 91–118.)

Poliisi- ja rikoskirjallisuus aloittivat poliittisesti kantaottavan trilleriperinteen Britanniassa. Poliisikertomuksissa päähenkilönä on yksityisetsivän sijaan virkavallanedustaja. Poliisit muuttuivat kultaisen aikakauden vähäpätöisistä hölmöistä inhimillisiksi ja jopa ihailtaviksi tavallisuudessaan. Poliisikertomukset tarttuvat todellisiin rikoksiin ja niiden tarinat ovat yleensä normaaleja rikosta-

pauksia, joiden ratkaiseminen vaatii tutkijalta sinnikkyyttä. Tapaukset ratkaistaan keräämällä tarpeeksi todisteita syyllisen osoittamiseksi ja vangitsemiseksi. Rikoskirjallisuuden päähenkilö puolestaan on rikollinen. Rikostarinoissa kuvataan rikoksen tekemistä, ei niinkään sen selvittämistä. Niissä keskitytään tutkimaan rikollisten psyykettä, mikä johti rikoksiin ja mitä niiden jälkeen. (Outsby 1997, 123–148.)

Kaikkia edellä mainittuja jännityskirjallisuuden tyylejä on kirjoitettu toisen maailmansodan jälkeenkin. Tyyli on myös sekoittunut toisiinsa ja niissä näkyy edelleen alkuaikojen vaikutteita. Rikokset ovat muuttuneet modernimmiksi ja rikollisuus globaalimmaksi. Päähenkilö on hyvin usein poliisi, mutta myös rikollisia ja yksityiselämiä esiintyy. Myös naiset ovat saaneet entistä enemmän tilaa jännityskirjallisuudessa. Nainen ei ole enää onneton uhri tai viettelevä vamppi vaan hän voi myös olla päähenkilö. Myös päähenkilöiden yksityiselämän kuvaus on lisääntynyt. (Outsby 1997, 155–183.)

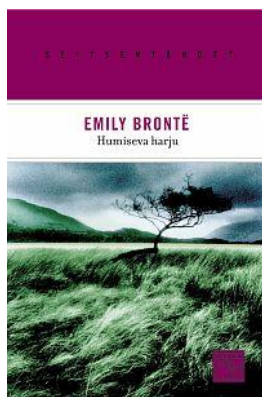
Lähteet:

Ahola, S. 2011. Jänönainen hankkii muskelit. Hakupäivä 28.6.2012
<http://www.hs.fi/kirjat/artikkeli/J%C3%A4n%C3%B6nainen++hankkii+muskelit/HS20110523SI1KU03r6m>.

Kirjaseuranta.fi. 2011. Carita Forsgren, kirjailija. Hakupäivä 28.6.2012
http://www.kirjaseuranta.fi/Carita_Forsgren/.

Outsby, I. 1997. The Crime and Mystery Book: A Reader's Companion. London: Thames and Hudson.

Wikipedia. 2012a. Carita Forsgren. Hakupäivä 28.6.2012
http://fi.wikipedia.org/wiki/Carita_Forsgren.

Humiseva harju

Humiseva harju kertoo orpopojan Heathcliffin ja talon tyttären Catherinen epäonnisen rakkaustarinan. Heathcliffin rakkaus muuttuu katkeruudeksi ja alkaa kosto, joka yltää yli sukupolvien. Rakastavaisten jälkeläiset joutuvat koston pelinappuloiksi, mikä on tuhoa kaikkien elämän.

Emily Brontë

Emily Brontë (1818–1848) ja hänen sisarensa Charlotte ja Anne ovat kuuluisimpia englantilaisia naiskirjailijoita. Brontë'n sisarus-ten lapsuus oli ankaraa ja eristäytynyttä. Heidän äitinsä kuoli lasten ollessa pieniä, joten heidät kasvatti ankara täti ja syrjään- vetäytyvä isä. Lapset viettivät paljon aikaa yhdessä ja loivat kirjallisia mielikuvitusmaailmoja, jotka he kansoittivat lukemiensa romaanien henkilöillä. (Jansen, Stangerup & Traustedt 1976, 314.) Emily kävi vanhempien sisariensa kanssa koulua jonkin aikaa Cowan's Bridgen sisäoppilaitoksessa. Olot oppilaitoksessa olivat huonot ja kaksi sisaruksista, Elizabeth ja Maria, kuolivat aliravitsemukseen ja tuberkuloosiin. Pian tämän jälkeen muutkin lapset palasivat kotiin. (Merriman 2007, hakupäivä 29.6.2012.) Sisarukset julkaisivat yhdessä runokokoelman *Poems by Currier, Ellis and Actor Bell* vuonna 1846, joka kuitenkin ei ollut menestys. Koska naisten ei ollut sopivaa kirjoittaa, sisarukset julkaisivat teoksensa miehisillä salanimillä. (Jansen ym. 1976, 315.) Myöskään seuraavana vuonna julkaistu *Humiseva Harju* ei saavuttanut suosiota aikalaisyleisön keskuudessa. Intohimoisen rakkauden ja väkivallan vapaata kuvausta paheksuttiin. Kirjan epäiltiin olevan Emilyn veljen Branwellin kirjoittama, koska naisten ei uskottu pystyvän kirjoittamaan yhtä intohimoista kuvausta miespäähenkilöiden elämästä. Myöhemmin kirja on saavuttanut menestystä ja nykyään se on yksi englantilaisen kirjallisuuden suurista klassikoista. (Wikipedia 2012b, hakupäivä 29.6.2012.) Pian romaanin ilmestymisen jälkeen Branwell menehtyi tuberkuloosiin. Saman kohtalon kokivat vuoden välein sisaruksista Emily ja Anne. Emily kuoli vain 30-vuotiaana saamatta nauttia ainoaksi jääneen romaaninsa menestyksestä. (Jansen ym. 1976, 316.)

Klassikot

Kirjallisuuden klassikot ovat yleisesti arvostettuja teoksia, joihin viitataan muissa teoksissa. Puhutaan Kaanonista, joka on lista arvostetuista kirjoista, jotka on julkaistu tietynä aikana, tietyssä maassa. Se mitä kirjoja Kaanoniin kuuluu, vaihtelee laatijan omien arvostusten ja mieltymysten mukaan. Klassikkokirjoille on tyypillistä, että ne kestävät aikaa ja toiselle kielelle kääntämisen. Eri kulttuuripiireissäkin niistä löydetään samaistumisen kohteita jopa pitkän ajan kuluttua kirjoittamisesta. (Hänninen 2009, hakupäivä 4.7.2012.) Lähiaikoina julkaistuja teoksia ei siis voida laskea klassikoiksi. Laaja lukijakunta ymmärtää klassikoiden teemat, joita ovat esimerkiksi rakkaus, viha, kuolema, elämä ja usko. (Lombardi 2012, hakupäivä 4.7.2012.) Klassikot luovat usein myös uutta kirjallista tyyliä tai kehittävät sitä edelleen. (Hänninen 2009, hakupäivä 4.7.2012.)

Lähteet:

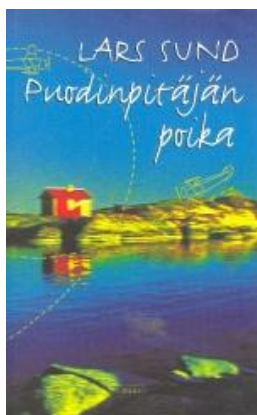
Hänninen, P. 2009. Kirjallisuuden klassikot. Hakupäivä 4.7.2012 http://palapelimedia.edukouvola.fi/muutm/A14Kirjallisuuden_klassikot.swf.

Jansen, B., Stangerup, H. & Traustedt, P. H. 1976. Kansojen kirjallisuus 8: Realismi (1810–1860). Suom. Kyllikki Villa. Porvoo: WSOY.

Lombardi, E. 2012. A Classic - Defining the Term or the Concept of Classics in Literature. Hakupäivä 4.7.2012 http://classiclit.about.com/od/forbeginners/a/aa_whatisclass.htm.

Merriman, C. D. 2007. Emily Bronte. Hakupäivä 29.6.2012 <http://www.online-literature.com/bronte/>.

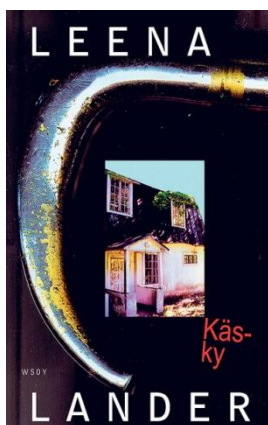
Wikipedia. 2012b. Humiseva harju. Hakupäivä 29.6.2012 http://fi.wikipedia.org/wiki/Humiseva_harju.

Lars Sund: Puodinpitäjän poika

Puodinpitäjän poika on itsenäinen jatko-osa Colorado Avenue-romaanille. Tarina alkaa vanhainkodista, jossa yli yhdeksänkymmentä täyttänyt Otto on päättänyt lopettaa elämänsä ikimuistoisesti – pakomatalla ja poliisin etsintäkuuluttamana. Hän hyökkää vanhainkodin television kimppuun aseenaan airo ja pakenee synnyttämänsä sekasorron aikana lapsenlapsensa avustuksella. Alkaa pakomatka, jonka aikana Otolle selviää, mitä kotiseudulla Siklaxin kylässä on tapahtunut Oton maanpaolaisvuosina. Myös Otto saadaan suostuteltua kertomaan Amerikan vuosiansa tapahtumista. Kirjan päähenkilöiksi nousee Oton lisäksi hänen siskonsa Ida ja tämän puoliso Gustav Smeds.

Leena Lander: Käsky

Leena Landerin romaani Käsky käsittelee naispunavankien kohtelua kansalaissodan loputtua. Eräänä huhtikuun päivänä kateissa ollut jääkäri Aaro Harjula saapuu kenttätuomioistuimena toimivaan entiseen hermo-parantolaan. Mukanaan hänellä on vaitonainen sotavanki Miina Malin. Heidät on löydetty syrjäiseltä saarelta haaksirikkoutuneina. Kuulusteluja johtava sotatuomari Emil Hallenberg pyrkii selvittämään, mihin vanki on syylistynyt ja mitä saarella vietettyinä päivinä on tapahtunut. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että sekä vanki että hänen saattajansa vaikenevat.

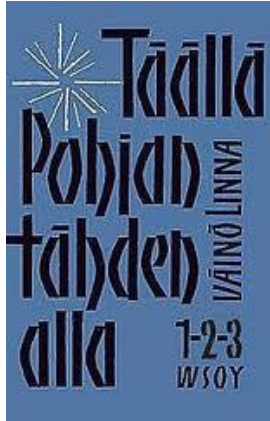
Carita Forsgen: Kolmen kuun kuningatar

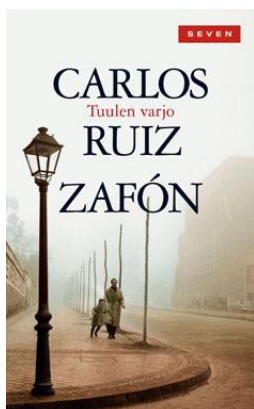
Vanhempien kuoltua Karinin oli ollut äitinsä sukulaisten huostassa, kunnes päätyi kreivitär Märta Leijonhufvud Sturen talouteen lapsenpiiksi. Märta ottaa neljätoistavuotiaan Karinin mukaansa Tukholmaan tapaamaan vanhoja tuttujaan, majataloa pitävää muusikkoparia, joilla on suhteita kuninkaanlinnaan. Märtan tarkoituksena nimittäin on juonia Karin hovineidoksi. Majatalossa Karin päätyy tarjoilemaan olutta musi-soivalle herrasseurueelle. Hän tulee tietämättömyyttään nolanneeksi hovilaulaja Gert van Wouvenin kuninkaan silmissä. Kun ovi hovineidoksi pääsemiseksi näyttää sulkeutuneen, Märta päättää viedä Karinin suoraan kuninkaan

linna. *Kolmen kuun kuningatar* kertoo Kaarina Maununtyttären tarinan köyhästä työstä Ruotsin kuningattareksi ja talolliseksi Liuksialaan. Kertojana toimii itse Kaarina ja hän tahtoo kertoa rakkaudestaan ailahtelevaiseen kuningas Erikiin.

Väinö Linna: Täällä pohjantähden alla (äänikirjana, vain maininta)

Täällä pohjantähden alla on kirja, joka ei kaipaa suurempaa esittelyä. Jokaisella suomalaisella on käsitys siitä, että kirja käsittelee Suomen kehitystä suuriruhtinaskunnasta nuoreksi tasavallaksi ja rankkaa sisällissotaa ja sen jälkeistä aikaa punaisten näkökulmasta. On sanottu, että kuuluu yleissivistykseen lukea ainakin kerran elämässään *Täällä pohjantähden alla* – trilogia. Mikäli kirjat ovat jostain syystä jääneet lukematta, eikä tiiliskiviin tarttumisen innosta, voi ne helposti kuunnella äänikirjoina. Kirjaa voi kuunnella vaikkapa automaatoilla, kotiaskareita tehdessä ja muissa harrastuksissa. Äänikirjan ääressä voi myös vain rauhoittua ja antaa tarinan kuljettaa kohti yleissivistystä.

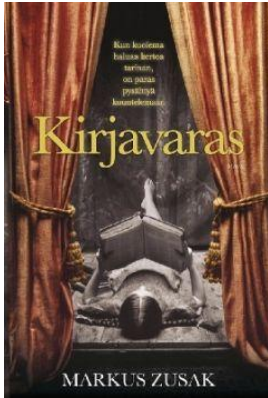
Carlos Ruiz Zafón: Tuulen varjo

Tuulen varjo on Unohdettujen kirjojen hautausmaa-sarjan aloitusosa, vaikka sijoittuukin ajallisesti Enkelipeliä myöhempään aikaan. Kirjan päähenkilö on Daniel Sempere, kirjakauppiaan poika, joka vihitään Unohdettujen kirjojen hautausmaan salaisuuden kantajaksi. Hän saa valita kirjojen joukosta yhden, jota hänen tulee vaalia, ettei se jäisi enää unohduksiin. Hän valitsee Julián Caraxin kirjan Tuulen varjo, joka muuttaa hänen koko elämänsä. Kirjan kirjoittajasta ei löydy tietoa, eikä myöskään muita kirjailijan teoksia. Selviää, että joku pyrkii hävittämään kaikki Caraxilta julkaistut teokset. Daniel lähtee selvittämään kirjailijan tarinaa ja sitä kuka vainoaa tämän tuotantoa. Daniel huomaa sotkeutuneensa arvoitusten labyrinttiin ja hänen oma elämänsä alkaa saada Tuulen varjosta tuttuja piirteitä.

Marsha Mehran: Lumoavien mausteiden kahvila

Lumoavien mausteiden kahvila kertoo kolmesta Iranilaissisaruksesta, jotka perustavat kahvilan Irlantilaiseen pikkukylään nimeltä Ballinacroagh. Kahvila ja sen pitäjät saavat kaupungin arjen pois raiteiltaan. Osa kaupunkilaisista haluaa päästä eroon sisaruksista, joko heidän ulkomaalais-taustansa tai kilpailevan yrityksen takia. Toisaalta taas mausteiset ruoat saavat ihmiset ajattelemaan uudestaan omia saavutuksiaan. Monissa herää muutoshalukkuutta ja vanhoja jo unohtuneita intohimoja. Kahvilalla tuntuu olevan taianomainen vaikutus. Kuinka siskosten kahvilalle käy? Joutuvatko he lähtemään kylästä kapakanpitäjän vehkeilyjen vuoksi? Entä pystyvätkö he asettumaan aloilleen vai painavatko menneisyyden tapahtumat liikaa? Lumoavien mausteiden kahvila kertoo pakolaisuudesta, kotoutumisesta ja ystävydestä. Kirjassa on myös herkullisia ruokaohjeita, joita tekisi mieli kokeilla kirjaa lukiessa.

Markus Zusak: Kirjavaras

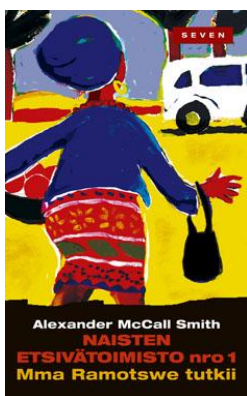
Kirjan kertojana toimii kukapa muu kuin itse Kuolema. Se kertoo tarinan työstä, jonka kohtalo Natsi-Saksassa liikutti jopa Kuolemaa. Kirjojen kansien sisällä olevat maailmat ovat 10-vuotiaalle Lieselille tuntemattomia, kunnes hän varastaa ensimmäisen kirjansa: Haudankaivajan käsikirjan. Matkalla tarinoiden maailmoihin Liesel tutustuu haudankaivamisen alkeiden lisäksi kellarissa piilottelevaan juutalaismieheen ja alkaa ymmärtää natsiyhteiskunnan mielettömyyttä. Kirjavaras on tarina kirjoista, ystävydestä ja kasvamisesta ankarissa olosuhteissa. Kirjan sanomana on, että kirjoista löytyy helpotusta myös vaikeina aikoina.

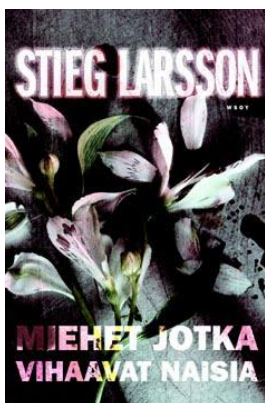
Carita Forsgen: Kolmen kuun kuningatar

Vanhempien kuoltua Karinin oli ollut äitinsä sukulaisten huostassa, kunnes päätyi kreivitär Märta Leijonhufvud Sturen talouteen lapsenpiiksi. Märta ottaa neljätoistavuotiaan Karinin mukaansa Tukholmaan tapamaan vanhoja tuttujaan, majataloa pitävää muusikkoparia, joilla on suhteita kuninkaanlinnaan. Märtan tarkoituksena nimittäin on juonia Karin hovineidoksi. Majatalossa Karin päätyy tarjoilemaan olutta musisoivalle herrasseurueelle. Hän tulee tietämättömyyttään nolanneeksi hovilaulaja Gert van Wouvenin kuninkaan silmissä. Kun ovi hovineidoksi pääsemiseksi näyttää sulkeutuneen, Märta päättää viedä Karinin suoraan kuninkaan linnaan. *Kolmen kuun kuningatar* kertoo Kaarina Maununtyttären tarinan köyhästä tytöstä Ruotsin kuningattareksi ja talolliseksi Liuksialaan. Kertojana toimii itse Kaarina ja hän tahtoo kertoa rakkaudestaan ailahtelevaiseen kuningas Erikiin.

Alexander McCall Smith: Naisten etsivätoimisto nro 1

Elämän iloinen Mma Precious Ramotswe on isältään perimillään rahoilla perustanut etsivätoimiston ja näin ollen hänestä on tullut Botswanan ensimmäinen ja ainoa naisetsivä. Ihmiset turvautuvat hänen apuunsa monenlaisissa arkielämän ongelmissaan. Tyypillisiä asiakkaita ovat muun muassa naiset, jotka haluavat tietää pettävätkö heidän miehensä. Iloisella asenteellaan ja järjestelmällisellä etsiväntyöllä Mma Ramotswe ratkaisee ongelman jos toisenkin. *Naisten etsivätoimisto nro 1* on kevyttä ja pirstävää lukemista syksyyn. Kirjaa lukiessa tutuksi tulevat botswanalainen arki ja afrikkalainen elämä. Naisten etsivätoimisto nro 1 aloittaa *Mma Ramotswe tutkii* –sarjan. Sarjasta on suomennettu yksitoista osaa.

Stieg Larsson: Miehet jotka vihaavat naisia

Toimittaja Mikael Blomkvist on juuri tuomittu kunnianloukkauksesta perusteettomasti, kun hän saa epätavallisen työtarjouksen Henrik Wangerilta, joka on Ruotsin suurimman sukuryrityksen eläkkeelle jäänyt johtaja. Mikael saa tehtäväkseen kirjoittaa Wangerien suvusta elämäkerran,

mutta tämä on vain tekosyy, joka kerrotaan utelaille. Todellinen tehtävä on selvittää kuka Henrikin sukulaista surmasi yli kolmekymmentä vuotta sitten Harriet Wangerin, Henrikin veljen tyttären. Mikael uskoo tehtävän olevan mahdoton, mutta ottaa sen kuitenkin vastaan. Muutaman sattuman kautta Mikael löytää uusia todisteita Harrietin tapauksesta. Joku pääsee kuitenkin selville Mikaelin löydöistä ja pyrkii vaientamaan tämän. *Miehet jotka vihaavat naisia* aloittaa *Millenium* -trilogian.